

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

KADIN ERKEK FIRSAT EŞİTLİĞİ

KOMİSYONU

TUTANAK DERGİSİ

8'inci Toplantı

10 Temmuz 2024 Çarşamba

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İ Ç İ N D E K İ L E R

Sayfa

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Çiğdem Erdoğan'ın, davetlerini kabul edip toplantıya katıldıkları için katılımcılara teşekkürlerini sunduklarına ilişkin açıklaması

2.- Komisyon Başkanı Çiğdem Erdoğan'ın, Komisyonun bugünkü gündemine ve kadın-erkek fırsat eşitliğinin sağlanması konusunda bakanlıkların yürüttükleri çalışmaların önemine ilişkin açıklaması

3.- Komisyon Başkanı Çiğdem Erdoğan'ın, görüşmeler esnasında yaşanan tartışmalara ve toplantının insicamının bozulmamasını rica ettiğine ilişkin açıklaması

III.- KARARLAR

1.- (2/2258) esas numaralı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin görüşülmesi hususunun Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonunun 10/7/2024 tarihli toplantı gündeminin 2'nci sırasına alınmasına ve görüşmelerinin aynı gün yapılmasına ilişkin karar

2.- (2/2258) esas numaralı Kanun Teklifi üzerinde tali komisyon olarak yapılacak görüşmelerin tümü üzerinde yapılmasına, maddeler üzerindeki görüşlerin de tümü üzerindeki görüşmelerde açıklanmasına ilişkin karar

IV.- SUNUMLAR

1.- *İçişleri Bakanı Ali Yerlikaya'nın, kadın-erkek fırsat eşitliğinin önemi, kadına şiddet konusundaki hassasiyetleri, aile içi ve kadına yönelik şiddetle mücadele alanında yürüttükleri projeler ve eğitim programları hakkında sunumu*

2.- *İçişleri Bakan Yardımcısı Mehmet Aktaş'ın, İçişleri Bakanlığının kadın-erkek fırsat eşitliğinin sağlanması konusunda uygulamakta olduğu politikalar ve Bakanlığın bızatihi yürüttüğü uygulamalar hakkında sunumu*

V.- İHTİSAS KOMİSYONLARI

A) GÖRÜŞMELER

1.- *İçişleri Bakanı Ali Yerlikaya ve İçişleri Bakan Yardımcısı Mehmet Aktaş tarafından yapılan sunumlara ilişkin görüşme*

VI.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

A) KANUN TEKLİFLERİ

1.- *Denizli Milletvekili Cahit Özkan ve 133 Milletvekilinin Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/2258) (Tali Komisyon)*

KADIN ERKEK FIRSAT EŞİTLİĞİ KOMİSYONU

8'inci Toplantı
10 Temmuz 2024 Çarşamba

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu (KEFEK) saat 14.35'te açılarak iki oturum yaptı.

Komisyon Başkanı Çiğdem Erdoğan,

Davetlerini kabul edip toplantıya katıldıkları için katılımcılara teşekkürlerini sunduklarına,

Komisyonun bugünkü gündemine ve kadın-erkek fırsat eşitliğinin sağlanması konusunda bakanlıkların yürüttükleri çalışmaların önemine,

Görüşmeler esnasında yaşanan tartışmalara ve toplantının insicamının bozulmamasını rica ettiğine, İlişkin açıklama yaptı.

(2/2258) esas numaralı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin görüşülmesi hususunun Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonunun 10/7/2024 tarihli toplantı gündeminin 2'nci sırasına alınması ve görüşmelerinin aynı gün yapılması,

(2/2258) esas numaralı Kanun Teklifi üzerinde tali komisyon olarak yapılacak görüşmelerin tümü üzerinde yapılması, maddeler üzerindeki görüşlerin de tümü üzerindeki görüşmelerde açıklanması,

Kabul edildi.

İçişleri Bakanı Ali Yerlikaya tarafından, kadın-erkek fırsat eşitliğinin önemi, kadına şiddet konusundaki hassasiyetleri, aile içi ve kadına yönelik şiddetle mücadele alanında yürüttükleri projeler ve eğitim programları,

İçişleri Bakan Yardımcısı Mehmet Aktaş tarafından, İçişleri Bakanlığının kadın-erkek fırsat eşitliğinin sağlanması konusunda uygulamakta olduğu politikalar ve Bakanlığın bizatihi yürüttüğü uygulamalar,

Hakkında sunum yapıldı.

İçişleri Bakanı Ali Yerlikaya ve İçişleri Bakan Yardımcısı Mehmet Aktaş tarafından yapılan sunumlara ilişkin görüşme yapıldı.

Denizli Milletvekili Cahit Özkan ve 133 Milletvekilinin Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/2258) (Tali Komisyon), tümü üzerindeki görüşmeleri tamamlanarak, Komisyonun genel uygunluk görüşünün esas komisyona bildirilmesini teminen yapılan oylamayla kabul edildi.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından saat 19.38'de toplantıya son verildi.

10 Temmuz 2024 Çarşamba

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 14.35

BAŞKAN: Çiğdem ERDOĞAN (Sakarya)

BAŞKAN VEKİLİ: Gamze TAŞCIER (Ankara)

BAŞKAN VEKİLİ: Tuba VURAL ÇOKAL (Antalya)

SÖZCÜ: Pelin YILIK (Çankırı)

KÂTİP: Adalet KAYA (Diyarbakır)

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Sayın Bakanım, Komisyonumuzun değerli üyeleri, değerli bürokratlar, sayın basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum. Komisyonumuza hoş geldiniz.

Toplantı yeter sayımız vardır. 28’inci Yasama Döneminin 8’inci Toplantısını açıyorum.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Çiğdem Erdoğan’ın, davetlerini kabul edip toplantıya katıldıkları için katılımcılara teşekkürlerini sunduklarına ilişkin açıklaması

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Davetimizi kabul edip toplantımıza katıldığı için Sayın Bakanımıza, Bakan Yardımcılarımıza ve bürokratlarımıza teşekkürlerimizi sunuyoruz.

III.- KARARLAR

1.- (2/2258) esas numaralı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi’nin görüşülmesi hususunun Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonunun 10/7/2024 tarihli toplantı gündeminin 2’nci sırasına alınmasına ve görüşmelerinin aynı gün yapılmasına ilişkin karar

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Değerli milletvekillerimiz, bilindiği üzere, Komisyonumuzda çok önceden planladığımız, İçişleri Bakanımızın Komisyonumuza sunumu vardı ancak toplantı planlamamızdan sonra gelişen bir durum oluştu. Kamuoyunda “dokuzuncu yargı paketi” olarak bilinen kanun teklifi esas komisyon olarak Adalet Komisyonuna, tali komisyon olarak da Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonuna havale edilmiştir. Adalet Komisyonumuz söz konusu kanun teklifini yarın sabah saat onda gündeme alma kararı verdi. Bizler de bu kanun teklifinin Komisyonumuzda görüşülerek esas komisyon olan Adalet Komisyonuna gönderilmesi ve Komisyon gündeminin 2’nci sırasına eklenebilmesi için ortak bir önerge hazırladık.

Şimdi bu önergeyi okutup oylarınıza sunacağım.

Okutuyorum:

Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu Başkanlığına

Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü’nün 26’ncı maddesi uyarınca (2/2258) esas numaralı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi’nin görüşülmesi hususunun Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonunun 10 Temmuz 2024 tarihli toplantı gündeminin 2’nci sırasına alınmasını ve görüşmelerinin aynı gün yapılmasını arz ve teklif ederiz.

Çiğdem Koncağül

Tuba Vural Çokal

Pelin Yılık

Tekirdağ

Antalya

Çankırı

Aliye Timisi Ersever

Türkan Elçi

Aliye Coşar

Ankara

İstanbul

Antalya

Şenol Sunat

Ayça Taşkent

Manisa

Sakarya

Gerekçe:

TBMM İçtüzüğü'nün 26'ncı maddesinde belirtildiği üzere komisyonlar gündemine hâkimdir, üyeleri tarafından gündeme alınması teklif edilen işler hakkında karar verir.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Şimdi bu önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

2.- Komisyon Başkanı Çiğdem Erdoğan'ın, Komisyonun bugünkü gündemine ve kadın-erkek fırsat eşitliğinin sağlanması konusunda bakanlıkların yürüttükleri çalışmaların önemine ilişkin açıklaması

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Gündemimizin 2'nci maddesi olan (2/2258) esas numaralı Kanun Teklifi'nin görüşülmesine Sayın Bakanımızın sunumundan sonra geçeceğiz.

Şimdi gündemimizin 1'inci maddesine geçiyorum.

Sayın Bakanım, değerli milletvekillerimiz; bugünkü toplantımızda Sayın Bakanımız kadın-erkek fırsat eşitliğini sağlamada uygulamakta oldukları politikalar, faaliyetler ve diğer çalışmalar hakkında bizleri bilgilendirecektir. Bu konuda çok önemli çalışmalar yaptıklarını bizler biliyoruz. Kamuoyunun, Meclisimizin ve milletvekillerimizin bilgilendirilmesi anlamında bu toplantıları çok önemseyeceğimizi de belirtmek istiyorum. Sayın Bakanımız ile bakanlarımızı davet ettiğimiz bu toplantılarımızın 3'üncüsünü gerçekleştiriyoruz. Sık aralıklarla bu toplantılarımızı devam ettireceğimizi ifade etmek isterim.

Sayın Bakanım, değerli milletvekillerimiz; kadın-erkek fırsat eşitliğini sağlamada en önemli sacayaklarından biri bakanlıklarımızdır. İçişleri Bakanlığının kadına şiddetle mücadele noktasında başarılı çalışmalarını takdirle takip ediyoruz. Kadına yönelik şiddet vakalarında ilk müdahale birimi olarak İçişleri Bakanlığımızın, kurmuş olduğu birimler ve uygulamalarla bu konuda oldukça tecrübeli ve donanımlı olduğunu belirtmek isterim. Gerek elektronik kelepçe uygulaması ve ödüllü KADES uygulaması gerekse akademide ve yüz yüze verdikleri eğitimlerle bu konudaki hassasiyetlerinin ve donanımlarının en üst düzeyde olduğunu biliyoruz. Bu konuda yürüttükleri çalışmaları kendilerinden doğrudan dinleyeceğiz.

Bununla birlikte, Sayın Bakanımızı ve heyetini buraya sadece kadına yönelik şiddetle mücadelede yürüttükleri çalışmaları dinlemek için davet etmedik, aynı zamanda İçişleri Bakanlığımızın kadın-erkek fırsat eşitliğine yönelik plan, program ve politikalarını dinlemek için de davet etmiş bulunuyoruz.

Sayın Bakanım, değerli milletvekillerimiz; kadın-erkek fırsat eşitliği politikalarının uygulanmasında bakanlıklarımızın geliştirecekleri stratejik planlar; ülke genelinde, yerelde ve merkezde uyguladıkları politikalar kadın-erkek fırsat eşitliğinin sağlanmasında çok önemlidir. Yürütme organı olan bakanlıklarımız uygulamadaki sıkıntıların yerinde görülmesi, yaşanan sıkıntılara ilişkin politika üretilmesi ve üretilen politikaların somut sonuçlarının görülmesi anlamında bizler için hayati öneme sahiptir.

Komisyon olarak bakanlarımızı Komisyon toplantısına davet ederken kendilerine kadın-erkek fırsat eşitliği konularındaki çalışmalarına yönelik 20 sorudan oluşan soruları soruyoruz. Buradaki amacımız, bu sorular vesilesiyle bakanlarımızın kadın-erkek fırsat eşitliği politikaları üretme anlamında var olan hassasiyetlerine farklı bir bakış açısı kazandırmaktır.

Davetimize iştirak ettikleri için Sayın Bakanımıza şükranlarımızı sunuyor, Bakanımızın sunumundan sonra milletvekillerimize soru-cevap için söz vereceğimi belirtmek istiyorum.

Şimdi sözü kıymetli Bakanımıza devrediyorum.

Buyurun efendim.

IV.- SUNUMLAR

1.- İçişleri Bakanı Ali Yerlikaya'nın, kadın-erkek fırsat eşitliğinin önemi, kadına şiddet konusundaki hassasiyetleri, aile içi ve kadına yönelik şiddetle mücadele alanında yürüttükleri projeler ve eğitim programları hakkında sunumu

İÇİŞLERİ BAKANİ ALİ YERLİKAYA - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Başkan, Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonunun kıymetli üyeleri, kıymetli milletvekillerimiz; sizleri saygıyla selamlıyorum. Kurulduğu 2009 yılından itibaren kadın-erkek fırsat eşitliği konusunda önemli çalışmalara imza atan Komisyonumuza ve siz kıymetli milletvekillerimize teşekkür ediyorum.

Birazdan Bakan Yardımcımız Sayın Mehmet Aktaş, Bakanlığımızın kadın-erkek fırsat eşitliği alanındaki politikalarıyla ilgili yaptığımız çalışmaları ve yürüttüğümüz projeleri detaylarıyla sizlere arz edecek.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; kadınların siyasi olsun sosyal olsun, hayatın her alanında gösterdikleri mücadeleyi bir hak mücadelesi olarak görüyoruz. Kadın ve erkek birer birey olarak medeniyet değerlerimizde de fikir dünyamızda da yasalarımızda da hür ve eşittir ve böyle olmaya da devam edecektir. Kadın-erkek fırsat eşitliğini ise ülkemizin ilerlemesi ve gelişmesi için temel bir gereklilik olarak görüyoruz. Ancak kadınlar tarih boyunca başta eğitim ve istihdam olmak üzere pek çok alanda engellerle potansiyellerini, yeteneklerini göstermede maalesef zorluklarla karşılaştılar. Ancak görüyoruz ki modern dünya ve yeni üretim modelleri, kadınıyla erkeğiyle tüm toplumun katkısına, emeğine ve çabasına ihtiyaç duyuyor. Cumhuriyetimizin kurucusu Gazi Mustafa Kemal Atatürk bu gerçeği bir asır önce şu sözlerle ifade etmişti: “İnsan topluluğu, ‘kadın’ ve ‘erkek’ denilen iki cins insandan mürekkeptir. Kabil midir ki bu kütlenin bir parçasını ilerletelim, ötekini ihmal edelim de kütlenin bütünlüğü ilerleyebilsin. Mümkün müdür ki bir cismin yarısı toprağa zincirlerle bağlı kaldıkça öteki kısmı göklere yükselebilsin.”

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; İçişleri ailesi olarak 600 bin personele sahibiz. 2024 yılında kadın personel sayımız toplam personel sayımızın yüzde 10'una ulaştı. Önümüzdeki yıllarda inşallah bu oran daha da yükselecek. Kolluk teşkilatlarımızdaki ve diğer birimlerimizdeki kadın personel oranlarını birazdan sunumda sizlere arz edeceğiz.

Üzerinde büyük bir hassasiyetle durduğumuz konuların başında kadına şiddet meselesi geliyor. 2023 yılında maalesef 308 kadın uğradığı şiddet nedeniyle hayatını kaybetti. 2024 yılının ilk altı ayında ise 166 kadın maalesef yaşamını yitirdi. Şiddetin her türlüşünü olduğu gibi kadına yönelik şiddeti de asla ama asla kabul etmiyoruz. “1” rakamını dahi çok buluyor ve bunu kabul etmiyoruz. Bu sorunun çözümüne yönelik de her türlü çalışmayı, girişimi en güçlü şekilde sizler gibi bizler de destekliyoruz. Bizim kültürümüzde, örf ve âdetlerimizde, devlet anlayışımızda toplumun en temel yapı taşı ailedir. Sağlıklı bir aile kurumu olmadan gerçek manada bir milletin varlığından söz edemeyiz. Dolayısıyla, aile varsa millet vardır, millet varsa devlet vardır. Bu anlayışla kadınlara yönelik her türlü şiddeti, olumsuz tavrı ve davranışı sadece o kadının şahsına değil, milletimize, devletimize ve binlerce yıldır sahip olduğumuz değerlerimize de yapılmış bir saldırı olarak değerlendiriyoruz.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; biraz önce kadına şiddetle ilgili rakamları paylaştım. Bu nedenle “Asayiş” başlığımız içinde en önemli çalışma alanlarımızın başında aile içi ve kadına yönelik şiddetle mücadele geliyor. Bu alanda birçok projeyi ve yeniliği de hayata geçirdiğimizi de

burada belirtmek istiyorum. Elektronik Kelepçe Projesi'yle yüksek riskli pek çok olası şiddet vakasını önlemeyi başardık. 1 Temmuz 2024 itibarıyla aktifte 689 vaka elektronik izleme merkezince aktif olarak izlenmektedir. 2023 yılında elektronik kelepçe kapasitemiz 1.000'di, bunu yüzde 50 artırarak 1.500'e çıkardık.

Biliyorsunuz, bir uygulamamız var; KADES. KADES uygulamamız da bu alanda verdiğimiz mücadelede çok önemli bir yere sahip. Hayata geçirildiği günden itibaren 6 milyon 597 bini aşkın kişi tarafından indirilme söz konusu bu aplikasyonda. KADES uygulamasında bugüne kadar 1 milyon 219 bin ihbar yapıldı. Bu ihbarlar en hızlı şekilde değerlendirildi ve en yakın güvenlik birimlerimizce de müdahalede bulunuldu. Emniyet ve Jandarma teşkilatlarımızda kadına yönelik şiddetle mücadele alanında faaliyet gösteren birim sayımız 1.287'ye yükseltildi. Bu mücadeleyi verirken şiddeti doğuran sebepleri ortadan kaldırmak ve farkındalık programlarını yaygınlaştırmak da en temel önceliklerimiz arasında yer alıyor.

Bakanlığımıza bağlı birimlerde erkek çalışanlara yönelik kadın-erkek fırsat eşitliği eğitimleri veriyoruz. Ayrıca, uzaktan eğitim sistemiyle erkek personelimize aile içi ve kadına yönelik şiddetin önlenmesi eğitimi ile aile içi iletişim eğitimi veriyoruz.

Sayın Başkan, sayın milletvekillerimiz; bu noktada sözü, artık, sunumu yapacak Bakan Yardımcımız Sayın Mehmet Aktaş'a bırakmak istiyorum. Bakanlık olarak kadın-erkek fırsat eşitliği alanında politikalarımızı sizlerin de desteğiyle geliştirerek sürdüreceğiz. Kadına yönelik şiddetle mücadelemizi bilin ki kararlılıkla devam ettireceğiz.

Bu düşüncelerle Komisyonunuza, Kıymetli Başkanımıza ve tüm Komisyonumuzun saygıdeğer üyelerine çalışmalarında başarılar diliyor, sizleri saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Sayın Bakanımıza bu güzel konuşmaları için çok teşekkür ediyoruz.

Bir taraftan görsel basınımızı da yavaş yavaş dışarı alalım. Sayın Bakan Yardımcımıza sözü bırakacağız.

Sayın Bakanım, arkadaşlarımız çıkarken ben Sakarya'da yaşadığımız bir olayı sizinle paylaşmak istiyorum. KADES'e bizim bir ilçemizde bir hanımefendi yanlışlıkla dokunmuş telefonuyla. Burada Sakarya Milletvekilimiz de var, sonra ayrıntısını paylaşıyorum. Çok da aslında mutlu eden de bir olay oldu bizim için. Yanlışlıkla dokunmuş. Dolayısıyla hemen, anında polisler gelince hanımefendi ikna etmekte çok zorlanmış. “Yanlışlıkla elim dokundu.” Sonra polisler uzun saatler yanlarında kalmış karı kocanın, tam anlamışlar ki ortam sulh, geri ayrılmışlar. Dolayısıyla, bu anlamda gerçekten polisimizin hassasiyetiyle de bir kez daha gurur duyduk.

İÇİŞLERİ BAKANI ALİ YERLİKAYA – Orada şunu söyleyeyim Sayın Başkanım: Gerçekten o ihbar yapıldığı zaman gerek KADES'ten gerek 112'den, ondan sonra yani onu iyi anlamak, gerçekten saklanıyor mu, gizleniyor mu veya orada... Biliyorsunuz, aile içi şiddetle ilgili bir ihbar geldiği zaman, bazen bunu söylememe yönünde bir durum olup olmadığını netleştirmeye kadar arkadaşlarımız birazcık belki bu tür tatsız, kazaen olanlarda bile bunu yapıyorlar çünkü eğer bunu böyle fersaset göstermediler... Poliste veya Jandarmada, kollukta bir hata yaparlarsa bu sefer çok ciddi soruşturma açılıyor onlarla ilgili. Bundan kurtulabilmek adına -bazen belki rahatsızlık verdiğimizizin farkındayız ama- bunun bu şekilde yapılıyor olmasını doğru buluyoruz biz.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Biz böyle bir rahatsızlıktan memnun olduk Sayın Bakanım.

Sayın Bakan Yardımcımıza sözü veriyorum, tekrar hoş geldiniz.

Buyurun lütfen.

2.- İçişleri Bakan Yardımcısı Mehmet Aktaş'ın, İçişleri Bakanlığının kadın-erkek fırsat eşitliğinin sağlanması konusunda uygulamakta olduğu politikalar ve Bakanlığın bizzatihi yürüttüğü uygulamalar hakkında sunumu

İÇİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI MEHMET AKTAŞ – Sayın Bakanım, Sayın Başkanım, sayın milletvekillerim; ben sunumuma geçmeden önce her birinizi saygıyla, muhabbetle selamlıyorum.

Sunumumda Komisyon Başkanlığınca Bakanlığımıza iletilen 20 soruya da cevap olacak şekilde kadın-erkek fırsat eşitliği noktasında Bakanlığımızın politikalarını ve bizzatihi yürüttüğü uygulamaları arz etmeye çalışacağım.

Bakanlığımız ve bağlı kuruluşlarımızın stratejik planlarında ve politika belgelerinde kadın-erkek fırsat eşitliğinin sağlanması amacı doğrultusunda aile içi ve kadına yönelik şiddetle mücadelede etkin bir koordinasyonun sağlanması, toplumsal farkındalığın artırılması, şiddete uğrama riski taşıyan bireylerin korunmasında etkinliğin artırılması, elektronik uygulamaların yaygınlaştırılması ve afet sonrası zarar görmüş sosyal hizmet altyapısının iyileştirilmesine yönelik ana hedeflerimiz bulunmaktadır ve bu hedeflerimiz hem Bakanlığımızın stratejik planında hem de bağlı kuruluşlarımızın, Emniyet Genel Müdürlüğümüzün, Jandarma Genel Komutanlığımızın ve yine AFAD Başkanlığımızın stratejik planlarında da çok net bir şekilde işlenmiş durumdadır. Ayrıca bir de uygulama planlarımız var. Uygulama planlarımız doğrultusunda da yıllık çalışmalarımızı takip ediyoruz.

Bakanlığımız ve bağlı kuruluşlarımızın stratejik planlarında ve politika belgelerinde öne çıkan hususları özet olarak arz etmek istediğimizde, aile içi ve kadına yönelik şiddetle mücadelede ilgili kuruluşlar arasında etkin bir koordinasyon sağlanarak toplumsal farkındalığın ve çağın gereklerini karşılayan uygulamaların kullanımının yaygınlaştırılması, şiddete uğrama riski taşıyan bireylerin korunmasında yine etkinliğin artırılması; aile içi, kadına yönelik ve çocukların suça maruz kalmalarının önlenmesine yönelik önleyici müdahalede uzmanlaşmanın yine daha da yaygınlaştırılması gibi hususlar hedeflenmektedir.

Ayrıca, yine, Türkiye Afet Sonrası İyileştirme Planı'nda da afet sonrası zarar görmüş sosyal hizmet altyapılarının; huzurevi gibi, çocukevleri gibi, çocuk destek merkezleri gibi, engelli bakım ve rehabilitasyon merkezleri gibi, yine kadın konukevleri ve nikâh salonları gibi mekânların iyileştirilmesine yönelik hedefler de bulunmaktadır.

Sayın Cumhurbaşkanlığımızın himayelerinde hazırlanan, Aile Bakanlığının koordinasyonunda hazırlanan Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele 4'üncü Ulusal Eylem Planı da yine 1/7/2021 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu eylem planı kapsamında kadına yönelik şiddetle mücadelede 2024 Yılı Faaliyet Planı'nda Bakanlığımızın doğrudan sorumlu olduğu 39; yine, ilgili olduğu 34, toplam 73 faaliyet alanı yer almaktadır.

Bu bahsettiğim 2024 Yılı Faaliyet Planı'nda ana hatlarıyla “Kayıt ve Risk Değerlendirme Formu”nda yer alan risk ölçüm kriterlerinin güncellenmesi... Burada, kadına yönelik şiddetle ilgili bir ihbar alındığında kolluk birimindeki arkadaşlarımız bir form dolduruyorlar. Bu formlar da zaman içerisinde, gerektiğinde güncellemeye tabi tutuluyor. Bu noktada yeni bir güncelleme çalışmamız var ve bu çalışmamız da pilot aşamasında, yakında uygulamaya başlayacağız.

Yine, KADES programının yıl sonuna kadar 6 milyon 600 bin indirilmeye ulaşmasıyla ilgili bir hedef belirledik ve bu hedefi de aslında şu an itibarıyla yakaladık, 1 Temmuz itibarıyla 6 milyon 597 bin 15 rakamına ulaştık. İnşallah bu hedefin üzerine çıkacağız.

Yine, elektronik kelepçe uygulamasının etkin kullanılmasına yönelik çalışmalarımızın daha da yaygınlaştırılmasına yönelik çalışmaları yürütüyoruz.

Yine, mevzuat gereği konukevi açma sorumluluğu bulunan belediyelerin konukevlerini açmalarıyla ilgili konuyu da takip ediyoruz. Bu konu her ne kadar Çevre Bakanlığının sorumluluk alanında olsa da biz de yine bize bakan yönüyle bu işin takibini yapıyoruz. Bu noktada bir rakam vermek istersek, Belediye Kanunu gereği nüfusu 100 binin üzerinde olan belediyelerin konukevi açma, kadın sığınmaevi açma zorunlulukları var ama şu anda belediyelerin açtığı 33 tane sığınmaevi var. 100 binin üzerinde olan belediye sayısı 220 yani bu 220 belediyemizden maalesef bu noktada sadece 33 tanesi bu görevlerini ifa ettiler.

Yine, kadına yönelik şiddetle mücadele ve kadınların haklarının korunması faaliyetlerini yürüten derneklerin, sivil toplum örgütlerinin desteklenmesi ve ayrıca Jandarma Genel Komutanlığımız bünyesinde var olan kadına yönelik şiddetle mücadele birim sayısının 20 tane daha artırılmasını hedefledik ve bunu da yine yıl içerisinde gerçekleştirdik.

Kadına yönelik şiddetle mücadelede etkinliği sağlamak amacıyla ilgili kurumlar arasında veri entegrasyonu... Ki bu da çok çok önemli. Biz, Aile Bakanlığımız başta olmak üzere yine Adalet Bakanlığımız ve ilgili bütün birimlerle bu noktada canlı bir veri paylaşımını yapıyoruz.

Yine 6284 sayılı Kanun kapsamında görev yapan kolluk birimlerimizin kullanımına sunulmak üzere bir “Kolluk El Kitabı” hazırlığımız devam ediyor, bu da bitme aşamasında.

Ayrıca valiliklerimiz ve kaymakamlıklarımız bünyesinde bulunan “Açık Kapı” birimlerinin özellikle kadına şiddetle mücadelede başvuru mekanizması olarak daha da bilinirliğinin sağlanması ve daha aktif hâle getirilmesiyle ilgili bir çalışmayı yürütüyoruz.

Yine, acil yardım çağrı hatları üzerinden yapılan başvuruların hızlı ve etkin şekilde ilgili birimlere yönlendirilerek vakaya etkin şekilde müdahale edilmesi yönündeki çalışmalarımızı hızlandırdık.

Yine, Yabancılar İletişim Merkezi YİMER 157’nin bu noktada daha bilinir olmasıyla ilgili çalışmaları da yürütmeye devam ediyoruz.

Bunlar genel hatlarıyla bizim hedeflerimiz ve sahadaki uyguladığımız ana başlıklarımız olarak ifade edebileceğim hususlar.

Bakanlığımızda çalışan kadrolu ve sözleşmeli personelin cinsiyet dağılımıyla ilgili istatistiklere gelecek olursak, şu anda Bakanlığımızdaki toplam personelin yüzde 10’u kadın. Bu rakam 2020 yılında yüzde 8 idi ve 2015 yılında yüzde 7’ydi. Periyodik bir artışı sağlamış durumdayız. Bakanlığımızda toplam 598.140 personel çalışıyor. Bunun 59.059’u kadın personel, kadın mesai arkadaşımız.

Kolluk personelinin hariç tutacak olursak Bakanlığımıza bağlı merkez birimlerimiz, valiliklerimiz, kaymakamlıklarımız, Göç, AFAD ve yine nüfus genel müdürlüklerimizdeki personelimizin ise yüzde 33’ü kadın personeldir. Bu rakam 2015’te yüzde 29, 2020’de yüzde 30 idi, şimdi yüzde 33 gibi bir rakamı yakalamış durumdayız.

Mülki idare amiri hizmetleri sınıfındaki personel dağılımımızda ise 2015 yılında rakam yüzde 2 idi. 2020’de bu, yüzde 6’ya çıktı, şimdi de yüzde 7’yi yakaladık. Şu anda Bakanlık merkezimiz dâhil, sahada görev yapan 1.999 mülki idare amirinden 134 tanesi kadın, kadın mesai arkadaşımız. Bu 134 kadın mülki idare amirimizden 3’ü valimiz; Afyonkarahisar, Yalova ve Bartın Valilerimiz kadın arkadaşlarımız. Yine, 4 vali arkadaşımız da daha önce görev yaptılar. Şu anda vali/mülkiye müfettişi olarak görev yapıyorlar.

Yine, 2 kadın mülkiye müfettişi arkadaşımız var, 24 vali yardımcımız var, 29 kaymakamımız var. 64 de yine kaymakam adayımız var; staj dönemindeler, bitirdiklerinde onlar da görevlerine hayırlısıyla başlayacaklar.

Kolluk teşkilatlarında ise 2015 yılında ortalama rakam yüzde 5 iken 2020 yılında yüzde 6'ya çıktı, 2024 yılında ise bu rakam yüzde 1 artarak yüzde 7'ye ulaştı. Emniyet Genel Müdürlüğümüzdeki oran yüzde 10, Jandarma Genel Komutanlığımızda yüzde 2, Sahil Güvenlik Komutanlığımızda ise bu oran yüzde 6.

Güvenlik korucularımızdan da kadın arkadaşlarımız var. Biliyorsunuz, terörle mücadelede çok uzun yıllardır Jandarmamızla birlikte göğüs göğüse mücadele eden arkadaşlarımız. Bunlar bu tarih itibarıyla 52.640 kişi ve bunların 804'ü yani yüzde 1,53'üne denk gelen kısmı kadın mesai arkadaşımız.

Yine, merkez ve taşra teşkilatında şube müdürü ve üstü görevlerde bulunan kadın personel sayımıza gelecek olursak, bu oran 2015'te yüzde 7'ydi, 2020'de yüzde 10, şimdi ise yüzde 12 oldu. Ayrıca, 2004 yılı kadın yöneticilerin erkek yönetici sayısına oranı ise yüzde 14.

Kolluk teşkilatını hariç tutacak olursak, bu seviyedeki idareci arkadaşlarımızda kadın oranı 2015'te yüzde 22'ydi, 2020'de yüzde 23 oldu, şimdi yüzde 25 ve yine, 2004 yılı kadın yöneticilerin erkek yönetici sayısına oranı ise yüzde 33'tür.

Kolluk teşkilatlarında tabiatı gereği bu rakamlar, oranlar daha düşük ama buna rağmen, 2015'te yüzde 2'yken 2020'de yüzde 6'yı ve 2024 yılında da yüzde 7'yi yakaladık. Emniyet Genel Müdürlüğümüzde bu oran yüzde 7, Jandarmada yüzde 4, Sahil Güvenlikte ise yüzde 3'e ulaşmıştır.

Ayrıca, 13 Ağustos 2022 tarihli Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'yle Özlem Yılmaz Türkiye'de ilk "general" ünvanını kazanan kadın mesai arkadaşımız olmuştur. Jandarma Tuğgeneral Özlem Yılmaz şu anda Jandarma Genel Komutanlığımız karargâhında birlikte görev yaptığımız bir mesai arkadaşımızdır.

"Çocuk Bakım, Eğitim ve Kreş Hizmetleri" başlığı altında ise şunları ifade edebiliriz: Şu anda Bakanlığımız merkezinde 63 kapasiteli bir gündüz bakımevi mevcut. Ayrıca, Jandarma Genel Komutanlığımızın bünyesinde de yine 120 kapasiteli bir anaokulu ve bir bebek bakım odası bulunmakta. Ayrıca, Batman, Bursa ve Giresun Valiliklerimizin bünyesinde 229 kapasiteli 3 anaokulu; yine, Karaman Valiliğimizde 1 bakımevi ve yine, Sinop ve Sivas Valiliklerinde 2 bebek bakım odası mevcuttur.

6284 sayılı Kanun kapsamında, kadına yönelik şiddetle mücadeleye ilişkin istatistiki veriler ülke genelinde kayıt altına alınmakta, mücadeleye yönelik politikalar etkin bir şekilde yürütülmektedir. Bu amaçla, takibi yapılan şiddet olayı sayıları, mağdur ve şüpheli sayıları, kadın cinayeti sayıları ile KADES ve "elektronik kelepçe" gibi uygulamalar kayıt altına alınmakta ve ilgili ve paydaş kurumlarla periyodik olarak paylaşılmaktadır.

6284 sayılı Kanun kapsamındaki olay sayılarına gelecek olursak, 2019 yılında 186.391 olan olay sayısı 2023 yılında 284.280'e ulaşmıştır, 2024 yılı ilk altı ayında ise bu rakam 146.869'dur; az da olsa bir artış trendi söz konusudur. Burada, bizim değerlendirmemiz, hem nüfus artışının etkili olduğu hem de duyarlılığın artmasıyla birlikte ihbar sayılarının arttığını değerlendiriyoruz; bir de tabii, ihbar ve şikâyet imkânlarının artmasıyla beraber -ki KADES uygulaması bunun başında geliyor- ve diğer sebeplerle onların az da olsa bir artış seyrini gösterdiğini görüyoruz.

Yine, mağdur sayılarına bakacak olursak, burada da paralel bir seyir izlendiğini görebiliyoruz. 2019 yılında 281.032 olan mağdur sayısı 2023 yılında 366.077'ye ulaşmıştır, tabloda görülüyor; 2024 yılının ilk altı ayında ise bu rakam 207.813 olarak gerçekleşmiştir. Burada, tabii, hem kadın mağduru var hem erkek mağduru var hem de çocuk mağdurlar söz konusu.

Şiddete maruz kalan şahıslara yönelik, mağdurlara yönelik alınan koruyucu tedbir kararlarına bakacak olursak, 2019 yılında 87.527 kişiye yönelik 53.784 karar alınmışken bu rakam 2023 yılında 56.552 kişiye yönelik 65.552 karar olarak tezahür etmiştir. Kararlar hem şiddet mağdurlarına ve

çocuklarına barınma yeri sağlanması hem de hayati tehlikesi bulunanların geçici koruma altına alınması yönündeki kararlardır. Bu kararlar mülki idare amirleri tarafından alınmaktadır ama gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde kolluk amirleri tarafından da alınabilmektedir ve kırk sekiz saat içerisinde mülki idare amirinin onayına sunulmak durumundadır.

Şüphelilere yönelik önleyici tedbir kararlarında ise yine paralel bir seyir olduğunu görebiliriz ama zaman içerisinde, şüphesiz, burada da artış söz konusu. 2019 yılında 165 bin kişiye yönelik 465.119 karar alınmışken 2023 yılında 193 bin kişiye yönelik 685.819 karar alınmış. Burada da şiddet mağduruna tehdit, hakarete bulunmama; konuttan uzaklaştırma ve konutun korunan kişiye tahsisi; korunan kişinin konutuna, okuluna, iş yerine yaklaşmama; korunan kişinin yakınlarına, tanıklarına, çocuklarına yaklaşmama kararları alınmaktadır. Bu kararlar da hâkimler tarafından alınmaktadır, mahkemeler tarafından alınmaktadır ama gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde yine kolluk tarafından da bu kararlar alınmakta ve yine yirmi dört saat içerisinde hâkim onayına sunulmaktadır.

Hayatını kaybeden kadın sayısı istatistiklerine gelecek olursak, buradaki tabloyu da yine ekrana yansıttık, dahası önünüzde de var.

SİBEL SUİÇMEZ (Trabzon) – Öldürülen.

İÇİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI MEHMET AKTAŞ – Son on yılın rakamlarını aldık. Malumunuz, 6284 sayılı Yasa 2012 yılında yürürlüğe girdi, 2013 yılında yönetmeliğimiz çıktı. Kayıtlarımızı 2014 yılı itibarıyla çok daha sağlam şekilde tuttuğumuz için 2014 yılı...

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Pardon, hayatını kaybeden yolda yürürken mi hayatını kaybetti, eceliyle mi vefat etti?

İÇİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI MEHMET AKTAŞ – Şiddete maruz kalmak suretiyle tabii ki.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Evet, yani, doğru tanım değil, ondan dolayı.

İÇİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI MEHMET AKTAŞ – Tabii, yani, düzeltiyorum: Şiddete maruz kalmak suretiyle.

6284 sayılı Yasa doğrultusunda yani o kapsama giren ve şiddet mağduru olan ve bu nedenle hayatını kaybeden kadınlarımızın sayısında da maalesef -her biri bizim için çok can yakıcı olmakla beraber- paralel bir seyir olduğu görülüyor. 2014 yılında bu rakam 307 iken 2015 yılında pik yapmış maalesef, 360'a çıkmış; 2023 yılında da bu rakam 309 olarak gerçekleşmiş; 2024 yılı ilk altı ayında -Sayın Bakanımız da arz ettiler- rakam, maalesef, 166.

Tabii, aile içi şiddet kapsamına giren olaylar sonucu hayatını kaybeden erkekler de söz konusu; onun da yine rakamlarını sunuma koyduk: 2014 yılında 99 erkek aile içi şiddete maruz kalarak hayatını kaybetmişken yine 2019 yılında en yüksek rakam söz konusu, 138; 2023 yılında bu rakam 111; 2024'ün ilk altı ayında ise 68 erkek vatandaş maalesef hayatını kaybetmiş.

SİBEL SUİÇMEZ (Trabzon) – Sayın Bakan Yardımcım, burada da açıklığa kavuşması lazım. Burada “hayatını kaybeden erkek sayısı” derken kadın şiddeti nedeniyle mi?

İÇİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI MEHMET AKTAŞ – Hepsi değil, tabii.

İÇİŞLERİ BAKANI ALİ YERLİKAYA – Aile içi şiddet mağduru olarak. Burada kriterleri...

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Yani, erkek kardeşi de öldürmüş olabilir.

İÇİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI MEHMET AKTAŞ – Tabii ki.

SİBEL SUİÇMEZ (Trabzon) – Evet yani. Burada bir kavramsal kargaşa var gibi gözüküyor.

İÇİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI MEHMET AKTAŞ – Şimdi, efendim, şöyle arz edeyim: Bu, aile içi şiddet sonucu hayatını kaybetmiş erkek sayısı. Bunların çok büyük bir kısmı yine bir erkek tarafından öldürülmüş ama yine bir kısmı da bir kadın tarafından öldürülmüş. O rakamlar arkadaşlarımızda var yani arzu ederseniz o rakamları alabiliriz.

SİBEL SUİÇMEZ (Trabzon) – Tamam, çok memnun oluruz. Öğrenelim onları, bilmemiz iyi olur.

İÇİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI MEHMET AKTAŞ – Yani, doğrudan kadın tarafından öldürülen erkekler de var ama çok büyük bir kısmı yine erkekler tarafından öldürülmüş şahısların.

İÇİŞLERİ BAKANI ALİ YERLİKAYA – Bundan sonraki slaytta biraz daha detaylı var, şimdiki slaytta.

Evet, onu okuyalım.

İÇİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI MEHMET AKTAŞ – Bir cinayetin 6284 sayılı Yasa kapsamında “kadın cinayeti” olarak tanımlanmasıyla ilgili ana kriterlerimiz söz konusu. Bu kriterlerimiz, kişinin sırf kadın olduğu için ölümcül şiddete maruz kalmış olması; faille arasındaki yakınlık durumu yani bir akrabalık veya birlikte yaşama iradesi veya partner ilişkisi veya ısrarlı takip sonucu olayın, cinayetin işlenmiş olması; yine, aile dışından bireyler tarafından gerçekleşmişse olay duygusal anlamda bir bağın söz konusu olup olmadığına, aynı şekilde, arkadaşlarımız bakıyor ve yine, failin saikine bakılıyor burada, bir ayrılık veya boşanmayı kabullenmeme, kıskançlık ve cinsel saldırı türü bir eylem olup olmadığına yine bakıyoruz; ayrıca, yine, töre ve namus saikiyle işlenip işlenmediğine bakarak, bu ana kriterler üzerinden yine Adalet Bakanlığıyla ve Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığıyla koordinasyon içerisinde her bir vakayı, her bir cinayeti inceleyerek bu kapsamda olup olmadığına karar veriyoruz. Ayrıca, yine, tereddütlü durumlarda ise yani böyle çok açık, net durumlar söz konusu değil ise, tereddüt var ise burada da işte, örneğin, yüksekte düşme, intihar, buluntu ceset, şüpheli ölüm gibi durumlarda ise Adli Tıp raporuna bakıyoruz, otopsi raporuna bakıyoruz, varsa failin akıl sağlığına ilişkin rapora bakıyoruz, yüksekte düşme benzeri vakalarda bilirkişi raporuna özellikle bakıyoruz. Faili firar olan vakalarda ise failin yakalanmasıyla beraber, ifadesine başvurulması sonucu bir durum değişikliği varsa ona bakıyoruz. Ve varsa yine tanık ifadelerine baktıktan sonra, bir olayı bütün yönleriyle inceledikten sonra, bu noktada 6284 sayılı Yasa kapsamına girip girmediğine karar veriyoruz. Burada, sadece, çok net bir intihar olayı; özel hukuktan, işte, alacak-verecek meselesi gibi, icra gibi olaylardan kaynaklanan ve doğal ölümler ve yine, taksirle ölüm gibi olaylar neticesinde hayatını kaybeden kadınlar “kadın cinayeti” kapsamına alınmamaktadır. Onun dışındakilerde, tamamıyla, teker teker inceleme yapılarak bu kapsama girip girmediği konusunda bir karar verilmektedir.

Kadın cinayetlerinin sebepleri konusunda da bir bilgilendirme yapacak olursak, burada 2023 yılını baz alarak bir tasnif yaptık. Bu noktada, yaşanmış olan 309 kadın cinayetinden yüzde 40’ının aile içi tartışma ve geçimsizlik sebebiyle işlendiği, yüzde 31’inin kıskançlık nedeniyle olduğu, yüzde 13’ünün boşanma sürecinde gerçekleştiği, yüzde 8’inin ayrılığı kabul etmeme nedeniyle gerçekleştiği, yüzde 7’sinin namus cinayeti ve cinsel ilişkiyi kabul etmeme gibi sebeplerle gerçekleştiği, yüzde 1’inin ise yine psikolojik sebeple gerçekleştiği tespit edilmiştir.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) – Bu tasnifi acaba hangi kıstasa göre yaptınız? Beyana göre mi?

İÇİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI MEHMET AKTAŞ – Bütün şeylere, bütün belgelere...

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) – Bütün şeyler açısından...

İÇİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI MEHMET AKTAŞ – Tabii, tabii. Yani, şu bahsettiğimiz bütün Adli Tıp raporları, bilirkişi raporları, sanık ifadeleri, tanık ifadeleri, bütün... Bu, sonuçta, adli bir vaka; bu, savcının da gözetiminde yapılan bir inceleme; dolayısıyla, bütün bu soruşturma sonucundaki oluşan kanaat.

İÇİŞLERİ BAKANI ALİ YERLİKAYA – İçişlerinin tasnifi değil Sayın Milletvekilim.

İÇİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI MEHMET AKTAŞ – Adalet Bakanlığımızla birlikte...

İÇİŞLERİ BAKANI ALİ YERLİKAYA – Yani, tamamını Adalet Bakanlığı yani savcı ve Adli Tıp Kurumu... sebep mutlaka orada yazdığı için o sebeplere göre, bizim oradan almış olduğumuz 309 vakanın tamamı irdelendiği zaman bu şekilde kümelenildiği görülüyor.

İÇİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI MEHMET AKTAŞ – Kadın Acil Destek Uygulaması -yani kısa adıyla KADES- programımızla ilgili bilgi arz etmek isterim. Program 24 Mart 2018 tarihinde Emniyet Genel Müdürlüğümüz bünyesinde yürürlüğe girmiştir ve burada amaç, şiddet olaylarının meydana geldiği acil durumlarda tek tuşla 112 Acil Çağrı Merkezine ulaşılmasını sağlamaktır. İhbarın alınmasıyla olay yerine en yakın ekip devreye girmektedir, en yakın ekibin haberi olur ve orada hemen harekete geçilir, ortalama dört-beş dakika içerisinde olay yerine intikal edilmektedir. Az önce de arz ettim, şu anda 6 milyon 595 bin 15 kişi 1 Temmuz itibarıyla bu programı telefonlarına indirmiş durumda. Bugüne kadar, programın yürürlüğe girdiği 24 Mart 2018'den bugüne toplam 1 milyon 219 bin 16 ihbar yapılmış ve bu ihbarların 755.858 tanesinin asıllı, 463.158'inin ise asılsız olduğu tespit edilmiştir.

İÇİŞLERİ BAKANI ALİ YERLİKAYA – Yüzde 30'u, az da değil.

İÇİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI MEHMET AKTAŞ – Doğru, efendim, yani asılsız ihbar da oldukça fazla.

Programı T.C. kimlik numarası, pasaport numarası ve yine yabancı kimlik numarasıyla beraber kadınlarımız telefonlarına yükleyebiliyorlar. Toplam 11 dilde ihbar yapılabiliyor, Kürtçe dâhil 11 dilde program üzerinden ihbarda bulunulabiliyor. KADES uygulamamız Fransa ve Belçika tarafından örnek alınarak o ülkelerde de uygulanıyor.

AYŞE SİBEL YANIKÖMEROĞLU (İstanbul) – Bir şey sorabilir miyim tam bu noktada?

İÇİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI MEHMET AKTAŞ – Buyurun efendim.

AYŞE SİBEL YANIKÖMEROĞLU (İstanbul) – Engelliler için işaret...

İÇİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI MEHMET AKTAŞ – O da var efendim, onu da biraz sonra arz edeceğim Sayın Milletvekilim. O da var, sunumumuzda o da var, onu da arz edeceğim.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Soruları en sonda alacağız.

İÇİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI MEHMET AKTAŞ – Yine, projemiz 2021 yılında Akdeniz Parlamenti Asamblesinde ödüle layık görüldü ve ödül kazandı yani ödüllü bir projemizdir.

Elektronik kelepçeyle ilgili de şunları ifade edebiliriz: Elektronik kelepçe uygulamamız 25 Ocak 2021 tarihinde Bakanlığımızın GAMER merkezinde uygulamaya geçmiştir. Elektronik kelepçe uygulaması, şiddet uygulayan ya da uygulama ihtimali bulunan kişilerden gelecek tehlikenin bertaraf edilerek şiddet mağduru kadınların can güvenliklerinin sağlanması, hakkında uzaklaştırma kararı verilen kişilerin şiddet mağduru kadınlara yaklaşmasını önlemek amacıyla kolluk personeli tarafından gerekli tedbirlerin alınması amacıyla hayata geçirilmiş bir projedir. Sayın Bakanımızın da arz ettiği üzere, 1.000 olan kapasiteyi 1.500'e çıkardık ve yine 12 olan izleme ünitesi sayısını da 30'a çıkardık. Şu ana kadar toplam...

SİBEL SUİÇMEZ (Trabzon) – Aktif izlemeyi açıklayabilir misiniz?

İÇİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI MEHMET AKTAŞ – Efendim?

SİBEL SUİÇMEZ (Trabzon) – Aktif izleme?

İÇİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI MEHMET AKTAŞ – Onu arz edeyim. Şu anda 689 vaka aktif olarak izlenmektedir; şurada, iki önceki, 28 numaralı sunumda var.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Sayın Bakanım, çok özür dileyerek bölüyorum.

İÇİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI MEHMET AKTAŞ – Buyurun efendim; Sayın Başkanım, buyurun.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Ben daha önce bu merkezi ziyaret ettim bir önceki dönemdeki milletvekillerimizle. Sayın Bakanım uygun görürse tekrar hem Komisyondaki milletvekillerimiz hem bugün olan ve başka katılmak isteyen milletvekillerimizle gelip yerinde ziyaret edersek çok çok daha...

SİBEL SUİÇMEZ (Trabzon) – GAMER’i?

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – GAMER’i...

...çok daha etkili olduğunu ve konuyu yerinde gördüğümüzde çok daha iyi anlayabildiğimizi gördüm. O yüzden böyle bir ziyaret yapma arzusunda olduğumuzu ifade ediyorum.

İÇİŞLERİ BAKANI ALİ YERLİKAYA – Sayın Başkanım, büyük memnuniyet duyuyoruz. Bir takvim belirleriz, hem GAMER merkezimizde kelepçeyle ilgili, KADES’le ilgili bu işin karargâhta takip edilmesini hem de sadece bu Komisyonda bulunan arkadaşlarımıza ve beraberinde gelen diğer hanımefendi milletvekillerimize biz diğer genel bir yıllık değerlendirme sunumunu da yapabiliriz GAMER merkezinde.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Çok memnun olurum çünkü vekil arkadaşımız dedi ki: “Aktif izleme.” Oradaki o sistemi gördüğünde... Burada siz ne kadar anlatırsanız anlatın o aktif izleme çok beyne oturmuyor ama orada gördüklerinde otomatik olarak anlayacaklar.

En yakın zamanda geleceğiz Sayın Bakanım.

İÇİŞLERİ BAKANIALİ YERLİKAYA – Daha başka şeyi de var. Aslında fırsat olarak vekillerimizin görmesinde büyük hayır olduğuna inanıyoruz aynı zamanda İHA, SİHA unsurlarımızın bize nasıl büyük bir güç verdiğini, terörle mücadelede ve şehir güvenliklerine nasıl bize bir üstünlük sağladığını... Mesela an itibarıyla uçan İHA’lar, SİHA’larla ilgili, merkezden size bir sunum yapmamızda fayda var.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Çok memnun oluruz efendim.

İÇİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI MEHMET AKTAŞ – Sayın Başkanım, şimdi elektronik kelepçeyle izleme hâkim kararıyla oluyor, mahkeme kararıyla oluyor ve bunun bir süresi oluyor. Tabii, gerektiğinde yine mahkeme kararıyla süre uzatılabilir ve burada yine mahkeme kararıyla bir mesafe belirleniyor ve kişinin, sanığın o mesafenin içerisine girmesini engelleyen bir mekanizma. Bizim burada, şu resimde görüldüğü şekilde bilgisayar ekranında her bir arkadaşımızın takip ettiği ortalama 25-30 vaka var. Onlara zimmetliyoruz biz ve yirmi dört saat onu arkadaşlarımız takip ediyor. Kişi, fail veya sanık o halkaya yaklaştığı an sistem alarm veriyor ve gerekli müdahale yapılıyor. En yakın birimimiz, polisimiz veya jandarmamız gidip şahsı engelliyorlar. Bu noktada “aktif vaka” dediğimiz, hâkim kararı alınmış ve şu anda takibi, izlemesi yapılan vaka sayısı, kişi sayısı. Bu rakam şu anda 689 ama bu uygulamanın başladığı tarihten bugüne toplam 5.169 vaka da izlenmiş yani süresi tamamlanmış, dolayısıyla o elektronik kelepçe uygulaması bitmiş. Şu anda aktif vakalarla beraber takibi yapılmış olan vaka sayısı 5.858. Burada bir bilgi daha vermek isterim. Tabii, burada sadece erkeklere elektronik kelepçe takılmıyor, elektronik kelepçe takılan kadınlar da var. Toplam 38 kadına kelepçe uygulanmış ve şu anda bunlardan 3’ü de yine aktif bir şekilde takip ediliyor.

Kadın-erkek fırsat eşitliğini sağlamaya yönelik bütçeleme süreçleriyle ilgili olarak da özellikle KADES programını -dediğim gibi- çok çok önemsiyoruz ve bununla ilgili gerekli olan bütün yatırımları, harcamaları yapıyoruz ve yine bütçeleme çalışmalarını yürütüyoruz. Ayrıca, Bakanlığımıza bağlı Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü tarafından kadın hakları, aile değerlerinin korunması ve kadına yönelik şiddetin önlenmesi konularında STK'lere destek veriyoruz. Bu noktada, 2019 yılından 1 Temmuz 2024 tarihine kadar 79 derneğe, 11 milyon 904 bin 328 TL proje desteği vermişiz. Aynı şekilde, 2019 yılından 1 Temmuz 2024 tarihine kadar engelli kadınlara yönelik faaliyet yürüten 4 derneğe de yine 425 bin TL yardımda, başışta bulunmuşuz. Yine, Göç İdaresi Başkanlığımız bünyesinde bulunan 2 sığınmaevini de aynı şekilde finanse etmeye devam ediyoruz.

“Cinsiyete Duyarlı Veri ve Göstergeler” başlığı altında ise şunları ifade edebiliriz: Bakanlığımızca istatistiki veriler cinsiyete göre tutulmaktadır, cinsiyete duyarlı göstergeler hazırlanmaktadır ve birimlerde kullanılan uygulamalar üzerinde bu veriler işlenmekte ve politikalar buna göre geliştirilmektedir.

“Kadın Çalışanlara Yönelik Eğitim Öğretim Alanında Sunulan Teşvikler” başlığı altında ise özellikle uzaktan eğitim sistemi üzerinden verilen eğitimlere kadın çalışanlarımız da rahatlıkla erişebilmektedirler. Bakanlık personeline bu kapsamda etkin yöneticilik, aile içi iletişim, ilk yardım, psikolojik ilk yardım, sıfır atık, bağımlılıkla mücadele, kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve nefret söylemi ve ayrımcılıkla mücadele gibi alanlarda eğitimler verilerek tüm personelin kadın-erkek fırsat eşitliği konusunda bilinçlendirilmesi sağlanmaya çalışılmaktadır.

Babalık izni ve doğum sonrası izinlerle ilgili olarak da eşi doğum yapan tüm erkek personele talepleri hâlinde on güne kadar babalık izinleri kullanılmaktadır, orada hiçbir kısıtlama söz konusu değildir. Yine, doğum yapan tüm kadın personele doğum sonrası analık izni ile analık izni süresinin bitiminden sonra personelin talebi üzerine yirmi dört aya kadar aylıksız izinler verilmektedir.

Yine, Bakanlığımızda görevli kadın memurlar ile kadın işçiler arasında eşitliği zedeleyen bir uygulama da bulunmamaktadır. Tüm statülerde yapılan personelin görev gerekleri ve ünvanları göz önünde bulundurularak kadın-erkek fırsat eşitliğinin gözetilmesine özellikle özen gösterilmektedir.

Yine, eğitim faaliyetlerimiz kapsamında erkek çalışanlara yönelik özellikle kadın-erkek fırsat eşitliği eğitimleri kapsamında 2019-2024 yılları arasında toplam 803 bin kolluk personeline, Jandarmamızda askerlik hizmetini yapan 132 bin er ve erbaşa ve 2.370 mülki idare amirine, ayrıca 375 bin özel güvenlik personeline, hem Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademimizde hem de Polis Akademimizde eğitim gören 82.850 personele ve 6.890 bekçimize yönelik eğitimler verilmiştir ve bu eğitimler aralıksız bir şekilde devam etmektedir. Uzaktan eğitim sistemi aracılığıyla ise 2020-2024 yılları arasında 20.353 Bakanlık personeline aile içi ve kadına yönelik şiddetin önlenmesi eğitimi, 17.733 Bakanlık personeline de yine aile içi iletişim eğitimleri verilmiştir. Yine, dediğim gibi, bu eğitimler de devam etmektedir.

Ayrıca deprem bölgesinde görev yapan yöneticilere yönelik kadın-erkek fırsat eşitliği seminerleri düzenlenmektedir. Bu kapsamda Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu ve Kadın Birimiyle yapılan iş birliği kapsamında 2024 yılında deprem bölgesinde görevli 110 mülki idare amirimize ve 2023 yılında deprem bölgesinde görevli 70 kolluk personeline deprem sonrası kadına yönelik şiddetle mücadele alanında deneyim paylaşımı, risk yönetimi ve koordinasyonu alanında eğitici eğitimi verilmiştir.

Ayrıca kadın-erkek fırsat eşitliği ve kadına yönelik şiddetle mücadele kapsamında Bakanlık birimlerimizce yürütülen faaliyetler Bakanlığımız İller İdaresi Genel Müdürlüğünün koordinasyonunda yürütülmektedir. Bu kapsamda İller İdaresi Genel Müdürlüğümüz bünyesinde Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Şube Müdürlüğü de kurulmuştur. Ayrıca kolluk birimlerimizde Emniyet Genel

Müdürlüğümüz bünyesinde 1.005, Jandarma Genel Komutanlığımız bünyesinde ise 282 olmak üzere toplam 1.287 aile içi ve kadına yönelik şiddetle mücadele büro veya kısım amirlikleri oluşturulmuştur. Yine, uzaktan eğitim üzerinden aile içi ve kadına yönelik şiddetin önlenmesi eğitimi, kadına yönelik şiddetle mücadele eğitimi kadın çalışanlarımıza verilmektedir. Yine, yüz yüze verilen eğitimler ve hizmet içi eğitimlerde kadın çalışanlarımız konu hakkında bilgilendirilmektedir.

“Engelli Bireylere Yönelik Pozitif Ayrımcılık İçeren Uygulamalarımız” başlığı altında ise şunları ifade edebilirim: Az önce sayın milletvekilimiz de sormuşlardı, işitme ve konuşma engelli vatandaşlarımız Engelsiz 112 Uygulaması’yla acil durumlarda işaret dili tercümanlarıyla görüntülü iletişim kurarak, yazışarak ve sesli konuşma veya dudak okuma yöntemini kullanarak 112 Acil Çağrı Merkezleriyle anında iletişime geçebilmektedirler yani şu anda 112’lerimiz bu hizmeti vermektedir. Yine, Göç İdaresi Başkanlığı geri gönderme merkezlerinde barınanların cinsiyet ve engellilik durumları gözetilerek gerekli önlemler alınmaktadır. Yine, Emniyet Genel Müdürlüğümüzün ve Jandarma Genel Komutanlığımızın sosyal tesislerinden engelli çalışanlarımız yüzde 50 oranında indirimli faydalanmaktadırlar. Yine, Emniyet Genel Müdürlüğü tesislerinde her yıl belirli sayıda kamp kontenjanı özellikle ayrılmaktadır. Yine, Jandarma Genel Komutanlığımızın sosyal tesislerinde bulunan otopark ve havuzlardan ücretsiz olarak bu mesai arkadaşlarımız yararlanmaktadırlar.

Yine, aile içi ve kadına yönelik şiddetle mücadele büro veya kısım amirliğinde görev yapan, az önce bahsettiğim 1.287 birimde görev yapan arkadaşlarımıza yönelik aile içi ve kadına yönelik şiddetle mücadele kapsamında kolluk kuvvetlerine yönelik eğitici eğitimi, İçişleri e-Akademi üzerinden aile içi ve kadına yönelik şiddetin önlenmesi eğitimleri verilmektedir. Buna ilave, 2023 yılında 340, 2024 yılında ise 110 olmak üzere toplam 450 kolluk personelimize bu alanlarda sahada görev yapmak üzere eğitici eğitimleri verilmiştir. Emniyet ve Jandarma teşkilatlarının bu bahsettiğim büro veya kısım amirliklerinde görevli personele yönelik olarak yılda iki dönem hâlinde periyodik olarak eğitimler düzenlenmektedir. Yönetici konumundaki personele yönelik düzenlenen meslek içi kurslarda da yine kadına yönelik şiddetle mücadele ve çocukların korunması konularında özel eğitimler verilmektedir.

Son olarak, kadın haklarının iyileştirilmesine yönelik hazırlanan ve Bakanlığımızın da taraf olduğu eylem planları, strateji belgeleri ve faaliyet planları kapsamında Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığımız, Adalet Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Diyanet İşleri Başkanlığı, ilgili sivil toplum kuruluşları, üniversitelerimiz, belediyeler ve uluslararası kuruluşlarla da iş birlikleri yapılmaktadır.

Arz ederim Sayın Başkanım.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Sayın Bakan Yardımcımıza çok teşekkür ediyoruz.

V.- İHTİSAS KOMİSYONLARI

A) GÖRÜŞMELER

1.- İçişleri Bakanı Ali Yerlikaya ve İçişleri Bakan Yardımcısı Mehmet Aktaş tarafından yapılan sunumlara ilişkin görüşme

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Sayın Bakanım, Sayın Bakan Yardımcımızın sunumunu da dinledikten sonra şimdi önce kıymetli milletvekillerimizin sorularını alacağız, tüm soruları aldıktan sonra sözü size bırakacağım. Benim de birkaç tane aslında hem biraz talebim hem de önerim olacak.

Vali yardımcısı sayımız 24, mülki amirlere baktığımızda... Tabii ki diğer alanlarda da çok ciddi iyileştirmeler yapılabilir ama vali yardımcılığını çok hızlıca iyileştirilme yapılabilecek bir alan olarak gördüğüm için söylüyorum, o sayının çok daha yukarılarda olmasını arzu ediyoruz, en azından her ilde bir kadın vali yardımcısı talebinde olduğumuzu bir kez daha ifade etmek istiyorum.

Bir diğer husus da belediyelerin açması gereken konukevleri. Bugüne kadar 220 belediyeden 33 tanesi 100 bin nüfusun üstünde olup açmış. Biz de Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu olarak, bu anlamda üstümüze düşen görevi yaparak açmayan belediyelerle Komisyon olarak irtibata geçip bu anlamda konuyu yakinen takip ettiğimizi onlara da iletmek istiyoruz, bu konuda da sizlerin yardımlarını istiyoruz.

İlk kadın general Özlem Hanım'dan bahsettik, Özlem Hanım'la geçen dönem Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Araştırma Komisyonunda birlikte çalıştık, buraya geldi, bize çok ciddi katkısı oldu. Dolayısıyla, gerçekten kendisiyle de gurur duyduğumuzu bir kez daha ifade etmek istiyoruz, sayılarının artması dileğiyle tabii ki de.

KADES, Elektronik Kelepçe Uygulaması... Elektronik Kelepçe Uygulaması incelemesi yapmak üzere yurt dışına gittiğimizde bize çok ısrarla KADES'i sordular. İspanya'ya gitmiştik, orada onların uyguladığı bir aplikasyon tüm suçlar için ve sadece ülke genelinde 500 bin indirilmişti. Dolayısıyla, Türkiye'deki KADES indirilme oranlarını duyduklarında çok etkilendiler, şu an hâlihazırda 6 milyon üstündeyiz biz KADES uygulamasında.

İÇİŞLERİ BAKANI ALİ YERLİKAYA – 6 milyon 600 bin.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Gerçekten çok efektif bir uygulama, ben sahada karşılığını da görüyorum. Bizim hep birlikte, milletvekilleri olarak bu anlamda da size destek olarak, medyayı da çok ciddi bir şekilde işin içine sokarak KADES uygulamasının yaygınlaştırılması noktasında tekrar, bir daha bir iş birliğiyle -çünkü hâlâ bilmeyen çok fazla vatandaşımız var- uygulamanın daha çok kullanılabilir hâle gelmesini yaygınlaştırmamız gerekiyor.

Yakınlarda, yine, Sakarya'da, Jandarma bölgesinde bir şiddet olayı yaşandı, ben de bizzat konunun takipçisi oldum. Konunun bitiminde de oradaki aileye KADES uygulamasını anlattım, bilmiyorlardı ve çok hoşlarına gitti; hani, size ulaşmadan, Jandarmaya ulaşmadan, oraya buraya ulaşmadan bir tuşla ulaşabiliyor olmak onların da çok dikkatini çekti. Bu anlamda, bizim vatandaşa daha çok anlatıyor olmamız lazım.

Asılsız ihbar kısmı bence oldukça yorucu, bununla ilgili bir cezai yaptırım var mı, bu da benim bir sorum olsun.

Son olarak, tekrar bu GAMER ziyaretini en yakın zamanda milletvekillerimizle planlarsak çok faydalı olacağı kanaatindeyim diyerek...

İÇİŞLERİ BAKANI ALİ YERLİKAYA – Ben, teşekkür ediyorum.

Meclis tatile girmeden önce ziyaret planlamasını yaparsak iyi olur diye düşünüyorum, hem sıcaklığına yapılmış olur.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Çok memnun oluruz Sayın Bakanım.

İÇİŞLERİ BAKANI ALİ YERLİKAYA – Asılsız ihbar da toplam yapılan ihbarların içerisinde yüzde 30'un biraz üzerinde, bunu da ben bize yapılan yani kolluğa karşı yapılan bir şiddet olarak değerlendiriyorum.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Çok doğru.

İÇİŞLERİ BAKANI ALİ YERLİKAYA – Biraz dikkat çekmek için söylüyorum.

SİBEL SUİÇMEZ (Trabzon) – Bakanım, bazen de deneme yapıyoruz.

ŞENOL SUNAT (Manisa) – Deneme, acaba...

İÇİŞLERİ BAKANI ALİ YERLİKAYA – Deneme, şöyle: Yani vatandaşı, milletimiz bizim kontrolörümüz, biz onların hadimiyiz ve onların emrindeyiz ama birbirimizi sınama oranı toplam oranın yüzde 30'unun üstüne çıkıyorsa bu bir şiddettir yani bunu yapmamamız lazım.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Evet, çok doğru.

İÇİŞLERİ BAKANI ALİ YERLİKAYA – Çok büyük bir emek kaybı oluyor ve gereksiz harcama konusu oluyor. Bir de şöyle bir şey oluyor: Diyelim ki aynı yerden 2 kere, 3 kere bu şekilde olunca, başlayın beni ama, bir menkıbe var, yalancı çoban hikâyesi, iş oraya doğru evriliyor, evrildikten sonra da, Allah muhafaza, farklı bir şey olduğu zaman da birbirimizi suçlar duruma düşüyoruz. Bizim...

SİBEL SUİÇMEZ (Trabzon) – Cezası yok muydu Sayın Bakanım? Sanki vardı.

İÇİŞLERİ BAKANI ALİ YERLİKAYA – Buradaki en büyük ceza bu işin olmaması yani bizim bu noktada bilinçlenmemiz bizim hepimizin arzu ettiği bir şey ama 6 milyon 600 bin değil, 2018'den bu yana geliyor olması çok güzel, gittikçe hep üzerine katlayarak gidiyor. Biz, bununla ilgili İçişleri Bakanlığımızdaki mülki idare amirlerimiz, güvenlik birimlerimiz... Biz medyaya da çok minnettarız, gerçekten bu noktada çok duyarlılar. Zaten böyle bir şiddete maruz kalma riski olanlar bunu biliyor, onu söyleyeyim, aslında “Niye herkes indirmiyor?” diye çok da hayıflanmamamız lazım. Bir aile arzu ettiğimiz şekilde hiç böyle bir risk taşımıyorsa bunun böyle bir şeyi yok ama böyle bir uygulamanın varlığından haberdar olma oranı veya sayısı 6 milyon 600 binden çok daha büyük sayıda, onun da altını çizmek istiyorum.

Vali yardımcılarıyla ilgili, bizimle beraber İçişleri ailemizle çalışan 134 hanımefendi var, 3 valimiz var şimdilik. Vali yardımcılarımızın da, özellikle 30 büyükşehirde, mutlaka bir tane de değil, birden fazla bayan vali yardımcısı olması gerektiğine ben inanıyorum.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Sayın Bakanım, minimum zaten, minimum talebimiz.

İÇİŞLERİ BAKANI ALİ YERLİKAYA – Bu sayı artacak, hiç merak etmeyin. Her kaymakamlık sınavında bayanlarla ilgili müracaat hiç olmazdı, şimdi artık normalleşti bu, fevkalade müracaatlar var.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Evet, şimdi, öncelikle sözü, soruları Komisyon üyesi milletvekillerimize, sonrasında da Komisyona misafir gelen milletvekillerimize veriyor olacağız.

Ayça Hanım, buyurunuz.

AYÇA TAŞKENT (Sakarya) – Teşekkür ederim.

Önce sunumunuz için teşekkür ediyorum ve tekrar hoş geldiniz diyorum.

Yaptığınız geniş sunumda, maalesef, genellikle olaylar gerçekleştirdikten sonra aldığınız önlemleri görüyoruz oysa ben şiddetin kaynağını öğrenip ona göre bir çalışma yapmak, ona göre önlemler, tedbirler almak daha iyi diye düşünüyorum. Bu kadar çalışma yapıyoruz, her şeyi anlatıyoruz ama örneğin, 2023 yılında kadın cinayetleri pik olmuş derken şu anda, 2024'te, yıl sonunda sanıyorum o pik sayısı da artacak.

SİBEL SUİÇMEZ (Trabzon) – Öyle gözüküyor.

AYÇA TAŞKENT (Sakarya) – Peki, bu kadar çalışmaya rağmen sizce kadın cinayetleri neden artıyor, neden engelleyemiyoruz?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Gamze Hanım, buyurunuz.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Ben de önce sunum için teşekkür ediyorum.

Öncelikle bir hak teslimini yapmak isterim. Evet, KADES uygulaması gerçekten son derece önemli ve ihbarlardan da anlaşılıyor ki ihtiyaç duyulan bir uygulamaymış ancak bunun illa ki aksaklıkları yaşanıyordur. Ben haziran ayında yaşanan bir olaydan kısaca bahsetmek istiyorum. Tabii, asılsız ihbar sayısı bir kere çok fazla.

İÇİŞLERİ BAKANI ALİ YERLİKAYA – Çok fazla.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Bu anlamda bir önlem alınması nasıl olabilir bilmiyorum ama 1 Haziranda bir vergi başmüfettişi kadın üç ay uzaklaştırma kararı olan eski eşi tarafından... Eve geliniyor, bu kararı ihlal ediyor, kadın KADES uygulamasına basıyor ancak tehdit nedeniyle kolluk güçleri geldiğinde “Yanlışlıkla bastım.” diyor, kolluk güçleri geri dönüyor ve maalesef, kadın hayatını kaybediyor. Şimdi, belki bu uygulamada şöyle bir şey olabilir: Bu kişinin daha önce uyarı cezası, uzaklaştırma cezası aldığına, kadının defalarca şikâyetle bulunduğu ama hiçbir işlem yapılmadığına dair sistemde kolluk güçlerinin görebileceği bir bilgi olabilir. Belki çok istisnai bir örnek veriyorum ama bir kadının hayatı bile bizim için çok kıymetli dolayısıyla bunun hem istismara meydan vermeyecek şekilde hem de tek bir “Asılsız ihbar.” denilip geri döndüğünde de bir kadının hayatına mal olması ihtimalini de göz ardı etmeden uygulamada bir değişiklik yapılabilir.

Bir diğeri, az önce Sayın Başkan da ifade etti, evet, vali sayısının 1’den 3’e çıkıyor olması önemli, kıymetli ama yeterli değil. Ancak, benim dikkatimi çeken bir şey oldu, bir ilin valisi... Örnek veriyorum, işte, Burdur Valisi İstanbul’a tekrar vali olarak atanabiliyor ama ben hiçbir kadın valinin bir ilde valilik yapıyorken başka bir yere atandığına hiç şahit olmadım, bilmiyorum yanılıyor muyum? Bir kere bu atama yapılıyor, sonrasında kızağa çekiliyor; belki de ben farkında değilimdir.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Esengül Hanım oldu sadece, ben onu biliyorum.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Oldu mu?

İÇİŞLERİ BAKANI ALİ YERLİKAYA – Esengül Hanım, Yalova’dan başladı.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Evet, yani, onu bilmiyordum, bu da iyi oldu ama istisna.

Genelde erkek valiler iller içerisinde, farklı pozisyonda vali olarak devam edebiliyorlar ama maalesef kadınların hep kızağa çekildiğini ya da merkeze çekildiğini görüyoruz, bu anlamda da bir farkındalık yaratmak istedim açıklası.

Bir diğeri, Sayın Bakan 8 Mart Dünya Kadınlar Günü’nde, 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Günü’nde kadınların Anayasa’dan kaynaklı, en demokratik ve barışçıl bir şekilde eylem yapma hakları maalesef hem kolluk güçleri tarafından hem de valilikler tarafından sistematik bir şekilde engelleniyor ve emin olun, yaptıkları eylemler kamuoyunda daha çok yer buluyor. Belki bıraksanız, müsaade etseniz kadınlar haklarını savunacak, tepkilerini ifade edecek ve günün sonunda herkes evine geri dönecek. Neden böyle bir engelleme yapma ihtiyacı duyuyorsunuz? Kadınların şiddetle mücadeleyle ilgili anayasal haklarını kullanmasını aslında, bir anlamda başka bir şiddete maruz bırakarak elinden alıyorsunuz.

Bir diğeri, en çok kadın cinayetlerinde karşılaştığımız sorunlardan bir tanesi ruhsatsız silahlar ya da ruhsatlı silahlar yani en çok ölüm sebebi silahlı ölüm. Türkiye’de kolluk ve asker güçleri dâhil ve hariç ruhsatlı silah sayısı nedir, ben bunu öğrenmek istiyorum.

Bir diğeri, koruma kararı varken öldürülen kadınlarla ilgili bir istatistik, veri var mıdır elinizde? Maruz kaldığı şiddet nedeniyle -bize de başvuran birçok kadın var- kolluk güçlerine gidiyor ama ya yeterli ilginin olmadığı ya kadını ikna etme yönünde bir tutum sergiledikleri ifade ediliyor. Kadınların karşılaştıkları kolluk güçlerinin görev ihlaliyle ilgili şikâyet edebilecekleri bir yol var mıdır?

İÇİŞLERİ BAKANI ALİ YERLİKAYA – Tekrar alabilir miyim?

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Bir kadın şiddete maruz kalıyor, kolluk güçlerine gidiyor, ya ilgilenilmiyor ya baştan savılıyor; bu konuda şikâyet edebilecekleri bir merci, mekanizma var mıdır?

Bakanlığınızın eğitim verdiğinizden bahsettiniz. Peki, bugüne kadar kolluk gücünün kanun ve yönetmelikten doğan yükümlülüklerini yerine getirmediğine dair herhangi bir denetleme yaptınız mı? Bu denetlemenin sonucunda hukuksuz uygulama yapan kaç kolluk gücü tespit ettiniz? Ettiyse de bu konuda bir yaptırımınız oldu mu?

Teşekkür ediyorum.

İÇİŞLERİ BAKANI ALİ YERLİKAYA – Biz teşekkür ederiz.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Sayın Vekilim, teşekkür ediyoruz.

Aliye Vekilim, buyurunuz.

ALİYE TİMİSİ ERSEVER (Ankara) – Teşekkür ederim Sevgili Başkan.

Sayın Bakan ve heyetine tekrar hoş geldiniz diyoruz, çok da teşekkür ederiz sunum için.

Aslında çok ortak, aynı şeyleri söyleyeceğiz ama ben de Gamze Başkanımın şöyle devam ederek gideyim. Tabii, öncelikle yasaların, özellikle 6284 sayılı Yasa’nın kesinlikle tam yetkiyle uygulanmasını istiyoruz çünkü İstanbul Sözleşmesi gibi sözleşmeyi... Bir gecede oradan çıktık, onun nedenlerini de hâlen öğrenmiş değiliz.

Şimdi, bu kadın cinayetleri konusunda iki tane örnek vereceğim. Bir tanesi 2023’ün Eylül ayında öldürülen Damla Dakım, eşi tarafından öldürülüyor. Kasten öldürmeye teşebbüs suçundan hükümlü olduğu açık cezaevinden izinli çıkıp, gelip tekrar eşini öldürüyor.

İÇİŞLERİ BAKANI ALİ YERLİKAYA – Evet.

ALİYE TİMİSİ ERSEVER (Ankara) – İkincisi de Nurtaç Canan. 4 Haziran 2020’de kendi kanyla “Beni Ragıp vurdu.” diye yazmıştı hatırlarsanız ama tabii, eşi çok az ceza alarak cezaevinden çıktı ve hâlen de tehditlerine maruz kalıyor.

Özellikle bu cezaevlerine, açık ve kapalı cezaevlerine bu failler nasıl, hangi statüde gönderiliyor ve oradan nasıl çıkıp, tehdit edip tekrar öldürebiliyor? Bu vakalar biraz artmaya başladı, öldürülme olmasa bile tehditler ve tacizler çok fazla artmaya başladı; bununla ilgili nasıl önlem alıyoruz, onu bir öğrenmek istiyorum.

Bir de biz genellikle Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformunun verilerini oradan alarak kamuoyuna duyuruyoruz Sayın Bakan çünkü bakanlıklardan herhangi bir veri alamıyoruz kadın cinayetlerindeki sayılarla ilgili, hani görmek istemediğimiz sayılarla ilgili. Bendeki en son veriye göre 2024’ün ilk altı ayında 221 kadın öldürülüyor, 42’si şüpheli ve kadınlarda bu şüpheli sayısı da çok ciddi anlamda çok fazla. Onunla ilgili de nasıl bir önlem alınacak ya da nasıl tespit edilecek? Tabii, bunu da sizin tespit etmenizi çok istiyoruz.

Üçüncüsü de yine son yıllarda, son birkaç yıldır Türkiye’nin gündemine oturan uyuşturucu meselesi. Özellikle kullanıcı ve satıcı çocuklarda ortalama yaş oranı nedir, kaçır? AMATEM’e Emniyet kanalıyla yılda yapılan müracaat sayıları nedir? Ailelerin çocuklarına uyuşturucu sattığı yani kimi yerde satmasını teşvik ettiği ve o anlamda para kazanılması ekonomik sorunlardan dolayı bayağı artmış vaziyette olduğu söyleniyor. Bu konudaki yaptırımlarınız nedir ya da bu konuyla ilgili elimizde bir veri var mı çünkü uyuşturucu sorunu gittikçe ülkemizin kanayan yarası hâline geldi.

Şimdilik bu kadar, çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN - Sayın Vekilim, teşekkür ediyoruz.

Buyurun Özgül Hanım.

ÖZGÜL SAKİ (İstanbul) - Öncelikle böyle bir toplantı bileşimiyle tartışma şansı bulduğumuz için, emeği geçtiği için hem Komisyonumuza hem Bakanlığa teşekkür ediyorum çünkü bu karşılaşmalar gerçekten bizim için önemli ama sunumlara baktığımızda belli ki işe yaramıyor, hiçbir tedbir işe yaramıyor. Bunun neden işe yaramadığını bir kere açığa çıkarmamız gerekiyor. Kadınlar defaatle, mesela 6284’ün kararlarına rağmen şiddete maruz bırakılıyor, öldürülüyor ve artıyor bu şeyler yani gerçek yaşam çok başka, sürekli artıyor. Bir de şu önemli: Kadın cinayetlerinde vahşetin boyutu da artıyor yani olayda vahşetin boyutu da artıyor. Bunların neden böyle olduğuna dair gerçekten etraflıca tartışmamız gerekiyor.

Mesela, koruma kararlarından söz ediyoruz, kolluk kuvvetlerine başvuruyor kadınlar, başvurmak da çok zordur, biz kayıtlara geçen rakamları biliyoruz, daha kayıtlara geçmeyen kim bilir neler var? Geçen yıl 28 kadın koruma kararına rağmen öldürüldü. Mayıs ayında -bunları da basından alıyoruz, demin dediğimiz gibi verileri bilemediğimiz için- Adana, Aydın, İzmir’de 4 kadın koruma kararına rağmen öldürüldü. Yine, Bianet’in raporlarına göre erkekler haziran ayında 34 kadını öldürdü, en az 60 kadına şiddet uyguladı, 7 çocuk istismar edildi ve bir de 29 kadın şüpheli ölüm... Şimdi, feministler, kadın mücadelesinde olan kadınlar bilir ki bu şüpheli ölümlerin arkasında hep bir erkek şiddeti vardır. O yüzden, bu şüpheli ölümler istatistikleri düşürmek için bazen şey yapılabilir. Bu şüpheli ölümlerin arkasında kadınlar deneyimleriyle bilir ki erkek şiddeti vardır. Sonra da mesela “intihar” deniliyor. İntihar vakalarına, kadın intiharlarına baktığınızda da arkasında mutlaka sistematik bir şiddet vardır. O yüzden, bunların içeriklerini ayrıca şey yapmak gerekir.

Sonra, elektronik kelepçe meselesi üzerinde duruldu. Bakın, yine mayıs ayında Bursa’da boşandığı erkek tarafından Sevda Ç. üstelik altı yerinden bıçaklanıyor. Sezgin A. adli kontrol şartıyla serbest bırakıldı. Sevda Ç. “Beni yaralayan, tehdit eden bir adamı nasıl serbest bırakırsınız? Ben öldükten sonra gelen adalet, adalet değildir.” diye isyan etti.

Şimdi, burada özellikle kadınların zaten kolluk kuvvetlerine başvurma mekanizmaları zor yani sadece teknolojik olarak zor demiyorum, kadınların cinsel taciz, tecavüz, şiddet meselelerinde başvuru mekanizmaları zor. Evet, yeni başvuru mekanizmaları oldu ama burada da kadınlar kolluk kuvvetleri tarafından değersizleştiriliyor, aşağılanıyor ve ciddiye alınmıyor bu. Mesela, bunlarla ilgili kolluk kuvvetlerinde kadınların bazıları bunları şikâyetle konu yapıyor “Kolluk kuvvetleri bizi değersizleştirdi. Beni değil şiddet uygulayanı korudu.” diyor. Buna ilişkin mesela ne gibi tedbirler alınıyor? Bize bir veri verebilir misiniz kaç tane kolluk kuvveti hakkında size şikâyetle bulunuldu ve siz kaç kolluk kuvveti elemanınızı soruşturdunuz?

Hemen buraya geldiğimizde bir başka mesele var, soru önergeleri veriyoruz size, bu soru önergelerinin cevapları ne yazık ki çok yetersiz, üstelik de zamanında gelmiyor. Bakın, size sormuşuz; İstanbul Güvenlik Şube Müdürü olduğu dönemde, onur yürüyüşleri sırasında, 25 Kasımlarda, 8 Martlarda kadınlara bilfiil cinsel taciz yapan, şiddet uygulayan Hanifi Zengin o kadar çok kadın tarafından şikâyet edildi ki özellikle LGBT+’lara nefreti ve onlara ilişkin şiddeti bütün basına yansıdı defalarca ve biz bunları şikâyetle konu ettik. Sonra Güvenlik Şube Müdürlüğünden şimdi İstanbul’un başka bir ilçesinde yine emniyet amiri olarak görev yapıyor ve biz size sorduk “Bu kadar basına yansımış, şikâyet konusu olmuş ispatlar falan varken Hanifi Zengin neden görevinin başında?” dedik “Soruşturma açıldı.” denmişti, bu soruşturma da kapatılmış sizin verdiğiniz yanıtı göre. Şimdi, nasıl

oluyor da bu mümkün olabiliyor? Bu Hanifi Zengin örneği hani şey değil, tekil bir örnek değil yani zamanımız yok sadece, basit bir örnek vermek açısından bunları söyledim. Yine buna benzer o kadar çok örneğimiz var ki elimizde.

Bir başka meseleye gelmek istiyorum daha ayrıntılı konuşacağımız için. Dile getirildi ama ben bir kere daha tekrarlamak istiyorum: Kadınlar bu ülkede eşit ve özgür değil. Siz “Hür ve eşit görüyoruz.” dediniz de böyle değil çünkü esasen “Kadın-erkek eşit değildir.” diyen ve bütün yetkiler elinde toplanan bir Cumhurbaşkanı karar veriyor her şeye ve bu nedenle kadınların emekleri değersizleştiriliyor, kadınların varoluşları değersizleştiriliyor ve bütün politikalarda kadınlar bir toplumda eşit, özgür bireyler değil, birisinin kocası, birisinin kız kardeşi şeklinde aile içine hapsedilerek ancak makbul sayıldığı için yapıyor. Dolayısıyla, ben şimdi bunu sormak istiyorum: Burada kadınları aile içine hapseden politikalarınız ile kadın cinayetlerinin artması arasında ben bir ilişki görüyorum çünkü kadınlar kendi varlıklarıyla, varoluşlarıyla toplumda bir yer edinmek istedikleri için öldürülüyorlar; bütün istatistikler bunu gösteriyor. Dolayısıyla buna ilişkin nasıl tedbir alacaksınız, mesela nasıl bir şey yapıyorsunuz? Yine “aile” dediniz; aile kadınlar için şiddet yuvası oldu, istatistikler bunu gösteriyor. Bu nasıl engellenecek?

Sonra patriyarkaya karşı, kadınların eşit, özgür mücadelesine karşı 8 Martlarda, 25 Kasımlarda onur ayında bütün dünyada LGBT+’lar kendi varoluşlarıyla kendi toplumsal yaşamları için sokakta kendi seslerini duyurmak istiyorlar ve defalarca sizin kolluk kuvvetleriniz tarafından şiddete maruz kalıyorlar; o şiddete maruz kalanlardan biri de benim, hem Hanifi Zengin’in şiddetine maruz kalan hem sizin kolluk kuvvetlerinize maruz kalanlardan biriyim. Şimdi, son dönemde milletvekili olduğum için şiddet uygulayamıyorlar ama yanımda arkadaşlarımı... Yine, daha yeni, onur ayında, daha en son 8 Mart, 25 Kasımlarda “6284’ü etkin uygulayın” diye sokaklarda olduğumuz anda şiddete maruz kaldık. Bu şiddeti önlemek için ne yapacaksınız? Haklarını arayan kadınları, LGBT+’ları kolluk kuvvetlerinin şiddetinden korumak için tedbiriniz var mı? Çünkü sizin sorumluluğunuzdalar.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Sayın Vekilim, söz bekleyen çok vekilimiz var.

ÖZGÜL SAKİ (İstanbul) - Hemen bitiriyorum.

Bir başka konu, yine Diyarbakır’daki meseleleri sormak istiyorum. Diyarbakır’da son bir ayda gerçekleşen, kadınların kamusal alanda eşit ve özgür yurttaşlığını hedef alan ve organize şekilde gerçekleştirilen üç farklı saldırı oldu. Bununla ilgili siz ne gibi önlemler aldınız, ne yaptınız? Özellikle bununla ilgili, gerçekten şu soru önergelerine verdiğiniz yanıt gibi değil, net ve somut yanıt beklediğimizi dile getirmek istiyorum.

Son olarak, yine çeşitli kadın örgütlerinin, feminist kadınların ziyaretleri sonucunda birtakım veriler aldık, sadece bir tanesini örnek vermek istiyorum. Mesela, Hakkâri ilinde -yine tırnak içinde söylüyorum- şüpheli kadın ölümlerinin arttığı söyleniyor ve kayyumlar döneminde kadına yönelik şiddetin gerçekten bütün bölgede arttığı ifade ediliyor. Mesela, herhangi bir veri var mı elinizde sizin bununla ilgili, dikkatinizi çekti mi, ne oldu?

Sonra, intihar vakaları artıyor. Bakın, 2023 yılının ilk on ayında yaşları 16 ila 32 arasında değişen 25 intihar vakası var Hakkâri’de.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Sayın Vekilim, toparlayalım, bekleyen çok arkadaşımız var.

ÖZGÜL SAKİ (İstanbul) – Hemen toparlıyorum.

İnsan Hakları Derneği şubesi bir toplantı yaptı intihar vakalarıyla ilgili ve bu intihar vakalarının arkasında yine orada kolluk kuvvetlerinin sistematik şiddetini ifade eden epeyce veri var. “Zamanın yok.” diyorlar, o yüzden burada ayrıntılı dile getiremiyorum. Dolayısıyla, ben diyorum ki özellikle

Kürt illerinde bu cinsel şiddet, istismar meselesinde defalarca şikâyet edilen kolluk personeli var. Ben bu sayıların sizin tarafınızdan verilmesini istiyorum ve bunlara ilişkin hangi soruşturma açıldı, ne gibi tedbirler alındı yoksa Hanifi Zengin'e yapıldığı gibi "soruşturmaya gerek yoktur" diye soruşturma kapatıldı mı; bunların somut bilgilerini rica ediyorum.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Sayın Vekilim...

ÖZGÜL SAKİ (İstanbul) - Son sorum bu.

Geri gönderme merkezleri meselesi ayrıca önemli. Geri gönderme merkezlerinde kadınlar ağır şiddete maruz kalıyorlar hem geri gönderme merkezinde birlikte kaldıkları erkekler tarafından hem geri gönderme merkezindeki görevli personel tarafından. Şimdi ayrıntıyı şey yapamayacağım, 2 göçmen kadın şikâyet ediyor, şikâyet edilenler değil göçmen kadınlar sınır dışı edildi. Geri gönderme merkezlerinin kapıları sıkı sıkıya kapalı, herkese kapalı ancak avukatlar kanalıyla bazen bilgi alabiliyoruz. Bakın, AGİTPA Göç Alt Komisyonundan buraya geldiler, ben de o Komisyondayım. Geri gönderme merkezlerine biz gidemedik "Uygun değil şimdi." denildi. Çeşitli bahanelerle bizim bu geri gönderme merkezlerine ziyaretlerimiz engelleniyor. Buradan bir kere daha söylüyorum, tekrar başvuru yapacağım. Geri gönderme merkezlerini kadın örgütlerinin, göçmen örgütlerinin denetimine açmayı düşünüyor musunuz?

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Evet, Elif Vekilim, buyurunuz.

FATMA ÖNCÜ (Erzurum) – Bir düzeltme yapalım mı Sayın Bakanım? "Kürt illeri" diye bir şey Sayın Vekilimiz kullandı, "Kürt illeri" diye bir şey yok, 81 ilimiz bütün olarak...

ŞENOL SUNAT (Manisa) – Kesinlikle onu düzeltmesinde fayda var.

FATMA ÖNCÜ (Erzurum) – Onu düzeltirseniz iyi olur.

ÖZGÜL SAKİ (İstanbul) – Bilinmeyen dil gibi bunu da düzeltereksiniz yani.

FATMA ÖNCÜ (Erzurum) – Hayır, hayır "Kürt illeri" diye bir şey yoktur.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) – "Demografi" diye bilindik bir şey var...

ŞENOL SUNAT (Manisa) – Ya, demografi ve sosyoloji, öyle mi?

FATMA ÖNCÜ (Erzurum) – Ne alakası var? İstanbul'da birçok Kürt vatandaşımız var, oraya da "Kürt ili" mi diyorlar yani? Böyle bir şey olabilir mi ya! Kürt ili ne demek!

ŞENOL SUNAT (Manisa) – Maksatlı ifadelerin burada yeri yok.

FATMA ÖNCÜ (Erzurum) – Bu ayrıştırma dilinden vazgeçin arkadaşlar, biz bir bütünüz ya.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Arkadaşlar...

Elif Hanım, buyurun.

ÖZGÜL SAKİ (İstanbul) – İsterseniz bu konu hakkında bir tartışma açalım çünkü ben de buna ilişkin...

ŞENOL SUNAT (Manisa) – Hayır, tartışma açmayalım ama geri alın o lafınızı.

FATMA ÖNCÜ (Erzurum) – Tartışma açalım ama ofansif siyaset yapmayın, sürekli ofansif siyaset...

ÖZGÜL SAKİ (İstanbul) – Bizim işimiz siyaset yapmak.

ŞENOL SUNAT (Manisa) – Siyaset yapmıyorsunuz, propaganda yapıyorsunuz.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Elif Hanım, buyurun.

FATMA ÖNCÜ (Erzurum) – Bölücü bir dille konuşuyorsunuz.

ÖZGÜL SAKİ (İstanbul) – Bölücülüğü siz yapıyorsunuz, ben değil; bunları ispatlayabilirim.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Sayın Vekilim, lütfen... Siz bir tanım kullandınız, arkadaşlar da buna karşı olduklarını söylediler, herkes demokratik hakkını kullanıyor.

Buyurunuz lütfen Elif Hanım.

ELİF ESEN (İstanbul) - Teşekkür ediyorum Değerli Başkanım.

Kıymetli Bakanım, Bakan Yardımcılarım; hoş geldiniz.

Ben de bu toplantıları çok kıymetli buluyorum. Bu 3'üncü toplantımız Değerli Bakanlarımızla yapmış olduğumuz; Adalet ve Aile Bakanımızdan sonra bugün siz misafirsiniz, hoş geldiniz.

Ben Elif Esen; İstanbul Milletvekili, DEVA Partisi.

Öncelikle şunu ifade etmek istiyorum: Bugün hiç değinilmedi; tabii, İstanbullu olmam sebebiyle sizin İstanbul Valiliğiniz döneminden icraatlarınızı da yakından takip eden, kısmen sivil toplum hayatında da belli kontaklarımız olması sebebiyle de belki farkındalığı olan bir milletvekiliyim ama İçişleri Bakanı olduğunuz dönemden itibaren hem narko hem de terör anlamında yapmış olduğunuz icraatlarınızı yakinen takip ediyoruz, izliyoruz ve çok da olumlu buluyoruz. Öncelikle hem teşekkür hem tebrik ediyorum çünkü Türkiye'nin geleceğine de sağlanmış katkılardır bunlar güvenlik anlamında ama bir yandan da tabii hayretler içinde kalıyoruz, biz nasıl bir Türkiye'yi yaşıyormuşuz ve nasıl bir Türkiye'ye uyandık. Her gün neredeyse ayrı ayrı operasyonlarla haberler alıyoruz ama ben olumlu tarafından bakarak teşekkürlerimi sunuyorum.

Şimdi, öncelikle, ben yapmış olduğunuz bu sunumu da çok kıymetli buldum, tebrik ediyorum. Sistemsel iyileştirme, meslek içi eğitimler, kapasite destekleri; bunlar son derece önemli. Burada bir sorum var. "Risk ölçüm kriterleri güncellemesi" dediniz, pilot çalışmadan bahsettiniz. Şu anda o pilot çalışma var mı? Bunun çok önemli olduğunu düşünüyorum çünkü kadın cinayetlerinin tüm bu tedbirlere rağmen engellenememesi, önlenememesinin altında, tabii, İstanbul Sözleşmesi'nden vazgeçilmesi, onun biraz böyle sistemdeki rahatlaması da mutlaka temel olarak yatıyor ama sizin bu gayretlerinizi de göz ardı etmemek lazım. Böyle bir pilot çalışma var mı, varsa nerede var? Onu öğrenmek istiyorum.

Yine, çalışan kadın sayısının 2015'ten beri yüzdesel anlamda önemli derecede artışı görüyoruz. Bu amaçla nasıl bir politika ve uygulama izlediniz? Onu da açıkçası merak ediyorum. Kadın çalışan sayısındaki artışın sebebini neye bağlıyorsunuz kendi iç sisteminizde?

Şimdi, bir diğer asıl konumuza gelelim. "Ortaya konulan hedef ve faaliyetler Bakanlık çalışma planına işlenmekte, süreç takip edilerek raporlanmaktadır." diyorsunuz. Çok önemli ancak yeterli değil diye düşünüyorum. Ben haksızlık etmiş olmayayım. Şunu öğrenmek istiyorum, bunu ben diğer bakanlarımıza da soruyorum çünkü eğer sistemde bir sıkıntı, bir başarısızlık ya da hedefe varmada bir sorun varsa bunun, uygulama sistemlerinin yanı sıra uygulayıcılardan kaynaklandığını biliyoruz. Bu sebeple sorum şu: İzleme değerlendirme ve ölçme sistemleriniz var mı, varsa başarı kriterleriyle uygulayıcılarınıza nasıl bir yol çiziyorsunuz veya kademe atlamaları vesaire sağlıyor mu? Bunu öğrenmek istiyorum.

Yine, 220 belediyede 33 sığınmaevi çok çok az tabii. Sizin ya da... Çevre Bakanlığından bahsettik. Burada Çevre Bakanlığının sorumluluğunu da yetki ve sorumluluğunu da ben öğrenmek istiyorum. Herhangi bir yaptırımınız var mı belediyelere yönelik? Çünkü bir zorlama olmadan bu... Belli ki yıllar geçmiş artık üstünden İstanbul Sözleşmesi'nin, adı üstünde İstanbul'da imzalanan sözleşmenin imzalanmasının üstünden artık on iki yıl gibi bir süre geçmiş durumda ve yani işte arpa boyu kadar yol katedilememiş, 33 belediye sorumluluk almış ve bunu uygulamış. Sizin ne tür yaptırımlarınız var?

Yine, 6284 sayılı Kanun kapsamında mağdur sayısında ne yazık ki artış var. Yani bu artışı siz neye bağlıyorsunuz? Belki hani bunun gerekçeleri vardır ama yine sistemsiz iyileşmenin çok önemli ve gerekli olduğunu düşünüyorum. Sadece veri paylaşımı değil, ilgili bakanlıklarla... Ki bu ilgili bakanlıkların, tabanda aileye ulaşabilen Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının, kolluk güçleri tarafında İçişleri Bakanlığının, Adalet Bakanlığının ve ben bunlara ilaveten Millî Eğitim Bakanlığı ile Sağlık Bakanlığının da asli izleyici sorumluluğu olduğunu düşünüyorum bakanlık anlamında. Sadece veri paylaşımı değil; bakın, aile hekimlikleri gibi sosyal hizmetler anlamında da aileye temelinde ulaşabilen görevliler, sosyal hizmet görevlileri olsa ve bu sistem özellikle risk barındıran aileleri, şiddet altında olan kadınları, çocukları izlese ve bu izleme yönteminde sadece Aile Bakanlığının sosyal hizmet birimleri değil, onların yanı sıra, kolluk güçleri, ilçedeki, mahalledeki kolluk güçleri, yine, okula giden çocuğun öğretmeni ya da aile hekimliğine gidip darp gördüğünü anlattığı zaman doktor da böyle bir ağ içinde paylaşıp, veri paylaşımına bunlar eklense ve -biz kendi parti eylem planımızda ve politikalarımızda da bunu ifade ettik, ben partimin aynı zamanda Kadın Politikalarından Sorumlu Genel Başkan Yardımcısıyım- risk analizleriyle haritalandırma yapılsa çünkü bir yandan da cezaevlerindeki kadın ve çocukları ziyaret ediyorum ve onlarla olan konuşmalarında şunu görüyorum: Ya belli bir mahallede, ilçede yoğunlaşıyor bu suç oranları ya da belli mesleklerde yoğunlaşabiliyor yani aslında haritalarımızı ortaya çıkaracak veriler de elimizde var. Bunlar böyle bir bileşke hâlinde çalışsa ve sistem veri analizleri uygulama ve strateji planlarında da etkili olsa belki bu kadın cinayetlerini, kadına yönelik şiddeti biraz daha engelleyebiliriz.

Ve son olarak sözlerimi şöyle tamamlayayım, hep söylüyorum: Bunlar, kadın cinayetleri ya da kadına yönelik şiddet, yüzdesel verilerle ifade edilemeyecek kadar ağır konular. Biz bir can bile feda edilemez diyoruz. Bir kadının bile göz ardı edilmesi, ölümüne sebep olunması... Ya, defalarca koruma kararı almasına rağmen öldürülen kadınları biliyoruz; bu çok acı, çok acı ve büyük vebal diye düşünüyorum, hepimiz açısından büyük vebal ama asıl o kadını ve çocukları koruyabilecek makamlar açısından büyük veballer.

Lütfen, benim bu eleştirilerimi ve önerilerimi yapıcı eleştiriler ve öneriler olarak alın yani hızla inşallah azalsın bu sayılar diyerek ben sözlerimi neticelendireyim, başka arkadaşlarımın hakkına da girmemiş olayım.

Çok teşekkür ediyoruz.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Evet, teşekkürler Sayın Vekilim.

Aliye Hanım’a söz vereyim, sonra da Şenol Hanım’a.

ALİYE COŞAR (Antalya) – Hoş geldiniz diyorum. Kıymetli sunumlarınız için hepinize de çok teşekkür ediyorum.

Hepimiz arka arkaya söz alınca biraz da tekrara giriyoruz, ben de kendi tekrarımı yapmadan konuşmak istiyorum.

Uzaklaştırma kararına rağmen öldürülen kadın sayısı artıyor. Bu konuyla ilgili tedbirleri sizler de artırmayı düşünüyor musunuz? Tedbirler ve önlemler sizce yeterli mi? Kadınların güvencesi olan İstanbul Sözleşmesi’nden hukuksuz bir şekilde bir gecede çıkıldı. Sonra kadın cinayetleri, verdiğiniz verilerde görüleceği üzere artarak devam etmektedir. Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformunun verilerine göre 2024 yılının ilk altı ayında 201 kadın ve 42 şüpheli kadın ölümü gerçekleşmiş. Bu şüpheli kadın cinayetleri arttığı gibi şüpheli kadın ölümleri de artmaktadır. Bununla ilgili sizin verilerinize nasıl yansıyor şüpheli kadın ölümleri? Genelde intihar olarak kaydediliyor ve dosyalar kapatılmak isteniyor. Bununla ilgili bir çalışmanız var mı? Aile içi ve kadına yönelik şiddet suçları soruşturma büroları

verileri var. Bununla ilgili ihtiyaçları karşılıyor mu? Biliyorsunuz, şiddete uğrayan bir kadın en yakın kolluğa gittiğinde bununla ilgili kendi ikametinde, mahallesinde ya da ilçesinde bulunmayabiliyor ve burada uzmanlaşmış kişilerin de kadının ifadesini alırken kolluğun buradaki şiddete uğrayan kadına tavrı çok önemli çünkü birçok kadın da buradaki gördüğü muameleden dolayı şikâyetinden vazgeçerek dönüyor. Buradaki arkadaşlarımız da bahsetti. Bu kolluk kuvvetleriyle ilgili yapılan soruşturmanın da geçmişe dönük oranları nedir?

Benim sorum bu kadar.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Evet, Şenol Hocam, buyurun.

ŞENOL SUNAT (Manisa) – Çok teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, böyle bir toplantıyı düzenlediğiniz için ilk önce size ve bugün bizlere İçişleri Bakanlığımızın çalışmalarını anlatan Sayın Bakana, Sayın Bakan Yardımcılarına ve Bakanlık bürokratlarına ayrı ayrı teşekkür ediyorum.

Şimdi, tabii ki arkadaşlarımız sorular sordular, aynı tekrarı yapmamak için ben birkaç soru soracağım.

Şimdi, KADES uygulamalarının çok önemli olduğunu, daha önce de daha önceki İçişleri Bakanının açıklamalarından da biliyoruz. Ben bugün daha böyle fazla abartılmadan neler yapıldığı konusunda bilgi almaktan da mutlu olduğumu ifade ediyorum geçmiş dönem İçişleri Bakanının açıklamalarıyla mukayese ettiğimde ama biraz önce de arkadaşlarımızın ifade ettiği gibi çok bir şey değişmemiş. Neticede ölüm oranları... Yani bu kadar çalışma, eğitimler olmasına rağmen, farkındalık çalışmaları olmasına rağmen giderek de kadına yönelik şiddetin arttığı yani sadece ölümlerle neticelenenler değil, şiddetin her türünün daha çok arttığı bir dönemden geçiyoruz ki özellikle ekonomik sıkıntıların çok fazla yaşandığı, insanların çocuklarına, evine ekmek götüremediği dönemleri yaşıyoruz. Bunların da bu tür tartışmaların, bu tür kavgaların, kadına yönelik şiddetin çok daha fazla arttığına inananlardan biriyim.

Şimdi, KADES uygulaması çok önemli dedik ama akıllı telefonlara indirilebilen bir uygulama. Birçok kadının bu hayat şartlarında akıllı telefona sahip olup olmaması konusunu da iyi değerlendirmemiz lazım. En azından bu programları indirebilecek ama buna sahip olamayacak kadınlara bu tür telefonların ulaştırılmasında fayda var diye düşünüyorum.

Şimdi, biraz önce dedik ki konukevi var, nüfusu 100 binin üzerinde 220 belediyeden 33'ünde konukevi var; buna büyükşehirler de dâhil zannediyorum ve 33 konukevinin, bunların -tabii, daha önceki çalışmalarımızdan hatırladığım kadarıyla- konukevi olarak bazı özellikleri taşımadığını gayet iyi biliyoruz. Bu sayının tabii ki artması lazım. En azından bunun... Şöyle değerlendireyim: Aynı şehirde, biliyorsunuz, olmuyor yani bir kadın diyelim ki Adana'da şiddet gördü ama Adana'da konukevinde kalmayacak, bir başka ile yollanacak. Bu şartların çok iyi ayarlanması lazım. Tabii ki burada sadece İçişleri Bakanlığının bir konusu değil. Belediyelere böyle bir kanun çıkarılmış ama uygulamayan kişilere yaptırım uygulanmasında fayda var diye düşünüyorum.

Birçok soru aynı şekilde soruldu da bir şey yine takıldı aklıma. Bu elektronik kelepçe konusunda sağlıklı mı diye düşünüyorum Sayın Bakan çünkü basına yansıyan bazı şeyler var elektronik kelepçe konusunda. Adam evinin dışına çıkıyor yani ona çizilmiş sınırın dışında gidiyor, gece kulüplerinde olabiliyor, olaylara karışıyor ama nedense elektronik kelepçe maalesef görevini yerine getiremiyor.

Basına yansıdığı için söylüyorum, her ne kadar konumuz kadın ama işte bir mafya mensubunun bir olaya karıştığı göz önüne alındığında elektronik kelepçeyi takipte de bir sıkıntı mı var diye sormak istedim.

Teşekkür ediyorum, sağ olun.

İÇİŞLERİ BAKANI ALİ YERLİKAYA – Sayın Başkanım, Şenol Hocama...

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Sayın Bakanım, buyurun.

İÇİŞLERİ BAKANI ALİ YERLİKAYA – Az önce kıymetli hocamızın, Şenol Hocamızın bahsettiği, Adalet Bakanlığı denetimli serbestlikle ilgili olan, kelepçe işi. Hanımefendilerle, kadınlarla ilgili olan kısım ile ilgili olan, bizim az önce ekrana da yansıyan ve sizlerin teşrifleriyle gezdireceğimiz merkez ayrı, o tamamen bizim uhdemizde, KADES’le ilgili.

ŞENOL SUNAT (Manisa) – Teşekkür ederim.

İÇİŞLERİ BAKANI ALİ YERLİKAYA – O zaten şu anda tamamen mahkemeye intikal etmiş ve yargı süreci devam eden bir iş. Orada bir sapma varsa, yasa dışı falan varsa onlar gidip adalete hesap verecektir, hep beraber...

ŞENOL SUNAT (Manisa) – Yani Adalet Bakanlığıyla mı ilgili bir konu?

İÇİŞLERİ BAKANI ALİ YERLİKAYA – Tabii, tabii ama buradaki kelepçe olayı tamamen insani yani bir mahkemenin yine vermiş olduğu kararla güvenliğe, kolluğa diyor ki: “Bu hanımefendi zor durumda, biz bunu mahkeme olarak gördük, sana da talimat veriyorum, bunu takip edeceksin.” Ve o ekranda bir arkadaş -oradaki görev başında olan arkadaşın her birine düşen- devamlı surette ekranda ona bakıp duruyor ve...

ŞENOL SUNAT (Manisa) – O merkezi görünce herhâlde daha iyi algılayacağız.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Evet, orayı mutlaka görmemiz lazım.

İÇİŞLERİ BAKANI ALİ YERLİKAYA – ...ve oradan da yani sehven dışarıdan, herhangi bir yerden bir hanımefendi tarafından bu şeyle ilgili bir uygulama yapıldığı zaman zaten o sapmanın orada nasıl çalışıp çalışmadığını hep beraber göreceğiz.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Evet, teşekkürler Sayın Bakanım.

Buyurun Sema Hanım.

SEMA SİLKİN ÜN (Denizli) – Öncelikle hem Sayın Başkana hem de Bakanlık bürokratlarımıza toplantıyı organize ettikleri için teşekkür ediyorum. Sayın Bakanımıza da Türkiye için bir yüz karası olan gri listeden çıkma serüveninde sarf ettiği emek ve mücadele için de ayrıca teşekkür ederim.

Kadına şiddetle alakalı şu karşımıza çıkıyor: Mesela, Muğla ilinde 40 bin vaka yaşanırken bu şikâyet başvuru sayısı 17 bin; neredeyse yarı yarıyadan daha azı şikâyete dönüşmüş. Şimdi, burada bir sorgulama yapmamız gerekiyor. Bu kadınlar neden şikâyetçi olmaktan vazgeçiyor? Elbette kendi hususi durumları olabilir, bunu gözetmemiz gerekir ama Adalet Bakanlığına, adalete olan güven duygusunu kaybetmiş olabilir. Siz Bakanlığınızda acaba bu verilerle alakalı bir değerlendirme yaptınız mı hiç? Neden bu vakalar yaşanırken yarı yarıyadan daha aza düşüyor şikâyetler? Yani mekanizmalarda birtakım aksaklıklar, sıkıntılar olabilir. Zaman zaman basına yansıyor. Tabii ki yine ne Emniyet teşkilatımızı töhmet altında bırakacak ifadelere girmek isteriz ne de sizleri ama bu, üzerinde özellikle çalışılması gereken bir durum Sayın Bakanım.

Şimdi, kolluk kuvvetlerimiz 15 Temmuzdan sonra ciddi bir revizyon geçirdi. Burada hepimiz malum yapıdan ayıklanması noktasında tam yetkiyle sizlere güvenimizi ortaya koyduk, bunda bir beis yok. Çok hızlı bir şekilde de yeni personel alımları oldu. Şimdi, gördüğümüz sosyal olaylarda,

toplumsal vakalarda Emniyet kuvvetlerinin şiddete çok meyilli olduğunu hissediyoruz yani buna biraz şahit oluyoruz açıkçası. Yani bir kadın polisin bir kadını coplması, benim ülkeme yakıştıramadığım bir şey. Burada bir eğitim eksikliği mi var Sayın Bakanım? Bu, üzerinde çok hassasiyetle çalışılması gereken bir mesele. Yani bu hızlı personel alımlarıyla belki biraz aceleye gelmiş, eğitimlerde birtakım inkitaya uğramış durumlar olabilir. Bunları ortadan kaldıracılamak adına bir çalışma yapıyor mu?

Bir de zaman zaman dikkatimizi çekiyor kolluk kuvvetlerinde, bizlerin siyasi sembol olarak değerlendirebileceği bazı simgeler ve işaretler bu kolluk kuvvetlerimizin silahlarında ya da başka şeylerinde olabiliyor yani bu normalde yasak mıdır, teşkilat kanununuzda bu var mıdır yasak olarak, değilse bunu yasaklamaya yönelik bir çalışmanız olacak mı?

Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Teşekkür ediyoruz.

Buyurunuz Sayın Vekilim.

TÜRKAN ELÇİ (İstanbul) – Sayın Bakan ve Bakan Yardımcımız, değerli bürokratlarımız; çalışmalarınızdan dolayı öncelikle sizlere teşekkür etmek isterim.

Hayatını kaybeden kadın sayısına baktığımız zaman, 2014’ten 2024’e kadar bir iniş ve çıkışın olduğunu görebiliyoruz. Malumunuz, bu çalışmaya baktığımızda kitapçıkta herhâlde bir kadın olarak ilk başta hepimizin aklına -hepimizin ilk ilgisini çeken meselelerden biri veya bakacağımız, dikkatle bakacağımız sayfalardan biri- kaç tane kadının katledilmiş olduğuna bakmak geliyor; bunu da kabul edersiniz ki bu mevzuya ne kadar ihtiyatlı ve tereddütlü bakmamızdan da kaynaklı olarak yorumlayabiliriz.

Yıllara göre, 2014 ve 2024 arasında, on yıllık bir zaman zarfında bu iniş çıkışın sebebi araştırıldı mı veya ne gibi bir veri var elinizde? Bunun sebebini öğrenmek isteriz.

Ayrıca, çalışmanızda sadece 2023 yılında meydana gelen kadın cinayetlerinin sebebini gösteren bir tabloyu görebiliyoruz. Bu tabloda, ben dikkatle incelediğimde, namus cinayeti olarak değerlendirdiğimiz namustan kaynaklı bir dilimin yüzde 7 olarak verilmiş olmasını ben kendi adıma sevindirici olarak değerlendirmek isterim. Diğer etmenlere oranla daha az bir yerde duruyor olması, o anlamda sevindiricidir. Bu da toplumun gittikçe bilinçlendiği ve... Namus cinayeti olarak değerlendireceğimiz sebeplerden dolayı bu cinayetlerin azalmış olmasını bizim açımızdan sevindirici olarak değerlendirebilirim.

Aile içi tartışma ve geçimsizliğin yüzde 40’lık bir dilimle en ön sırada olduğunu görebiliyoruz. Aile içi tartışma ve geçimsizlik diliminde, yüzde 40’lık bir dilimde, biz bunun arasında, bu geçimsizliğin sebeplerinin arasında ekonomik sebepleri de var sayarsak... Çünkü ben öyle değerlendiriyorum, baktığım zaman, bu geçimsizliğin içinde, muhtemelen, ailede yaşanan bu problemlerde ekonomik sebeplerin de çok çok önemli bir etkisi var diye düşünüyorum. Bu var sayımdan yola çıktığımızda, 2024’te de malumunuz ülkece ciddi anlamda ekonomide ciddi sıkıntılar yaşıyoruz, buhran denebilecek kadar ciddi sıkıntılar yaşıyoruz ve bu sıkıntıların aileler üzerinde, ailenin geçimsizliği meselesi üzerinde de etkili olabileceğini düşünüyoruz. Bu sebeple, 2024’ün sonunda -henüz bu eğri tam gösterilmemiş doğal olarak- muhtemelen bu sebebe binaen 2024’te bir öngörüyle bunun yükselebileceğine ihtimal veriyorsak buna yönelik tedbirler göz önünde bulundurulacak mı, ne gibi tedbirler alınır? Yani sizin bahsettiğiniz tedbirler elbette ki bizim açımızdan hem ikna edici hem de değerli tedbirler ama 2024’te bu bahsettiğimiz ekonomik sebepleri de göz önünde bulundurarak daha farklı önlemler alınması yönünde de bir öneride veya bir şeyde bulunabiliriz.

İÇİŞLERİ BAKANI ALİ YERLİKAYA – Ben teşekkür ediyorum Sayın Başkanım. İzin alabilir miyim?

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Sayın Bakanım, buyurun ama daha birkaç sorumuz daha var.

İÇİŞLERİ BAKANI ALİ YERLİKAYA – Ben şunu söyleyeyim: İçişleri Bakanlığının... Aslında ben çok yerde bunu ifade ettim ama iki görevimiz var bizim basitçe, iki kelimeyle anlatan; önlemek ve yakalamak. Şimdi, suç işlenmesini önlemek, tüm dünyada bütün iç güvenlik bakanlıklarının yani onun emrindeki kolluğun temel görevi önlemek. İnşallah, bu Komisyonu bizim Bakanlığımıza davet ettiğimiz tarih, takvim belli olduğu zaman ben size hem kişilere karşı hem mallara karşı hem de diğer suç türlerine karşı bu Kabine döneminde olay sayılarının, suç olay sayılarının nereden nereye doğru azaldığını orada anlatacağım. Bir örnek vereyim sadece, hırsızlık türleriyle ilgili: Beş hırsızlık türü var; evden hırsızlık, iş yerinden hırsızlık, otodan hırsızlık, oto hırsızlığı ve motosiklet hırsızlığı gibi. Bunu, Türkiye’de yılbaşından bu yana yani yılın ilk altı aylık diliminde olay sayısını yüzde 46,5 -ortalama- düşürmüştük. Aydınlatma olaylarında yüzde 70’li rakamdan yüzde 75,5’a çıkarmışız; Türkiye ortalaması diyorum, bazı vilayetler bunun çok üstünde, onu söyleyeyim.

Şimdi, o yağma, gasp, dolandırıcılık, diğer o dokuz kategori olan önemli suçta, nispette bunu söylüyorum ama bu aile içerisinde olan bir şiddetle ilgili veya henüz aile olamamışlar ama arkadaşlar, gelecekle ilgili ümitleri var, bunların kendi içlerindeki anlaşmazlık veya birtakım sapmalardan dolayı farklı bir yere doğru gidiliyor. Şimdi, ben arkadaşlarıma -rakam biliyorum ama- net olarak Komisyonunda arz edeyim diye söylemedim. Yani evet, aile bizim temelimiz, toplumun, milletin çekirdek yapısı ve dünyada gelişmiş olan ülkeler, gelişmekte olan ülkeler içerisinde kıyasla baktığımız zaman şükürler olsun ki en güçlü aile yapısı yine bizde. Bunun vermiş olduğu bilinç ve dirençle pek çok kötülük veya suç türlerine karşı da biz daha dirençliyiz. Bunlardan bir tanesi uyuşturucu mesela. Dünyada rakam olarak en düşükte ilk 10’dayız.

ŞENOL SUNAT (Manisa) – Kullanma açısından mı?

İÇİŞLERİ BAKANI ALİ YERLİKAYA – Aynen o şekilde söylüyorum. Bunu neye borçluyuz? Aileye borçluyuz çünkü ailede anne çocuğunun yani her şeyini bildiği için... Ben kendi nefsimden örnek vereyim. Bizim kız bizde en son oldu, 2 oğlan, 1 kız, en büyük benim. Ben her şeyimi annemle paylaştım, babamla mutlaka seçerek paylaşıyordum; hâlen de öyleyim, anneme her şeyi söylerim, annemle “check” ettikten sonra babamın hiddetleneyeceği şeyi ona göre revize ederek söyleriz. Bu, hemen hemen erkek evlat için de böyle, kız evlat için de böyle. Bizim en büyük gücümüz aile ve anne. Zaten anne, ailenin olmazsa olmazı yani anne orada... Annenin aklına, annenin zekâsına, annenin eğitim düzeyine göre çocuk şekilleniyor yani bunu burada hanımların olduğu bir Komisyonunda olduğum için söylüyor falan da değilim, buna inandığım için söylüyorum.

Şimdi, demek istediğim şey şu: Bu, KADES veya kelepçe sistemi gibi daha pek çok diğer önleyici tedbirlerle ilgili -isimlendirilmiş veya isimlendirilmemiş- kolluk önleyiciliğiyle olmadan önce, iş o noktaya gelmeden önce aslında ne yapmamız lazım geldiğini daha çok konuşuyor olmamız lazım. İş bu raddeye geldikten sonra mübarek olsun.

AYÇA TAŞKENT (Sakarya) – Biz de onu söylüyoruz.

İÇİŞLERİ BAKANI ALİ YERLİKAYA – Hayır “Biz de onu söylüyoruz.” derken... Ben de bir aileyim, bizim de eşimle birlikte, ellerinizden öper, 3 oğlumuz, 1 kızımız var, bizim de kendi içimizde pek çok meselelerimiz var ama bunu huzurla, saadette, taşımakla ilgili otuz iki yıllık bir tecrübemiz var,

o noktada gidiyoruz, Allah’a bozulmasın diye de dua ediyoruz ama ne bir sözleşmeye ihtiyacımız var bunun için -bakın, hiç siyaset falan yapmıyorum- ne de bir metne ihtiyacımız var ama biz birbirimizi severek imzayı attık...

SİBEL SUİÇMEZ (Trabzon) – Öyle olmuyor Sayın Bakanım, çiçek böcek...

İÇİŞLERİ BAKANI ALİ YERLİKAYA – Bir müsaade edin, ben sizi sabırla dinledim Sayın Milletvekilim yani.

SİBEL SUİÇMEZ (Trabzon) – Geri aldım, biraz sonra söylerim.

İÇİŞLERİ BAKANI ALİ YERLİKAYA – Tamam.

Şimdi, şöyle söylemek istiyorum: Şiddetle ilgili olan bir şeyin hiçbir zaman hukukta, hiçbir zaman gelenekte, hiçbir zaman örfte, hiçbir zaman bizim medeniyet değerlerimizde, virgülden sonra hangi kelimeyi koyarsanız koyun, bunun yeri ve şeyi yoktur ama dünya milletlerine bir bakın. Ben daha iki hafta evvel İngiltere’deydim, meslektaşım orada heyetler arasında görüşme yaptım. Bakın, ben size şunu söyleyeyim: Biz geldik size, bu Komisyona, bu rakamların tamamını faş ettik, verdik, herkese dağıttık. Şu an için, bugün için net rakamlar bunlar. Biz isteriz ki burada güle oynaya “Böyle bir rakam falan yok.” deseydik veya “çok az” deseydik ama 309 sayısını söylemekten ben utanıyorum. 111’e yakın da aile içerisinde işte beylere de şiddet olmuş, onu bile yazmış arkadaşlar, yazdılar, onu da gördüm ama söylemek istediğim şey şu: Biz KADES’e tek tık basmadan önce, “İmdat!” diye o kırmızı butona basmadan önce, o aşamaya gelmeden önce... Niye boşanma sayıları bu kadar arttı? Yani bir bakın. Bakın, 2001 yılında boşanma sayısı Türkiye genelinde -TÜİK verileri- 91.994, 2010 yılında 118 bin, 2020 yılında 143 bin, 2023 yılında 171 bin. Yani sayın milletvekillerim, nereye gidiyoruz biz ya?

ALİYE TİMİSİ ERSEVER (Ankara) – Ekonomik kriz.

İÇİŞLERİ BAKANI ALİ YERLİKAYA – Özür diliyorum, bakın...

AYÇA TAŞKENT (Sakarya) – Bu soruyu sormayacaksınız, çözümü bulacaksınız.

İÇİŞLERİ BAKANI ALİ YERLİKAYA – Ya, bakın...

AYÇA TAŞKENT (Sakarya) – Ben cevap verebilirim size.

İÇİŞLERİ BAKANI ALİ YERLİKAYA – Hayır, hayır. Eğer siz bunu... Bakın, ben gönülmden geldiğince ve... Ben etkileyici olmak için bunları söylemiyorum, ben samimiyetle söylüyorum. Lütfen, bakın, burada... O imzalar atılırken hepimiz hafta sonları gidip düğünlerde veya nişanlarda onların sevinçlerine ortak oluyoruz veya imza atıyoruz onlarla beraber ve orada diyoruz ki: “İyi günde, kötü günde, dar günde, zor günde, kolay günde...” Bunları hamaset olsun diye mi söylüyoruz veya bunları belediye başkanlarımız veya belediye başkanlarının yetki verdiği arkadaşlar hamaset olsun diye mi söylüyor? Tam da göbeğinde, bu işin ruhunda bu olduğu için söylüyor. Yani birbirlerine âşık oldular, sevdiler, önceden tanıdılar, aileleri de uygun gördü, imzayı attılar, hayattaki mutluluk eğrisi devamlı yukarıya doğru pik gitti; böyle bir dünya var mı ya? Böyle bir dünya yok. Onların sevgileri, onların aşkları bu dünyada mutlaka sinamadan geçecek yani bu böyle bir iş. Şimdi, burada söylemek istediğim şey şu: Biz bu sinamalardan geçince bir anda sevginin orada fişi çekilip de konunun şiddete mi evrilmesi lazım? Yani burada -bağışlayın beni ama- muhafazakâr, inançlı, seküler, hangi ruh yapısında ve fikir yapısında olursa olsun, sevdiği, evladının annesi, her türlü mahremiyetinin sahibi olan birine şiddetle mi bizim şey yapmamız lazım? Eğer tüm dünyada güvenlik birimleri, kolluk “Bunu bundan sonra böyle yapacağız, şiddet bundan sonra hiç olmayacak...” Kim bunu söylüyorsa buz gibi yalan söylüyor. Ya, böyle bir şey yok ki. Keşke böyle bir yetkim olsa o zaman dünyanın en güzel, en huzurlu insanı olurum ben. Ben baktım, nazar ettim şöyle kalplere, aklımdan şiddet geçirenlerin hepsine engel oldum.

Bu, şurada olacak, burada olacak ve bu da çıktılarına, diline ve davranışlarına yansiyacak. Dolayısıyla, şapkamızı önümüze alıp bu zaman diliminde yaşayan 85 milyon aziz milletimizin, hepimizin burada değerlendirme yapması ve öz eleştiri yapması lazım.

Sayın milletvekillerim, aslında pek çok aile içi şiddetle ilgili olan konularda veya iş oraya doğru giderken aile büyüklerinin, komşuların, çevrenin bunu kabul etmediğini, onların yanında yâr, yardımcı olduklarını da biliyoruz yani aslında kolluktan çok daha büyüğünü bizim o güçlü aile mekanizması ve sosyal mekanizma çözüyor ama başarısız kaldığı yerlerde 309 kardeşimiz hayatının baharında maalesef toprağın altına gidiyor. Şimdi, bu rakamı gidermek için, aynı uyuşturucuyla mücadelede olduğu gibi hep beraber seferberlik ruhuyla hareket etmemiz lazım. Fonda, sahnede hangi olumsuz koşul olursa olsun yuva kutsaldır, mübarektir. Oranın huzur ve sükûnu için sadece o 2 birbirini seven, o çekirdek kalbin bir araya geldiği yuva değil ama aynı zamanda toplumun tamamının da -medya da dâhil olmak üzere- bunun sağlıklı bir şekilde yönetilebilmesi, gitmesi veya herhangi bir sınavdan geçiyorsa bu sınavı şiddete gitmeden, evrilmeden... Boşanma da bir hak, ben ona bir şey demiyorum yani sevgilerinin daim olamayacağıyla ilgili bir şey varsa burada özür dileyerek, kucaklaşarak, helalleşerek ayrılmasını da bilmek bir erdemdir yani o da bir olgunluk vesilesidir ama “Ya benimsin ya toprağın.” diye -başışlayın beni ama- böyle şeytanı sevindiren, kötü insanları şey yapan, cezaevinden oradaki imkânlarla iki günlüğüne veya dört günlüğüne müsaade edildikten sonra oraya gelen sahte mektuplarla, iftira veya suizanla gidip de çocuklarının annesini katleden birisi varsa...

Yani, şimdi, KADES’le ilgili devam eden veya kelepçeyle ilgili devam eden, KADES’le ilgili bugüne kadar yapılan 1 milyon 300 bin ihbardan kaç tane şiddete gidecek olanı engelledik, inkitaya uğrattık diye biz size söylemiyoruz, inanın bunları söylemekten hoşlanmıyoruz. Size şunu söyleyeyim ki iyi ki bu tedbirler var ama bu tedbirleri daha da ileri geliştirmeye biz devam etmek istiyoruz sizlerle beraber. Başta Amerika Birleşik Devletleri olmak üzere diğer devletlere bir bakın bakalım, rakamlarını verebiliyorlar mı? Ben gittiğim zaman meydan okuyoruz birbirimize: Gel, şu fail... Beş yıldan beri bizde faili meçhul yok; her şeyi biliyoruz, ondan önceki yıllardaki faili meçhulleri değil de faili firarları yakalamayla ilgili de kampanya başlattık. Kendi iç dünyamızda “Bunu ödüllendireceğim, bunu ödüllendireceğim.” diye şey yapıyoruz. Niye? Adaletle teslim edilmemiş bir tane, aydınlığa kavuşturulmamış bir tane suç olmasın diye.

Bu noktada hep beraber birbirimize; toplum bize, biz topluma kenetlenerek yardım etmek zorundayız. Medya da böyle ama şurada dünyanın geldiği noktada hepimiz sınıfta kaldık, onu söyleyeyim. Dört saat otuz altı dakika çevrim içi dünyada herkes boynu öne doğru eğik yaşıyor şu anda ve buranın artık artışı eksisi kalmamış, helali haramı kalmamış, marjinal uçlarda geziyorlar; kötülüğün en marjinali, aklımıza hayalimize gelmeyen de burada var ve buna rağmen de bunu önlemeyle ilgili tüm dünya ülkeleri de büyük bir gayret içerisinde. Biz dünyada da siber devriyelerimizle buradaki suçların üzerine gidiyoruz ama adam Amerika’da çıkıyor, ismi yok. Benim adım soyadım, tikim belli orada -gri, mavi, neyse- her şeyim belli, plakam belli, yürüyorum orada; kelimeme, dilime, virgülüme bile dikkat ediyorum ama başka birisi burayı efendim suç makinesi olarak kullanıyor. Buradan şiddetle ilgili, şiddetin türlüleriyle ilgili -özür dileyerek söylüyorum- bundan zevk almayla ilgili ve bunu özendirmeye ilgili tüm dünyada bütün muhatabım içişleri bakanları bunlardan şikâyetçi. Böyle bir saldırı var.

Az önce sayın vekilimiz dedi ki: “Aile şiddete sanki vesile mi?” Ben zinhar böyle bir şey olduğuna inanmıyorum. Öyle bir şey olabilir mi? İyi ki bir aile oldu ki bizler şu anda burada konuşuyoruz. Dolayısıyla bu noktada yardımlaşmamız lazım. Ben bunu inanarak söylüyorum, yardımlaşmak zorundayız. Şiddetin bir anda bitirilebilmesi mümkün mü? Keşke mümkün olsa ama hızla azalabilmesiyle ilgili bu Komisyonun koordinasyonunda bizim... Adalet Bakanlığımızla başlanması

çok güzel, Sayın Komisyon Başkanımıza ben minnettarım, huzurlarınızda teşekkür ediyorum tekrar. İkinci olarak, mutlaka kolluk olarak gelmeyi, kolluğun icra Bakanı olarak gelmeyi ben de kabul ettim, benim için büyük onurdur, arkadaşlarımla beraber geldim ama buradaki pek çok sorulanı, hepsini kaydettik, onu söyleyeyim. Bununla ilgili, bu işin bizim ev sahipliğini yaptığımız birleşimde tek tek bunları sizlere paylaşmaya da biz hazırız, onu söyleyeyim.

Sayın milletvekilimize de... Benim huyumu arkadaşlar artık on üç aydan beri öğrendi; hiç kimseye böyle direkt cevap vermek gibi bir şeyim olmaz ama biz 783 bin kilometrekare kara vatanda, 470 bin kilometrekare mavi vatanda, siber vatanda, şu çevrim içi egemenlik haklarımızda, bunların hepsinde biriz, beraberiz ve biz 85 milyon milletiz. Kürt'ün Çerkez'e, Arap'ın Türk'e, bizim birbirimize bir üstünlüğümüz yok, hepimiz Türkiye Cumhuriyeti vatandaşıyız. "Kürt illeri" diye iller yok. Benim otuz üç yıllık meslek hayatımın on bir yılı Şırnak, Ağrı, Urfa Hilvan, Gaziantep; ben hep o bölgede çalıştım. Bizim...

ÖZGÜL SAKİ (İstanbul) – Sayın Bakanım, ben de öğretmen olarak çalıştım; o yüzden görüyorum ve biliyorum, bilerek söylüyorum.

İÇİŞLERİ BAKANI ALİ YERLİKAYA – Sayın Milletvekilim, bakın, ben kimsenin sözünü kesmedim, bir saniye...

ÖZGÜL SAKİ (İstanbul) – Tamam, sadece belirtmek istedim.

İÇİŞLERİ BAKANI ALİ YERLİKAYA – Gerçeklik şu: Milletimizin içerisinde Kürt, Türk, Laz, Çerkez, Pomak, bunların hepsi bizim; hep beraberiz biz yani bizim böyle bir sorununuz yok.

Size şunu söyleyeyim: Bu şiddeti kaynağında önlemeyle ilgili ilk soru olan "Neden engelleyemiyoruz? sorusuna deminden beri bunlarla cevap vermeye çalışıyorum.

SİBEL SUİÇMEZ (Trabzon) – Daha bitmedi sorularımız Sayın Bakan.

İÇİŞLERİ BAKANI ALİ YERLİKAYA – Alacağım soruları ama şunu söyleyeyim: Şiddetin yani bu suç türünün önlenmesine, diğer suç türlerini, motosiklet hırsızlığını önlemek, ev hırsızlığını önlemek gibi geometrik bir çalışmanın sonucu olarak kavuşulamıyor. Bu çok daha dezavantajlı bizim açımızdan, daha zor. Anlatabildim mi yani bir evin içerisinde, bir mahremiyetin içerisinde, hiçbir şey bilmediğimiz ortamda bir anda iş farklı bir yere doğru gidiyor. Siz bunu duyduğunuz zaman her şey çok daha farklı bir noktaya geliyor. Orada yürek, zihin, huy ve mizaç olarak önceden çok enteresan formatlar vermemiz lazımdı o büyük bir sevinçle imza atan ailemize; onu söylemeye çalışıyorum. Ama şöyle, bir de ip koptuktan sonra yani -iş çıkırından demiyorum, özür diliyorum ama- artık geçimle ilgili bir geleceğin olmadığı bir ortamda, beyin şiddetle ilgili süreci başladığı andan itibaren bizim çalışmalarımızla ilgili gelinek noktada pek çok ülkeden çok daha iyi önleyici noktadayız, onu da söylemek istiyorum. Yeterli mi? Hayır, daha iyi olmamız lazım. Ben bunu da söylüyorum, çok daha iyi olmamız lazım. Emsallerimize, örneklerle baktığımız zaman daha iyiyiz ama çok daha iyi olmamız gerektiğini de her fırsatta söylüyorum

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) – Ama Sayın Bakan, önerilerimizi dinleseniz çok iyi olacak. Önerilerimizi dinlemiyorsunuz, sorun orada.

İÇİŞLERİ BAKANI ALİ YERLİKAYA – Dinledim, 20 tane soru soruldu.

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) – Hayır, uygulama anlamında söylüyorum, fiziki dinlemekten bahsetmiyorum.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – İsterseniz geri kalan arkadaşlarımıza da birer dakikalık bir söz verip uygun görürseniz, arzu ederseniz değerli vekillerim... Çünkü Sayın Bakanımızı uğurladıktan sonra çok önemseydiğimiz başka bir hususta daha görüşüyor olacağız. Çok da fazla söz isteyen var; herkesten ricam, zor olduğunu biliyorum ama birer cümleyle sorularını sorması 17.00’de bitirmek üzere çünkü bizim Komisyon çalışmamız devam ediyor olacak sizden sonra Sayın Bakanım. Dolayısıyla arkadaşlarımızdan bu noktada hassasiyet istiyorum.

Önce Komisyon üyemize söz verelim.

Buyurunuz lütfen.

SÜMEYYE BOZ ÇAKI (Muş) – Öncelikle teşekkür ediyoruz böyle bir ortam ve fırsat sağlandığı için, en azından daha sağlıklı olabileceğini düşündüğümüz bir zeminde tartışmaya ihtiyacımız olduğu herkes tarafından aşikâr.

Deminden beri söz alan bütün vekil arkadaşlar aslında şikâyetten vazgeçme, ölümler, şüpheli ölümler, elektronik kelepçe, farkındalık eğitimleri, mülki idare amirlerinin kadın olma sayısının artması vesaire gibi, keza İstanbul Sözleşmesi’nden çekilmek ve 6284 sayılı Kanun’un etkin kullanılmamasına dair birçok konuya değindiler ancak bazı noktalarda değinilmeyen konular vardı, ben biraz o değinilmeyen konular üzerinden sorularımı sormak istiyorum.

Şimdi, Sayın Bakan “Asıl iki noktada çalışma yapıyoruz; önlemek ve yakalamak.” dedi. Bizim de derdimiz biraz da bu; önlemek ve yakalamak mekanizmalarının aslında her yerde eşit ve etkin bir şekilde kullanılması.

Örneğin, yakalama konusu... Gülistan Doku cinayeti var, yıllardır bu konu gündemde; Zaynal Abarakov’un makul ve asıl şüpheli olmasına rağmen hâlâ yakalanamayışı, bu konuyla ilgili soruşturmanın etkin yürütülmeysi, yine onun arkadaşı Rojvelat Kızmaz’ın şüpheli bir şekilde Hasankeyf Barajı’nda ölü bulunmasıyla ilgili nasıl bir çalışma yürütüldü, bu konuyla ilgili yakalama nasıl yapıldı; onu merak ediyoruz.

Bununla beraber, önlemekten bahsettik. Aslında belki önlemekle ilgili kısımda Adalet Bakanlığıyla beraber ortak bir çalışma yürütülerek bu cezasızlık politikalarından, iyi hâl indirimlerinden vazgeçmek gerektiği ve buna dair bir politika üretmek gerektiği konuşulabilir Sayın Bakan. Adalet Bakanıyla beraber böyle bir koordinasyon sağlanabilir çünkü önleme mekanizmalarının asıl sebebi bence -yani en azından bizim baktığımız açıyla- cezasızlık politikaları ve bu cezasızlık politikalarıyla beraber her ne kadar “2023 Martında iyi hâl indirimlerine son verdik.” denilse bile 2023’ten sonra da birçok kadın cinayetinde, erkekler tarafından öldürülen kadınların mağdur olduğu, öldürüldüğü vakalarda iyi hâl indirimlerinin uygulandığına tanık olduk. Yani bu yüzden bu iyi hâl indiriminin kalktığı meselesi hâlâ muğlaklığını koruyor, hâlâ etkin bir şekilde iyi hâl indirimi uygulanmaya devam ediyor.

Kaldı ki bir de üniformalı şiddeti ve üniformalı tecavüzü meselesi var. Musa Orhan’dan tutun Korucu Yakup A.’nın kız çocuğuna yönelik tecavüzünden sonra sorgulanmaması, yargılanmaması, Nusaybin’de yine kız çocuklarına ve kadınlara yönelik taciz ve tecavüzlerde korucuların ve kolluk kuvvetlerinin adının geçmesi ve hatta kimisinin kendisine bir cezasızlık zırhı olarak bulunduğu konumu kullanması söz konusu. Buna dair bir yaptırım ve ceza olacak mı, bunu merak ediyoruz yani bu üniformalı şiddeti ve tecavüzü uygulayıcılarının üniformalarının arkasına ve devletin gücüne güvenerek bu şiddeti ve tecavüzü sürdürmelerine devam etmesiyle ilgili nasıl bir önlem alacaksınız, tedbir alacaksınız, merak ediyoruz doğrusu.

Bununla birlikte, bildiğiniz gibi, Pınar Gültekin meselesi vardı. Pınar Gültekin de vahşice katledilen... Tıpkı aslında Özgül arkadaşımızın bahsettiği gibi, evet, kadın cinayetleri devam ediyor ama kadın cinayetleri devam ederken cinayetlerdeki vahşetin boyutu da giderek artıyor. Burada aynı zamanda faillerin, erkeklerin kendilerini korumak ve bu cezasızlıktan faydalanabilmek için aslında, meseleyi siyasi boyutlara taşıdığını, kişinin kimliğine, bulunduğu ile, ne iş yaptığına dair de saiklerle ifadede bulunarak aslında bu cezasızlıklardan faydalanmaya çalıştığını biliyoruz. Pınar Gültekin'in katili olan subay, görev yaptığı yerden bahsederek aslında buradan kendisine bir indirim talep ediyor yani bu zırhı tekrardan kullanıyordu. Bunu da hatırlatmak gerekiyor.

Musa Orhan'ın İpek Er'e tecavüzü ve onun intiharına sebep olacağı süreç içerisinde bütün WhatsApp yazışmaları ve deliller ortada olmasına rağmen hiçbir etkin soruşturma yürütülmedi ve hâlâ serbest bir şekilde dolaşıyor. O hâlde önleme mekanizmalarınızda hangi önlemeden bahsediyorsunuz, biraz aslında onları aktarmanızı bekliyoruz sizden.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Sayın Vekilim, vakit daraldı, toparlarsanız...

SÜMEYYE BOZ ÇAKI (Muş) – Toparlıyorum.

Ayrıca, kadınların sadece kadın oldukları için öldürülmediği gibi bir beyan oluşuyor. Hatta şu anda Dışişleri Komisyonu tutanaklarında kontrol ettiğimiz kadarıyla AKP Gaziantep Vekilinin “Kimse kadın olduğu için öldürülüyor, mutlaka başka nedeni vardır.” derken aslında belki de kriminalize etmeye çalıştıkları bir alan mı ya da sadece kadın şiddeti, kadının erkekler tarafından öldürülmesi meselesine başka bir kılıf mı uydurmaya çalışıyor? Burada ne anlatılmak isteniyor, onu merak ediyoruz açıkçası.

Bu cezasızlık politikalarının Türkiye'nin tamamında etkin olduğunu, ancak her ne kadar Komisyonunda tartışma konusu olsa da Kürt illerinde Kürt kadınlarına yönelik kolluk kuvvetleri ve kolluk görevlileri tarafınca, onların bu zırhın arkasına sığınarak yaptıkları tecavüzlerin ve şiddetlerin örtülenmesi, perdelenmesiyle ilgili de detayları da bekliyoruz sizden.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Sayın Vekilim, aynı cümleyi 3'üncü kez duyuyoruz, biraz hızlandırır mısınız? Lütfen, 3'üncü kez aynı cümle...

Arkadaşlar, benim buradaki görevim, sizin birbirinize karşı hukukunuzu korumaya çalışmak.

SÜMEYYE BOZ ÇAKI (Muş) – 3'üncü kez aynı cümleyi belki daha iyi anlaşılması için tekrar ediyordum Sayın Başkan.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Ama burada herkes belirli bir seviyede, bu algılanabilir.

SÜMEYYE BOZ ÇAKI (Muş) – Yıllardır -yirmi iki yıldır- anlaşılmamış olmasından, şimdi de tekrar edelim anlaşılсын diye.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Buradaki tüm vekiller bunu algılayabilecek seviyede, rahat olabilirsiniz.

SÜMEYYE BOZ ÇAKI (Muş) – Bu konuda cevap bekliyoruz Sayın Bakan, umarız bu konuyla ilgili cevaplandırmalarınızı bir an önce sağlarsınız, soru önergelerindeki gibi çok fazla beklemek zorunda kalmayız.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Buyurun lütfen.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Ben de sunum için teşekkür ediyorum Sayın Bakan.

Yani bu Mecliste çok sunum dinledik ama genelde yazılı olan şeylerin sahada ve uygulamada karşılığının olmadığını da sahaya çıktığımızda gördük, onu belirtmek isterim. Mesela, ben şunu çok önemsiyorum: “Er, erbaş eğitimleri 132 bin.” dediniz yani bütün askere alınan erkekler bu eğitimlerden geçiyor mu, onu merak ettim.

İÇİŞLERİ BAKANI ALİ YERLİKAYA – Jandarma erlerimizi kastediyorum.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Efendim?

SİBEL SUİÇMEZ (Trabzon) – Jandarma, İçişleri Bakanlığına bağlı olanlar diyor.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Jandarma mı? “Er, erbaş” deyince ben...

İÇİŞLERİ BAKANI ALİ YERLİKAYA – Silahlı Kuvvetleri kastetmiyorum, Jandarma ve Sahil Güvenlikteki erler.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Daha önce, geçmiş yıllarda askerlik yapan erkeklere böyle eğitim verildiği de söylenmişti ama size bağlı değil yani Milli Savunma Bakanlığına bağlı.

İÇİŞLERİ BAKANI ALİ YERLİKAYA – Onlar Savunma Bakanlığımıza bağlı Mehmetçik.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Tamam “Er, erbaş” deyince ben öyle algıladım.

Diğeri şöyle: 79 derneğe 11 milyon 900 bin yani yaklaşık 12 milyon destek verildiğini belirtmişsiniz sunumunuzda. Bunlar hangi dernekler, hangi derneğe ne kadar verildi, onun da ayrıntılarını verirseniz memnun oluruz.

Bir de ben o asılsız ihbarlar konusunda hepsinin asılsız olmadığını düşünenlerdenim yani yaşadığımız olayları göz önünde bulundurduğumuzda ama, kolluk kuvvetlerinin bu konuda hassasiyet gösterdiğini, olayla ayrıntılı ilgilendiğini belirttiniz. Öyleyse bundan tabii ki memnuniyet duyuyoruz.

Bireysel silahlanmayla ilgili gerçekten bir tedbir alınmadığını görüyoruz, yıllardır bunu gündeme getiriyoruz. Yani internette hakikaten çok açık bir şekilde, aleni bir şekilde çok rahat silah satılıyor, herkes de bunu istediği gibi temin edebiliyor.

Bir diğer konu şu: Şimdi, samimiyetiniz konusunda bir kuşum yok Sayın Bakanım ama konuşmanızın içeriğinde, toplumsal cinsiyet eşitliğini gerçekleştirmek için gerçekten -hani böyle “Bütün tedbirleri alsak dahi bir yüz yılımız var.” diyoruz ya- iki yüz yılımız olduğunu gördüm çünkü konuşmanın içeriğinin çoğunluğunda bir “aile” vurgusu yaptınız yani kadını yine bir birey olarak değil de ailenin bir parçası, eş, anne olarak değerlendirdiğinizi gördük. Hatta bir yerinde şöyle dediniz: “Toplumsal en temel taşı ailedir. Kadına yönelik şiddet aileye yapılmıştır, millete yapılmıştır, devlete yapılmıştır.” Şimdi, kadını böyle gördüğümüz zaman zaten ortaya şiddet çıkıyor çünkü kadın bir mal olarak görülüyor. Bir birey olarak, erkekle aynı koşullarda, eşit haklara sahip bir insan olarak, tercih hakkı olan bir insan olarak görülmediği için kadın ayrılmak istediğinde şiddete uğruyor -çoğunlukla zaten aile fertleri tarafından- boşanmak istediğinde şiddete uğruyor, reddettiğinde şiddete uğruyor, kötü yemek yaptığında şiddete uğruyor yani gerekçeleri söylüyorum tırnak içinde.

O yüzden, bir kere, bu zihniyet dönüşümünü, en yukarıdan aşağıya kadının birey olduğunu, tercihlerine saygı duyulması gerektiğini öğrenmemiz ve öğretmemiz gerekiyor. Yani cezaeviyle ilgili verdiğiniz örnek bile böyleydi; asılsız ihbar geliyor, çıkıyor, öldürüyor. Ya, belki ayrılmıştır kadın, başka biriyle de birlikte olabilir; bu yine öldürme gerekçesi değil. Asıllı da olabilir o ihbar. Tam da bunu bizim bu erkek egemen zihniyeti değiştirmek için herkesin beynine kazımanız gerekiyor. Bu, belki yüz yılımızı alacak; belki bugün gördüğüm kadarıyla iki yüz yılımızı alacak ama bunu yapmak zorundayız yoksa kadın şiddeti bitmez diyorum.

Teşekkür ediyorum.

İÇİŞLERİ BAKANI ALİ YERLİKAYA – Teşekkür ediyorum Sayın Vekilim.

Sadece şunu söyleyeyim, birey olmayla ilgili olan şeye yüzde yüz ben de katılıyorum, orada bir sorununuz yok. Nasıl anladınız onu ben bilmiyorum ama benim söylemek istediğim, bu dünyanın her yerinde evli olan biriyle ilgili, evinden uzak olan, hapishanede bir süre geçirirken... Bunu tasvip eden, koşulları o adamın lehine yorumlayan biri olmak falan istemiyorum ama duyduğumuz zaman iğrendiğimiz, nefret ettiğimiz, öfkelendiğimiz bu vahşet ve tecavüzle ilgili olan şeylerin tamamının kadının birey olarak kabul edilmediğinden kaynaklandığına inanmıyorum. Ben size söyleyeyim, her birimiz hem inanç sistemimizde hem hukuk sistemimizde aynı haklara sahibiz. Dolayısıyla yani kendi özgür iradesi olmadığı zaman evlenebiliyor mu Türkiye’de?

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Sayın Bakanım, kadınlar niye erkekleri öldürmüyor boşanmak istediği için, ayrılmak istediği için?

İÇİŞLERİ BAKANI ALİ YERLİKAYA – Var, onlar da var diyorum ben size.

PERİHAN KOCA (Mersin) – Münferit vakalar.

İÇİŞLERİ BAKANI ALİ YERLİKAYA – Bakın, şunu söyleyeyim: Biz size şu anda 309 rakamının yanında 111 rakamını söyledik değil mi?

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Ama Bakan Yardımcımız onların çoğunun da erkek kaynaklı şiddet olduğunu söyledi yani erkekten yönelik şiddet olduğunu da belirtti.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Sayın Bakanım, arzu ederseniz diğer soruları da alalım.

İÇİŞLERİ BAKANI ALİ YERLİKAYA – Size çok mahcup olacağınız bir örnek anlatacağım Manavgat’tan.

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) – Sayın Bakanım, beşte gitmeyeceksiniz o zaman, sorularımız var.

İÇİŞLERİ BAKANI ALİ YERLİKAYA – Gideceğim, beşte gideceğim.

SİBEL SUİÇMEZ (Trabzon) – Ben de sorayım da sonra cevap verin Sayın Bakanım.

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) – Aynen, sorularımızın hepsine toplu cevap verin.

İÇİŞLERİ BAKANI ALİ YERLİKAYA – Bunu anlatırıyorsunuz bana, bakın, Manavgat’ta adam boşanmış -bana jandarma öyle anlattı- evlenmiş adam, aradan zaman geçiyor, aşağı geliyor elinde bıçakla, bu sefer o bağıyor “Ya benimsin ya toprağın!” diye “Ben sana bunu yâr etmeyeceğim.” diye bağıyor. Bir, iki, üç, dört; adam şikâyet ediyor, sonra kelepçe kadına -eski eşine- takılıyor. Bu da var yani böyle vakalar da var.

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) – Erkeğe yönelik şiddeti mi konuşalım burada ya?

PERİHAN KOCA (Mersin) – Kadına şiddet gibi, kadın cinayetleri gibi bu kadar korkunç bir manzara varken erkeğe şiddeti konuşuyor olmak bu AKP İçişleri Bakanına yakışır.

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) – Bu kadar kadın öldürülürken bunu mu konuşacağız Sayın Bakanım?

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Buyurun.

SİBEL SUİÇMEZ (Trabzon) - Sayın Komisyon Başkanım, şahsınızda Komisyon üyemiz milletvekillerini, Komisyon üyesi olmayan milletvekillerimizi, özellikle de Sayın İçişleri Bakanımızı ve bürokratlarını sevgi ve saygılarımla selamlıyorum.

Aslında millî eğitimle ilgili çok önemli bir meslek yasası görüşmeleri yapıyoruz. Gerek Komisyonunda gerekse Mecliste Millî Eğitim Bakanını görmezken bugün sizin bizimle burada olmanız gerçekten umut vadedicidir. Bu hassasiyetiniz nedeniyle çok teşekkür ediyorum ama bilin ki Sayın Başkanım, bu toplantı yeterli olmadı bize, Sayın İçişleri Bakanımızla daha sık bir araya gelme talebimiz var.

Sayın Bakanım, süre az olduğu için ben de kısaca söyleyeceğim ama biz diyoruz ki kadın cinayetleri politiktir. Bunu söylerken de kastettiğimiz şu: Elbette iktidarların takındığı tutum ama ondan önce kullanılan her kelime, dil ya da ortaya konulan bu tür yazılı evraklarda da bunu görmemiz mümkün oluyor. O yüzden biz karşı karşıya değiliz yani hepimizin hedefi, kadına yönelik şiddet ve cinayetlerin önlenmesi, ortadan kaldırılması. Dolayısıyla belki karşılıklı bu toplantıların birlikte düzenlenmesiyle birbirimizden öğrenmemiz gereken çok şeyi de birbirimize öğreteceğiz yani “hanımefendi” demek yerine “kadın” demeyi “hayatını kaybedenler” demek yerine “kadın cinayeti” demeyi; mesela burada bunun düzeltilmesi gerekiyor.

Onun dışında bir konu da mesela “38 kadına elektronik kelepçe uygulaması” büyük harflerle yazılmışken bir erkek vurgusu o sayfa içerisinde yok yani cinsiyetçi bakış açısının bir parça buraya yansımaları buradan görüyoruz.

Dolayısıyla hani “Nereden bunu çıkardınız?” dediniz; sizin daha önce Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Koordinasyon Kurulu 1’inci Toplantısı’ndaki beyanlarınız ile bugün işte “aile, millet, devlet” diyerek oradan kadını tanımlamanız bize o hissi geçiriyor. Dolayısıyla hiçbirimiz aile kavramına, millet kavramına, devlet kavramına falan düşman müşman değiliz ama biz diyoruz ki kadın tek başına özgür, bağımsız bir bireydir. İlk tanımlama bunun üzerinde; siz şimdi konuşmaya başlarken “Annedir.” dediğiniz anda işin o sihirli yanı bozuluyor. Bunlara dikkat edersek ileride daha güzel noktalara varacağız. Dolayısıyla aile, millet, devlet, değerlere saygı yerine aslında kadından başladığımız noktada problemi çözmüş olacağız.

Sayın Bakanım, ben GAMER’e gittim, gördüm, izledim, tesadüfen de tam bir olayın gerçekleşme şeyindeydim; sınırını aşmış “birinci halka” “ikinci halka” diyorsunuz. Oradaki arkadaşların nasıl dikkatle, telaşla hemen olaya müdahale ettiklerini, bizim bile kalp atışlarımız “Aman, yaklaştı, yaklaştı, bir şey mi olacak...” Çok güzeldi GAMER, gidersek tekrar hepimiz için çok faydalı olacağını düşünüyorum, güzel bir uygulama.

KADES uygulamasını tüm kadın örgütleri zaten destekliyor. Sayın Başkanım, belki Mecliste bir araya gelip hep birlikte uygulamaya yönelik tekrar bir tanıtım kampanyası yaparsanız seve seve buna katılırız ama mesela elektronik kelepçe sayısının 1.500’e çıkması önemli ama...

İÇİŞLERİ BAKANI ALİ YERLİKAYA – Kapasiteyi oraya çıkardık, an itibarıyla uygulama 689.

SİBEL SUİÇMEZ (Trabzon) – Kapasitenin oraya çıkması önemli ama ihbarlar ve tedbir kararlarına baktığımız zaman bunun yeterli olmadığı ortada. Bu konudaki talepleriniz, çalışmalarınız var mı, nedir, onu öğrenmek isteriz.

Ayrıca, elektronik kelepçe takılıp sonra yani aktif takibi bıraktıktan sonra aynı kişilerin suç işleme oranıyla ilgili bir çalışmanız oldu mu? Bu kişiler suç işliyorlar mı?

Şimdi, İçişleri, Adalet.. Yani tüm sorumluluğu bu ülkede size yıkacak hâlimiz yok; sizin yapacağınız, yasalarla belli bir şey. Dolayısıyla İçişleri, Adalet, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığıyla ilgili koordinasyonu nasıl sağlıyorsunuz? Yeterli iletişiminiz var mı?

Sayın Başkanım da buradayken söyleyeyim: Baroların özellikle adli yardım konusunda verdikleri hizmet, bütçe yetersizliği nedeniyle artık tamamen kalkmış durumda. Dolayısıyla sizden de bu konuda destek bekliyoruz. Hazine Bakanımıza bu konuyu iletirseniz kadınların adalete erişimine çok büyük katkı sağlayacaksınız.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Sibel Vekilim, toparlayabilirsek...

SİBEL SUİÇMEZ (Trabzon) – Hemen, bir soruyla bitiriyorum.

Şimdi, İçişleri Bakanlığı ile Birleşmiş Milletler ve Avrupa Konseyi projeleri var mı birlikte yürüttüğünüz? Çocuk bakım ve eğitim kreşleri bünyeniz içerisinde çok az, bunu artırmayı düşünüyor musunuz? Kimlik değiştirme, yüz değiştirme sayıları nedir; onunla ilgili bir veri var mı, belirtirseniz memnun olurum. İntihar sayısı, şüpheli ölüm sayısı çok önemli; bunların çok iyi irdelenmesi gerekiyor. Belediyelerdeki kadın bütçeleme, bütçelemeyi takip ediyor musunuz? Bu konuda yaptırımlarınız var mı?

Destek verdiğiniz derneklerin adları... Birlikte çalıştığınız, iş birliği yaptığınız kurumlar arasında Diyanet İşleri Başkanlığı var. Diyanet İşleri Başkanlığının hak temelli bakış açısıyla yaşayıp yaşanmadığı konusunda herhangi bir denetleme durumunuz var mı?

Bitiriyorum Sayın Başkanım, biraz sonra; bir sürü soru var ama inşallah bunları İçişleri Bakanlığına soru önergesi şeklinde değil de -onlara yeterli cevap alamıyoruz- KEFEK üzerinden iletelim.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Tekrar buluşuruz Sayın Bakanımızla.

SİBEL SUİÇMEZ (Trabzon) – Çok memnun oluruz.

Şimdi, Sayın Başkanım, Anayasa Mahkemesi kadın soyadıyla ilgili maddeyi iptal etti. Hepimiz çok sevindik, dedik ki: "İçişleri Bakanlığı bir genelge çıkaracak, bu eziyetten de herkesi kurtaracak." Tam tersi oldu, dilekçelerle başvuran arkadaşlarımıza bu işlemin yapılmayacağını söylediler. Dolayısıyla, niye bir genelgeyle bu işi halletmediniz? Sizin bakış açınız bu konuda nedir?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Teşekkürler.

Sevda Hanım, buyurun.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) – Teşekkür ediyorum.

Şimdi, arkadaşlarımız pek çok soruyu, ortak sorularımızı burada dile getirdiler. Dolayısıyla benim işin daha farklı yanlarına yönelik ifade etmek istediklerim var.

Öncelikli olarak şu: Siz sunumunuzda da ifade ettiniz, Bakanlığa bağlı Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü tarafından çeşitli derneklere destekler verildiği, iş birliği yapıldığına ilişkin ifadeler kullanıldı. Bu derneklerin kim olduğunu merak ediyoruz, kamuoyuyla da şeffaf paylaşılmasını rica ediyoruz ve bunlara ayrılan bütçelerin hangi proje içerikleriyle, neden verildiği ve nasıl kullanıldığına ilişkin de bir açıklığa ihtiyacımız olduğunu düşünüyoruz. Çünkü bizim bugün sizden dinlediğimiz sunumda önemli veriler vardı, çalışmalara ilişkin değerlendirmeler vardı ancak biz özellikle kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda uzmanlaşmış ve yıllardır deneyim biriktirmiş kadın örgütlerinin deneyimleri, onların verileri, onların tespitleri sizin burada ortaya koyduğunuz çalışmanın içeriğinin birbiriyle uyumlu olmadığını gözlemliyoruz. Buna ilişkin yaklaşık 50 sorudan oluşan, bütün bu yaptığınız sunuma her bir farklılığı ortaya koyan ve bu farklılıklara ilişkin cevap bekleyen bir dosyayla geldik biz bugün. Bu dosyayı Kadının İnsan Hakları Derneği, Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı ve Ekmek ve Gül'le birlikte hazırladık. Ben isterdim ki burada belirli başlıkları birlikte tartışabilelim çünkü ortaya konulan tablonun olumlu gösterilen yanları ile o sahada, gerçek hayatta nasıl yaşanıyor arasında

kadın örgütlerinin bizzat deneyim farklılıkları var. Bunu açıkça tartışmak durumundayız “Nereden kaynaklanıyor bu?” diye ama maalesef, süre yetersizliği dolayısıyla ben bu dosyayı size yazılı olarak sunmak istiyorum. Daha önce de KEFEK toplantımıza katılan bakanlara benzer biçimde yazılı olarak sunup aynı zamanda yazılı cevap verilmesini rica ettik; yine, Komisyonumuza da sunacağız.

Şimdi, kadın örgütlerinin deneyimleri, verileri, tespitleri ile resmî verilerin, deneyimlerin, tespitlerin arasındaki uçurumun bu kadar farklı olmasını biz kadınların hayatlarıyla maalesef ödediğimizi görüyoruz çünkü sizin izleme, önleme ve müdahaleden anladığınız ile bizim bir bütün olarak izleme, önleme, müdahaleden anladığımız arasında çok temel farklılıklar var. Dolayısıyla, burada sizin ortaya koyduğunuz perspektifte elbette ki kadına yönelik şiddeti hem izleme hem önleme bakımından teknik takip, birtakım adli önlemler, teknolojik birtakım yaptırımlar önemli ama hâlen bu yaptırımların, bütün o kolluk güçlerinin eğitimlerinin, bir bütün olarak toplam perspektifin cinsiyet eşitliğini temel alan bir yaklaşıma oturmamasının sonuçlarını yaşadığımızı düşünüyoruz. Aradaki farkın esas olarak buna dayandığına ilişkin bir değerlendirmemiz var, sorularımız da ortak sorularımız da esas olarak buna dayanıyor. O yüzden, bizim yani çözümün esas olarak... Sistematik eşitsizlikler var kadınların yaşadığı, LGBT’lerin yaşadığı ve “Bu sistematik eşitsizlikler özel bir güçlendirme politikasıyla çözülmeden bütün bu adli, idari ve kolluk güçleriyle yapılan önlemler bir sonuca varamıyor.” cümlesini artık kurmaya ve 300 kadını kaybetmemiş bir seneye artık devam etmeye ihtiyacımız var. O yüzden, şunu özellikle sormak istiyorum size: Bütün bu bize aktardığınız, işte adli önlemler, teknolojik önlemler, idari önlemler dışında bu esası ele alarak yani “Sistematik eşitsizlikler var ve biz bu eşitsizlikleri gidermek üzere şöyle bir perspektifle hareket edeceğiz.” noktasında kiminle birlikte çalışıyorsunuz? Bizim gördüğümüz, bu konuda İstanbul Sözleşmesi’nin bir dayanak olması gerektiğini söyleyen, toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri perspektifiyle yaklaşılması gereken kadın örgütleriyle ortaklaşa çalışmalar yapılmadığı, bu yüzden o eğitimlerin -hadi kolaycılığa kaçarak söyleyeyim- maalesef etkin eğitimler hâline gelmediği, etkisinin olmadığı, dolayısıyla da aslına bakarsanız hem bir masraf kalemi hâline geldi hem de etkisiz sonuçlara vardığı...

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Sayın Vekilim, toparlarsak çok memnun olurum.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) – Peki, çok hızlıca toplayacağım.

Dediğim gibi, dosyayı vereceğimiz için bu noktada önemli bir şey var.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – 5 arkadaşımız daha bekliyor.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) – Tamam, hemen toparlıyorum.

Sadece diğer arkadaşlarımızın söylediğinden farklı olarak bir noktaya daha dikkat çekmek istiyorum ben. Özellikle mülteci kadınların ev içi, aile içi şiddete karşı nasıl korunduğuna ilişkin durumumuz nedir? Çünkü biz şöyle örneklerle karşı karşıya kaldık, bu konudaki hiçbir ortak soru önergemize yanıt verilmedi maalesef: Mülteci kadınların karakollarda şiddet failini şikâyet ettikten sonra dosya süreçlerinde GGM’lere gönderildiğini biliyoruz. Ben bizzat kendim böyle 7 örnek sayabilirim; eminim, buradaki başka arkadaşlar da benzer örnekler sayabilir. Şikâyetçi olunca sırf şikâyeti sebebiyle GGM’ye geri gönderilip sonra sınır dışı edilen 5 göçmen kadını biz basına yansıdığı için biliyoruz. Yani hukuk sisteminde böyle bir uygulama nasıl mümkün olabiliyor? Şiddet mağduru olan mülteci kadınların mağduriyetinin giderilmesi gerekirken ekstra bir mağduriyet yaratılmasını nasıl açıklayabiliriz? GGM’lerde mülteci kadınlara yönelik kolluk şiddeti ve tacizi konusunda biz çok fazla şikâyet alıyoruz.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Sayın Vekilim, toparlayalım.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) – Hemen toparlıyorum.

Mesela “Böyle olaylara ilişkin kaç vaka var?” sorusuna bir yanıt alamıyoruz. Bunlar önemli çünkü veriyi bilirsek nerede odaklanıyor, ne oluyor, bunu da bilebiliriz.

Onun dışında, pek çok ortak sorumuzu arkadaşlarımız dile getirdi. Dosyayı da size iletip yazılı cevap için en kısa zamanda umuyorum ki bize döneceksiniz.

Teşekkürler.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Teşekkür ediyoruz.

Buyurun lütfen.

GÜLCAN KIŞ (Mersin) – Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum.

Sayın Bakanım ve Bakanlığın değerli heyeti, öncelikle hoş geldiniz diyorum. Milletvekili arkadaşlarımı da saygıyla selamlıyorum.

Evet, bugün Bakanlığımızın kadın politikalarıyla ilgili hazırlamış olduğu geniş kapsamlı sunumu büyük bir dikkatle dinledim. Dinlerken çok sayıda soru sormak için notlar aldım ama kadın milletvekili arkadaşlarımızın tamamı bu konularla ilgili gerekli açıklamaları ve soruları sordular, tekrara düşmek istemiyorum ancak mevzuat gereği konukevi açma sorumluluğu bulunan belediyeler tarafından... Ki maddesiyle ilgili hangi yıl belediyelerde bu mevzuata alındı? 2022 olarak mı? Ben bunu teyit etmek istiyorum öncelikle. Belediyelere 2022 yılında mı gönderildi mevzuat gereği bu?

İÇİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI MEHMET AKTAŞ – Belediye Yasası’yla beraber.

GÜLCAN KIŞ (Mersin) – Şimdi, konuşmanızda “220 belediyemiz var.” dendi, 100 binin üzerinde nüfusu olan belediyelerimiz, bunlardan sadece 33 belediyede konukevi hizmete girdi, bunların da ne kadar sağlıklı olduğu konusunda tereddütlerimiz var tabii ki. Şimdi, 220 belediyeye bu talimat gönderilirken, valiliklerin de bunu takip etmesini sizler bilgilendirirken, gördüğüm kadarıyla bu fazlasıyla veya yeterince bir takibe alınmamış ki 33 belediyemiz ancak bunu yapabilmiş. Burada baktığımızda, özellikle, tabii ki ben bunu bir siyasi propaganda olarak söylemek istemem ama Cumhuriyet Halk Partili belediyelerin olduğu yerde sayının çok daha fazla olduğu ortada. Ki yerel yönetimler olarak kısıtlı bütçelerle projeler yaratmaya çalışan, üretmeye çalışan belediyelerimiz tarafından da yapılmış kadın konukevlerimiz var.

Şimdi, aslında burada biraz da görev karmaşası görüyorum Sayın Bakanım. Bu sorumluluk Bakanlıkta mıdır, merkezî yönetimde midir yoksa yerel yönetimde midir? Yani sanki Bakanlık ile belediyeler arasında böyle bir şey var. Eğer bir zorunluluk konulmuş olsaydı belediyelere ek bütçe ayrılırdı bu konuda ve ayrılan ek bütçeyle de bu projelerin takibi yapılırdı, yapılmayanlar için de cezai uygulama yapılırdı. Ki belediyelerimiz her gün müfettişlerle teftiş edilirken, her gün bu konularda takip yapılırken nedense bu konu ihmal edilmiş Sayın Bakanım; biraz dikkat edilmesinde fayda var.

Şimdi, konukevine kadar gelen süreçte aslında çok önemli bir adım var, bir kadının konukevine yerleştirilme sürecine kadar. Öncelikle, bu kadın, evinde şiddet gören, evinden kaçan, sorun yaşayan kadın mutlak surette şehir değiştirme planı yapar. Burada otogarlarda ve tren garlarımızda kadın danışma merkezlerimiz... Bakanlık tarafından ya da merkezî Hükûmet tarafından böyle bir uygulama var mı, bilemiyorum ancak bizler -Mersin Milletvekiliyim ben, Gülcan Kış- Mersin Büyükşehir Belediyesi olarak şöyle bir uygulama başlattık Sayın Bakanım, naçizane tavsiyem olabilir size, şunu söyleyeyim ben size: Şimdi, şiddet gören, evden kaçan kadın ve kız çocuklarına, yolunu kaybetmiş yaşlılara -kadın ya da erkek, hiç fark etmiyor- bunları ilgilendiren ilk psikolojik desteği, yardımı ve hizmeti veren otogarda Kadın Danışma Merkezi kurduk biz, 2019 yılında. Bu, 2020 yılında uygulamaya girdi Otogar Kadın Danışma Merkezi olarak ki bugüne kadar da 575 vatandaşımıza destek verdik. Buraya gelen kadınların şiddet görme, ötekileştirme veya herhangi bir sorunda öncelikle ihtiyaç analizlerini

tespit ettikten sonra psikolojik, hukuki ve sosyal destek sağlayarak gerekli yönlendirmeleri yapıyoruz; eğer konukevine gitmesi gerekiyorsa konukevine yönlendiriyoruz, eğer tedavi gördükten sonra tekrar aileleriyle buluşturma imkânları söz konusuysa aileleriyle buluşturuyoruz, psikolojik destek alması gerekiyorsa gerekli sağlık birimlerimizde bu destekleri veriyoruz. Hani, şunu anlatmaya çalışıyorum: Bir kadının konukevine gidene kadarki süreci çok daha önem taşıyor. Belki her kadın konukevine yönlendirilmeyecek, bu kadın gerekli psikolojik desteği aldıktan sonra da eğer sağlık sorunları varsa tedavi olduktan sonra da ailesiyle bir araya tekrar gelebilecek durumda olur çünkü 545 kadının geldiği yerde toplam 43 kadını sığınmaevine yani kadın konukevine yönlendirdik, diğerlerine aileleriyle buluşturmak gibi de bir psikolojik destekte bulunduk; bunun da önemli olduğunu düşünüyorum. Aslında burada gerekli bütçeler sağlanırsa, gerekli imkânlar sunulursa belediyelerin bu konuda çok daha sağlıklı çalışmalar yapabileceğini düşünenlerdenim.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Kıymetli Vekilim, toparlarsak...

GÜLCAN KIŞ (Mersin) – Toparlayacağım.

Bu konuda yetki karmaşası veya sorumluluk karmaşası yaşandığını düşünüyorum ben. Aslında, bu toplantıda çıkacak bir sonuç bir şeye dâhil edilebilecekse, öncelikle asıl yetkinin yerel yönetimlerde ya da Bakanlıkta olduğunun kesin olarak yazılı olarak da bildirilmesi gerektiğini düşünüyorum çünkü herkes bir yetki karmaşası sorunu yaşıyor anladığım kadarıyla.

Çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Biz teşekkür ediyoruz.

Bu arada, bir bilgi vermiş olayım bu kadın konukevleriyle alakalı: Aile Bakanlığına bağlı kadın konukevlerinin Türkiye genelindeki doluluk oranı yüzde 70, belediye konukevlerinin dışında. Dolayısıyla, Bakanlığın konukevleri bile “full” değil, olmasın inşallah.

ŞENOL SUNAT (Manisa) – Kaç konukevi var Bakanlığın?

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Şimdi alırsız ayrıntıyı.

Buyurun.

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Başkan, kıymetli milletvekilleri, Değerli Bakanımız -hoş geldiniz siz de- bizim için hakikaten kıymetli bir toplantı bu toplantı. Doğrudan sorularımızı yöneltmek ve cevaplarımızı alabilmek gerçekten de kıymetli olacak.

Şimdi, bu kitapçık yüzünden birazcık geciktim, inceledim ama öncesinde de bir veriniz vardı, gelmeden bunlara da bakmıştım. 2022 yılında 81 ile Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Genelgesi gönderdiniz ve bu genelgede dediniz ki: “500 bin kolluk personele hizmet içi kadına yönelik şiddetle mücadele eğitimleri verilecek.” Şimdi, bu eğitimin bir parçası olduğum için de biliyorum yani bu planın bir parçası olduğum için de biliyorum. O dönem, hemen yanınızda oturan Sayın Mehmet Emin Bilmez Van Kayyımıydı, aynı zamanda Van Valisiydi ve o dönem ben de Van Barosu Yönetim Kurulu üyesiydim Kadın Hakları Komisyonundan sorumlu; biz bu eğitimleri birlikte düzenlemeye çalışıyorduk. Valilik il eylem planını gönderiyor ve biz “Bu eğitimleri nasıl düzenleriz?”i tartışıyoruz; orada barodan da temsilci olarak ben oradayım. Çok net ifade ediyorum Sayın Bakan -yani yeni uygulamanız böyle olacak mı bilmiyorum ama sizden önceki Soylu döneminde böyleydi- bilfiil böyle işleniyordu; biz toplantılara başlıyorduk, o toplantılara ezkaza baro çağırılıyordu. Ezkaza yani “Şimdi çağırmasak kıyamet kopar, en iyisi bir gelsin.” diye verilen eğitimler bunlar. Biz katılıyorduk; onun dışında, hiçbir şekilde, o kentte kadına yönelik şiddetle mücadeleyle ilgili çalışan hiçbir kurum o

toplantıda yer almıyordu. O toplantıya giriyorduk, sadece veriler paylaşılıyordu, işte “Van’da bu kadar kişiye elektronik kelepçe verildi.” “Bu kadar yer böyle oldu.” Yani böyle afaki, havada; gerçekten de aslında kadına yönelik şiddeti engelleyen bir şey kesinlikle yoktu orada. Bakın, bu bir efsane değil, bire bir ben bunun şahidiyim, yaşadım, kendim yaşadım.

Bir diğeri ise yine, hemen yanınızda oturan Van Kayyımıydı Mehmet Emin Bilmez o dönem için; sığınmaevlerinden bahsediyorduk. Şimdi, biz burada bahsediyoruz, değil mi, hepimiz bangır bangır diyoruz ki: “Ya, sığınmaevleri yetersiz. Daha fazla sığınmaevi açalım.” Ya, Van’da kayyım atanır atanmaz ilk yapılan şey, kadına yönelik şiddetle mücadele birimlerini kapatmak, kadın politikaları daire başkanlıklarını kapatmak, kadın müdürlüklerini kapatmak, bir ötesi ise sığınmaevini kapatmak oldu. Şimdi, sizin az önce söylediğiniz şeye nasıl inanmamızı bekliyorsunuz Sayın Bakan? Soruyorum, diyorsunuz ki: “Biz kolluğun, personelin kalbinden mi anlayacağız şiddet uygulayıp uygulamayacağını? Bilsek eleriz.” Buna gerek yok ki bunların hepsi önlenebilir, çok rahat önlenebilir. Yani bölgede kayyım atandığı zaman kadına yönelik şiddetle mücadele birimlerinin kapatılmaması, sığınmaevlerinin kapatılmaması, her türlü kurumla ortaklaşarak kadına yönelik şiddetin önlenmesi pek tabii ki yapılabilir.

Şimdi “eğitimler” diyorsunuz, bu eğitimlerin hiçbirisi yerinde yapılan eğitimler değil Sayın Bakan. Belki haberiniz yoktur, ben size örneğini vereyim, yine baroda olmamdan kaynaklı. Bir başvuru kadını geldi ve sizin kolluk biriminiz, kadın diyor ki: “Ben şiddete maruz kaldım, gittim, kolluğa şikâyet ediyorum, kolluk bana diyor ki: ‘Ya, bu devirde koca bulmak zor, döver de sever de idare et.’” Peşine de düştük ha Sayın Bakan, bu böyle şifahi ya da kafadan bize gelen değil, peşine düştük, bulmaya çalıştık, şikâyetçi olduk; ya, kolluğun gerçekliği bu. Sizin Bakan olarak yapmanız gereken ne? Mesela, kaç kişi bu yapmış olduğu muameleden dolayı yargılanıyor? Kadına yönelik şiddetle mücadele biriminde çalışan personelden bu tarz suç duyurularından dolayı kaç yargılandı, kaç ceza aldı? Şimdi, bunun çözümü basit. Evet, kalbinden anlayamayız ama cezasızlık politikasıyla pek tabii ki biz bunu engelleyebiliriz fakat bu politikaları geliştirebiliyor muyuz? Maalesef ki geliştiremediğimiz için bunun yani kolluk görevlilerine yeteri kadar... Yani eğitimler kimler tarafından veriliyor, bilmiyoruz.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Sayın Vekilim, toparlayabilir miyiz?

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) – Efendim?

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Toparlayabilir misiniz?

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) – Beş dakika olmadı Sayın Başkan, lütfen, üç dakika oldu.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – “Beş dakika olmadı.” derken?

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) – Yok, az önce hepsine beş dakika verdiniz, özellikle baktım. Lütfen, önemli, beş dakikamı tamamlayıp hemen bitiriyorum.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Hiç kimsede dakika takip etmedim. Toparlarsak sevinirim.

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) – Sonuç itibarıyla, eğer etkin mücadele yapılmak isteniyorsa... Bakın, ilk yarıda yani şu an 2024’ün ilk yarısında 166 kadın yaşamını yitirmişse yani katledilmişse demek ki bizim gerçekten de etkin bir politikaya ihtiyacımız var. Bunun için de burada ortaya koyduğumuz her bir verinin ortak bir şekilde araştırılması gerekiyor.

Ayrıca, şunu da anlayamıyorum: Siz de Sayın Bakan, az önce konuştunuz, bunu söylediniz: “Siyaset yapmıyorum.” Ya, biz siyaset yapıyoruz. “Siyaset” dediğimiz şey kötü bir şey değil ki yani bu, Türkiye’nin artık normal olmuştur, ağzımızı açtığımızda “Siyaset yapmıyoruz.” Tam aksine, siyaset yapıyoruz. Amacımız ne? Amacımız da çözüm bulmak. Amacımız ne? Kadına yönelik şiddeti engellemek. Bunların hepsi siyasetin bir parçası yani hamaset değil yaptığımız, gerçekten de bir kadının ölmesini engellemek.

Şimdi, bölgeyi niye özellikle örnek veriyoruz Sayın Bakan? Siz az önce dediniz ya -bu arada Urfa Vekiliyim ben- Hilvan'da da çalışmışsınız, Urfa'da da çalışmışsınız; orada da çok vahim bir tablo var. Şimdi, bunu söylememizin sebebi, bölgede yaşayan kişilerin -özellikle Van için söylüyorum; önceki dönemin kayyımı bilir- yüzde 80'i Kürt nüfusu. Şimdi, biz bunu dediğimiz zaman "Siz orada bir ayırım yapıyorsunuz." demiyoruz ki oradaki sorunları dile getiriyoruz. Yani ayırım da şöyle var: Kayyım oraya atanıyor. Antalya'ya atandı mı kayyım? Atanmadı. Tutuklandı, atandı mı, atanmadı; Hakkâri'ye atandı, Hakkâri'deki kadına yönelik politikaları da o kayyımlar yapıyor. Şimdi, bunu söylemeyeceğiz de neyi söyleyeceğiz? Bunu söyleyince niye siyaset oluyor bu? Biz bu işin çözümünü istiyoruz Sayın Bakan. Biz, bu ülkede her gün daha fazla kadının ölmemesini istiyoruz. Bunun için de sizler İçişleri Bakanı olarak, kolluğun bütün yetkisi sizde olmasından kaynaklı, en büyük tedbiri sizler alabilirsiniz.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Sayın Vekilim, toparlayalım.

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) – Eğer o kolluk personeli şiddet mağduru bir kadına bunu ifade ediyorsa bunun sorumluluğu sizdedir. Siz engelleyeceksiniz, siz etkili soruşturma yapacaksınız onlarla ilgili ki bir kadın daha yaşamını yitirmesin.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Toparlayalım.

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) – Bu şekilde diyorum.

Teşekkür ediyorum.

Daha da konuşurdum ama Başkanın hoşuna gitmedi dediklerimiz.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Yani bu çok şık bir cümle değil. Burada her birinizin hukukunu korumak benim görevim.

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) – Ama daha iki dakika konuşmadan "Toparlayın." dediniz Sayın Başkan.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Her birinizin hukukunu korumak benim görevim.

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) – Doğru.

SİBEL SUİÇMEZ (Trabzon) – "Beşte gideceğim." dedi ya Sayın Bakan.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Burada tüm arkadaşlar birbirine aynı tepkiyi veriyor.

SİBEL SUİÇMEZ (Trabzon) – Hakkını yemeyelim Başkanımızın yani ben de kestim, ne konuştuğumu bile anlamadım.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Bu çok çok haksızlık gerçekten. Biz burada konuşulanların içeriğine göre müdahale etmiyoruz, uzatan arkadaşlarımızın hepsine aynı müdahalede bulunuyoruz.

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) – Daha ikinci dakikada kestirdiniz Başkanım.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Buyurun.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) – Ben de bütün katılımcıları saygıyla selamlıyorum, Bakanı da öyle. Bu zemini de çok kıymetli buluyorum öncelikle.

Bakan konuşmasında samimi bir konuşma yaptığını söyledi, ben de olabildiğince samimi bir konuşma yapmaya çalışacağım ve özellikle de eksik bulduğumuz, sahadayken, çalışırken gözlemlediğimiz şeyleri doğrudan aktarmaya çalışacağım.

Şimdi, KADES uygulamasından bahsettiniz. KADES uygulaması gerçekten önemli ve güzel bir uygulama fakat KADES uygulamasından yararlanamayan kadınlar var. Onu da hemen şöyle izah edeyim: Ben psikoloğum; psikolog olarak çalışırken şiddet gören Afgan bir kadınla çalıştığımda kendisine KADES uygulamasından bahsetmiştim fakat kendisi KADES uygulamasını kullanmadığını

söylemişti. Şu sebeple: Kendisi sınırdan gelmişti ve burada henüz bir geçici koruma kimlik kartı almamıştı. Bu sebeple bir T.C. kimlik numarası ya da 99’la başlayan bir kimlik numarası olmadığı için uygulamaya kayıt olamıyordu; dolayısıyla, uygulama dışı kalmış ama bir yandan da ciddi şiddet riskleri olan bir kadındı. Dolayısıyla önerim, KADES uygulamasının sadece T.C. kimlik numarası ya da ilgili numaraların dışında, kimlik sahibi olmayan kadınların da kullanabileceği bir hâle getirilmesi; birinci konum bu.

Şimdi, annelikten bahsettiniz, iyi hoş bahsettiniz. Tabii, annelik bir meselesiyle tartışılan bir mesele, kadını anne olarak ele almak doğru değil ama madem anne olarak ele alıyorsunuz, şöyle bir öneride de bulunalım: Doğum izni meselesi Türkiye’de dünyanın en geride kaldığı meselelerden bir tanesi. Doğum yapan kadınların -iş hayatındaki fırsat eşitsizliklerinden- yararlanamadığı ve doğrudan sistemin dışında kaldığı ya da sistemin içerisinde ezildiği, hor görüldüğü, hem çocuğu hem ailesi hem iş hayatı arasında kaldığı ve bu noktada da kendi haklarını kullanırken dahi sorunlar yaşadığı bir zemin var. Dolayısıyla, madem anneliği bu kadar kutsuyoruz, o zaman hem özel sektörde hem memuriyette doğum iznine dair en azından Avrupa standartlarına yakın ya da daha iyi süreçlerin uygulanmasını da buradan belirtelim. Şimdi, bu ikisi önemli bir mesele, başka bir konuya geleceğim, bu üç mesele birbiriyle ilintili bir mesele.

Şimdi, Fatma Altınmakas’tan bahsedeceğim, belki siz bilmezsiniz. Fatma Altınmakas şiddet gördüğünü, ölüm riski olduğunu söylemek için kolluğa başvurmuş birisi fakat kendisi Türkçe bilmediği için kolluk tarafından eve gönderiliyor ve eve gönderildikten sonra öldürülüyor. Neden? Çünkü Kürtçe konuşuyor, Türkçe bilmiyor. Bu ciddi bir sıkıntı değil mi Sayın Bakan? Bu çok ciddi bir sıkıntı.

İÇİŞLERİ BAKANI ALİ YERLİKAYA – KADES’te Kürtçe var.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) – Hayır, KADES değil, gidiyor, bire bir başvuruyor; geçmiş bir meseleden bahsediyorum.

Dolayısıyla, bu ülkede bir Kürt sorunu var.

İÇİŞLERİ BAKANI ALİ YERLİKAYA – Tarih ne zaman?

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) – Onu paylaşırsız biz sizinle.

Dolayısıyla, bu ülkede bir Kürt sorunu var. Biz “Kürt illeri” dediğimizde zıplamanıza ya da tepki vermenize gerek yok. Kürtlerin yoğunlukta yaşadığı tarihsel bir gerçeklik var. Eğer “Kürt illeri yok.” diyorsanız, neden bölgesel eşitsizlik haritasında Kürt illeri en geride kalıyor? Neden bütün yatırımlarda...

(Gürültüler)

TUBA VURAL ÇOKAL (Antalya) – Sayın Vekilim, Kürt illeri yok, Türkiye Cumhuriyeti var.

ÇİĞDEM KONCAGÜL (Tekirdağ) – “Kürt illeri” diye bir şey yok.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) – Bu Kürt illeri haritasını ortaya çıkaranlardan birileri de sizlersiniz. Bütün bölgesel eşitsizlikleri yaparsınız.

ÇİĞDEM KONCAGÜL (Tekirdağ) – Nankörlük ediyorsunuz bu konuda.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) – Uyuşturucudan bahsettiniz mesela Sayın Bakan, dediniz ki: “Uyuşturucu Türkiye çok gerilerde.”

RUKEN KILERCİ (Ağrı) – Ya, niye sesini yükseltiyorsun?

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) – Çünkü duyamıyorum, saldırı oluyor; neyse.

Uyuşturucudan bahsettiniz, dediniz ki: “Uyuşturucu kullanımında Türkiye çok gerilerde.” Öyle değil Sayın Bakan, uyuşturucu kullanımında, kullanım yaşı 9’a düşmüş durumda ve Türkiye hiç öyle iyi durumda falan da değil.

Başka bir şey söyleyeyim: İnsanlar Kürt illerinde -tekrar söyleyeceğim- “Biz kolluğu arıyoruz, biz polisi arıyoruz...”

(Gürültüler)

TUBA VURAL ÇOKAL (Antalya) – “Kürt illeri” diyemezsiniz Sayın Vekil! “Kürt illeri” diye bir şey yok, Türkiye Cumhuriyeti var.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) – Siz bu kadar karşı çıkmasaydınız ben söylemeyecektim.

TUBA VURAL ÇOKAL (Antalya) – “Kürt illeri” diyemezsin sen! Sen böyle ayrıştırıcı dil kullanamazsın Türkiye Büyük Millet Meclisinde.

SÜMEYYE BOZ ÇAKI (Muş) – “Demokratik bir ortam” diyordunuz, müdahale edin lütfen.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) – “Biz kolluğa arıyoruz fakat kolluk tarafından uyuşturucu satan insanlara müdahale edilmiyor.” diyorlar Sayın Bakan. Mesela, bir örnek vereyim: Karakoçan’da muhtar kolluğu arıyor, uyuşturucu satan insanların mahalleliyi rahatsız ettiğini söylüyor fakat kolluk gelmiyor, muhtar müdahale ediyor ve muhtar yaralanıyor; böyle bir sürü vakadan bahsedebiliriz. Dolayısıyla, uyuşturucuyla mücadele konusunda çok ciddi eksiklikler var, bölgede daha fazla eksiklikler var.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Toparlayalım.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) – Aynı zamanda, kolluğun, korucuların eliyle bölgede taciz ve tecavüz vakaları yükselmiş durumda.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Toparlayalım Sayın Vekilim.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) – Bu, ilk defa Türkiye’de uygulanan bir uygulama da değil. Dünyanın pek çok yerinde, belli bölgelerde, özel bölgelerde bu yöntemlerle birlikte bazı sorunların yaşandığını biz biliyoruz.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Toparlayalım.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) – Şunu da asla kabul etmiyoruz: Bakın, biz bir meseleyi konuşuyorsak eğer ve bu, demokratik bir zeminde siz buna katılırsanız da katılmasanız da dinlemek zorundasınız.

RUKEN KİLERCİ (Ağrı) – Sen Meclisin çatısı altında böyle konuşamazsın, “Kürt ili” mürt ili!

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) – Biz “LGBTİ+” dediğimizde siz tepki veremezsiniz; biz “Kürt illeri” dediğimizde siz tepki veremezsiniz!

RUKEN KİLERCİ (Ağrı) – Orası vatan toprağı Hanımefendi, hop!

ÖZGÜL SAKİ (İstanbul) – Ne oluyor ya? Ne yapıyorsun? O bıçağı bırak yerine.

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) – Ayıp ya! Ne kadar ayıp ya!

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) – Siz seçilmişseniz biz de seçilmişiz ve bizi dinlemek zorundasınız; bu, bu kadar açık.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) – Doğu Kürt ili değil, kürdistan coğrafyası.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) – Ben Türkiye Cumhuriyeti devletinde olmadığımı mı söylüyorsunuz? Bulduğum bölgenin Kürt illeri olduğunu söylemem sizi niye rahatsız ediyor?

(Gürültüler)

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Sayın Vekilim, Komisyon...

Arkadaşlar, arkadaşlar, lütfen...

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) – Neyse... Bu antidemokratik zeminde konuşmayı ben reddediyorum. Hayret bir şey!

ŞENOL SUNAT (Manisa) – Ayıptır be! Propagandaya giriyor.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Komisyon düzenini bu şekilde bozma hakkınız yok. Israrla üst üste aynı kelimeyi tekrar ediyorsunuz.

RUKEN KİLERCİ (Ağrı) – Hayır, danışıklı dövüş ya, başka bir şey yok.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Komisyonun düzenini bu şekilde bozmaya hakkınız yok!

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) – Ben Komisyonun düzenini bozmuyorum, siz tahammül etmiyorsunuz; mesele bu!

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Biz burada her birinize söz hakkını zaten veriyoruz...

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) – Hayır, mesele bu. Bütün vekillerimiz...

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – ...fakat siz ısrarla aynı noktaya basarak bunun üzerinden siyaset yapıyorsunuz, size burada buna müsaade etmiyoruz.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) – Siyaset yapmıyoruz, siyaset yapmıyoruz!

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Aynen siyaset yapıyorsunuz.

Buyurun Fatma Hanım.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) – Biz gerçeği dile getiriyoruz.

(Gürültüler)

FATMA ÖNCÜ (Erzurum) – Arkadaşlar, bir dakika, izin verir misiniz?

Hanımefendi...

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) – Siz duymak istersiniz veya duymak istemezsiniz, o ayrı bir şey.

FATMA ÖNCÜ (Erzurum) – Değerli milletvekili arkadaşlarım, Sayın Bakanım, Sayın Başkanım; çok teşekkür ediyoruz böyle bir Komisyonunda bizleri bilgilendirdiğiniz için.

Bakın, geçmişte bana Mecliste de yaptınız. Siz kadınlar kadınlara şiddet uyguluyorsunuz.

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) – Doğru, az önce vekiliniz bıçakla böyle tabağa vuruyordu yani.

FATMA ÖNCÜ (Erzurum) – Bir kere, konuşma diliniz son derece kaba, inanılmaz derecede ofansif siyaset yapıyorsunuz. Biz hepimiz kadın değil miyiz şu anda burada? Hepimiz aynı konudan ızdırap, acı çekmiyor muyuz? Bunu bile politik zemine çekip Kürt-Türk konusuna döndürüyorsunuz.

Ben 1995'te geldim Diyarbakır'a, İzmir'den geldim; bir Kürt geliniyim, Mardin'in geliniyim, 2 çocuğum da Kürt benim, tamam mı? 1995'te geldiğimde, Diyarbakır'da bir Allah'ın kulu sokağa çıkamıyordu. Neden? PKK'nın laneti çökmüştü şehrin üstüne; ne bir gelişme ne bir sanayi ne bir fabrika...

ÖZGÜL SAKİ (İstanbul) – Şimdi buraya müdahale yok mu?

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) – Buraya müdahale yok mu peki?

FATMA ÖNCÜ (Erzurum) – Bir dakika, bir dakika... Ben anlatacağım.

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) – Şimdi konumuzla bunun ne alakası var?

FATMA ÖNCÜ (Erzurum) – Bekleyeceksin kardeşim, bekleyeceksin!

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) – Bakın, dinlemiyorum ben sizi.

FATMA ÖNCÜ (Erzurum) – Ben sizi dinledim, dinledim, dinleyeceksiniz! (Gürültüler)

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) – Düşünce özgürlüğü var. Bizim nerede ne konuşacağımıza siz karar veremezsiniz.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Sayın Vekilim, müsaade edin. Lütfen, lütfen...

FATMA ÖNCÜ (Erzurum) – Hayır, dinleyeceksiniz, dinleyeceksiniz!

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) – Bizim nerede ne konuşacağımıza, hangi kelimeyi konuşacağımıza siz karar veremezsiniz.

FATMA ÖNCÜ (Erzurum) – Bir dakika arkadaşlar, lütfen...

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Devam edin Fatma Vekilim, siz devam edin.

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) – “Kürt illeri” de deriz, “kürdistan coğrafyası” da deriz, demeye de devam edeceğiz.

FATMA ÖNCÜ (Erzurum) – Bir dakika... Zorunuza gidiyor, zorunuza gidiyor tabii. Demeyeceksiniz!

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) – Diyeceğiz, buna alıacaksınız.

FATMA ÖNCÜ (Erzurum) – “Kürdistan cumhuriyeti” diye bir şey de yok, bölge de yok.

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) – Sizin Cumhurbaşkanınız bunu söylüyordu.

FATMA ÖNCÜ (Erzurum) – Yok böyle bir bölge, böyle bir bölge yok, kusura bakmayacaksınız.

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) – Söyleseydiniz o zaman, o zaman Erdoğan’a söyleseydiniz, Cumhurbaşkanına söyleseydiniz.

FATMA ÖNCÜ (Erzurum) – Bir dakika, beni dinleyin.

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) – Bunu Cumhurbaşkanı söylemedi mi?

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Müsaade eder misiniz...

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) – ““Kürdistan’ demeye de tahammül edeceksiniz?” demedi mi? Ne oldu, hangi konjonktürünüz değişti sizin ya?

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Müsaade eder misiniz... Arkadaşınız konuşuyor, müsaade eder misiniz lütfen.

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) – Biraz tahammüllü olun ya! Bu kadar da değil ya!

FATMA ÖNCÜ (Erzurum) – Siz tahammül edemiyorsunuz, siz.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Müsaade eder misiniz... Komisyon üyesi arkadaşınız konuşuyor, müsaade eder misiniz!

FATMA ÖNCÜ (Erzurum) – Bakın...

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) – Bakın, sayısal üstünlüğünüzle burada bizi böyle susturmanıza müsaade etmeyeceğiz.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Komisyon üyesi arkadaşınız konuşuyor, müsaade etmek zorundasınız.

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) – Hayır, bizim buradaki söylemiş olduğumuz kavrama söylerseniz müdahale ederiz, doğru değil ama.

FATMA ÖNCÜ (Erzurum) – Hanımefendi, bak, ben konuşma hakkımı kullanmak istiyorum.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Fatma Hanım, devam edin.

FATMA ÖNCÜ (Erzurum) – Ben konuşma hakkımı kullanmak istiyorum.

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) – Bakın ama siz öyle davranıyorsunuz. Ben anlamıyorum ya!

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Fatma Hanım, devam edin.

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) – Sayısal üstünlüğünüz var diye...

FATMA ÖNCÜ (Erzurum) – Benim hakkımı gasbetme, etme!

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Fatma Hanım, devam edin.

FATMA ÖNCÜ (Erzurum) – Sayın Başkanım, bir dakika, bir dakika...

Bekle, bekle.

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) – Sayısal üstünlüğünüz olabilir ama hakkınız yok. Bu kadar, bizi böyle dize getirmeye, mekânın sahibi gibi davranmaya hakkınız yok sizin ya!

FATMA ÖNCÜ (Erzurum) – Biz Diyarbakır’da AK PARTİ Hükûmeti olarak hem kadın haklarında...

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Komisyon üyesi milletvekilimizi rahat bırakın, lütfen!

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) – Sizin Cumhurbaşkanınız söylüyor bunu.

FATMA ÖNCÜ (Erzurum) – ...hem eğitimde her şehrin gelişmesinde bir cennet yarattık; zorunuza gidiyor, gidecek, olsun. Kobani olaylarında da ben Diyarbakır’daydım. Sokakları birbirine kattınız; kadınların çoluklarını çocuklarını, hayatını yok ettiniz. (Gürültüler)

ÖZGÜL SAKİ (İstanbul) – Ya, lütfen... Böyle devam edecekse ek gündem açalım.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) – Bakın Sayın Başkan, itham ediyor.

SÜMEYYE BOZ ÇAKI (Muş) – İtham var ama siz bu ithamlara müdahale etmiyorsunuz Sayın Başkan.

FATMA ÖNCÜ (Erzurum) – İtham ediyorum, ediyorum, ediyorum!

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Fatma Vekilim, teşekkür ediyoruz.

Seda Hanım, buyurun.

SEDA GÖREN BÖLÜK (İstanbul) – Bir şey sorabilir miyim?

FATMA ÖNCÜ (Erzurum) – Bir dakika arkadaşlar...

SEDA GÖREN BÖLÜK (İstanbul) – Devam ediyor.

FATMA ÖNCÜ (Erzurum) – Gelelim bu bölücü ifadelere. Biz burada kadın hakları için oturmuşuz -Allah razı olsun Başkanımızdan, mütemadiyen çalışan bir Komisyon- her dönem de bir bakandan bilgi alıp, ortak fikirlerimizi bir araya getirip “Mevcut soruna nasıl çözüm üretebiliriz?”i konuşuyoruz.

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) – Doğru.

FATMA ÖNCÜ (Erzurum) – İçinizde bir tek Gamze Hanım öneriyle geldi, onun dışında hepiniz sürekli eleştiri, sürekli eleştiri.

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) – Ne yapalım, övelim mi yani? Her gün bir kadın ölüyor, ne diyelim yani “Müthişsiniz!” mi diyelim?

FATMA ÖNCÜ (Erzurum) – Şimdi, bakın...

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Fatma Hanım, toparlayalım.

FATMA ÖNCÜ (Erzurum) – Kardeşim, müsaade eder misiniz, ben konuşuyorum ya. Allah Allah ya! Ben sizi dinledim mi? Dinledim, değil mi? Dinledim mi sizi ben? Haksızlık yaptım mı? Yapmadım.

SÜMEYYE BOZ ÇAKI (Muş) – Dinleyebildiniz mi müdahalelerden, dinleyebildiniz mi?

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) – Biz Bakan Bey’e ilettik, siz bize iletiyorsunuz; sorun orada.

FATMA ÖNCÜ (Erzurum) – Kardeşim, bakın, benim karşımdasınız diye size iletiyorum.

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) – Ben kardeşiniz değilim sizin.

FATMA ÖNCÜ (Erzurum) – Sizi ben muhatap almıyorum, ben Bakan Bey’i muhatap alıyorum, Başkanı muhatap alıyorum.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Kıymetli Vekilim, Sayın Bakanımızın da vakti az. Toplantının İkinci Oturumuna geçeceğiz, toparlarsanız çok memnun olurum.

FATMA ÖNCÜ (Erzurum) – Aynen, ben de toparlıyorum.

Şimdi, önemli olan şu: Biz kadınlar kadınlara şiddet uygulamamalıyız, tamam mı? Kendi aramızda konuşabiliyor olmalıyız. İfade bir bize “Kürt bölgesi” “Kürt illeri” diyorsunuz. Bizim böyle bir ayırtırmamız yok.

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) – Size demiyoruz, biz bunu her yerde söylüyoruz.

FATMA ÖNCÜ (Erzurum) – Demeyin ama işte.

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) – Ama buna siz mi karar vereceksiniz?

FATMA ÖNCÜ (Erzurum) – Biz de bunu Meclis çatısı altında mümkünse söylemenizi istemiyoruz.

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) – Sayın Vekil, buna siz mi karar vereceksiniz? Bu bizim kişisel görüşümüz, düşüncemiz.

FATMA ÖNCÜ (Erzurum) – Neyse...

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Fatma Vekilim, çok teşekkür ediyoruz, sağ olun.

FATMA ÖNCÜ (Erzurum) – Başkanım, teşekkür ediyorum, kolay gelsin.

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) – O zaman Cumhurbaşkanına söyleseydiniz, demeseydi Erdoğan “Kürdistan vardır, tahammül edeceksiniz.” diye. Şu an niye bunu tekrar tartışma konusu olarak açıyoruz burada?

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Seda Hanım, buyurun.

SEDA GÖREN BÖLÜK (İstanbul) – Biraz önce konuşan...

Bir dakika...

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) – Biz gerçek olduğu için onu söylüyoruz.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Müsaade edin arkadaşlar, müsaade eder misiniz? Şiddeti konuştuğumuz bir toplantıda, rica ediyorum...

Buyurun Seda Hanım.

SEDA GÖREN BÖLÜK (İstanbul) – Vekil Hanım’a ben bir şey soracağım. DEM PARTİ’li milletvekilimize bir şey sorabilir miyim, 22 numaradaki?

Vekil Hanım...

SÜMEYYE BOZ ÇAKI (Muş) – Muhatabınız Başkan, arkadaş değil.

SEDA GÖREN BÖLÜK (İstanbul) – Ona soracağım için, konuşuyor, duyamayabilir diye söylüyorum.

Birkaç kere daha Genel Kurulda tekrarladığınız için soruyorum: “Kolluk kuvvetleri eliyle tecavüz vakaları arttı.” ne demek? Elinizde bir sayı var mı, rakam var mı? Siz bu ülkenin kolluk kuvvetini neyle suçluyorsunuz?

SÜMEYYE BOZ ÇAKI (Muş) – Bakan burada.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) – Bir saniye... Siz neden rakamları benden talep ediyorsunuz, Bakandan talep etmiyorsunuz?

SEDA GÖREN BÖLÜK (İstanbul) – Siz söylüyorsunuz.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Evet, şimdi 29 numaradaki...

Arkadaşlar... Arkadaşlar...

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) – Ben size 3 vaka anlatıyorum, 3 tane vaka anlatıyorum.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

3.- Komisyon Başkanı Çiğdem Erdoğan'ın, görüşmeler esnasında yaşanan tartışmalara ve toplantının insicamının bozulmamasını rica ettiğine ilişkin açıklaması

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Arkadaşlar, bu Komisyonun bir Başkanı var ve kime söz verirse Başkanlık Divanı olarak, o kişi konuşur. Lütfen, birbirinizle tartışmayın, rica ediyorum. İçişleri Bakanımız burada, geldi, bize sunum yaptı, sabırla sizlerin sorularını da dinliyor. Ya, bir nezaket gösterelim. Şiddeti konuştuğumuz bir toplantıda bu nasıl bir ortamdır yani? İsrarla birbirinizin yumuşak noktalarına basıp basıp duruyorsunuz ve bunu ısrarla yapıyorsunuz; yapmayın. Şu Komisyonun insicamını...

SÜMEYYE BOZ ÇAKI (Muş) – Sayın Başkan, hep konuşma hakkı verdiğinizde “demokratik bir zemin” dediniz...

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Müsaade eder misiniz, ben konuşuyorum! Komisyon Başkanı olarak ben konuşuyorum, müsaade eder misiniz?

SÜMEYYE BOZ ÇAKI (Muş) – Evet, Komisyon üyesi olarak ben de hakkımı savunmak istiyorum.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Şu toplantının insicamını, rica ediyorum, bozmayın.

V.- İHTİSAS KOMİSYONLARI (Devam)

A) GÖRÜŞMELER (Devam)

1.- İçişleri Bakanı Ali Yerlikaya ve İçişleri Bakan Yardımcısı Mehmet Aktaş tarafından yapılan sunumlara ilişkin görüşme (Devam)

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Buyurun Sayın Vekilim.

ASU KAYA (Osmaniye) – Sayın Başkan, teşekkür ediyorum.

SÜMEYYE BOZ ÇAKI (Muş) – “İnsicamı bozmak” diyorsunuz, yine zan altında ve ithamda bulunuyorsunuz Sayın Başkan, biz de bunu kabul etmiyoruz.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Şahsınıza değil, genele konuşuyorum.

ASU KAYA (Osmaniye) – Kıymetli Komisyon üyelerini, saygıdeğer milletvekili arkadaşlarımı saygıyla ve sevgiyle selamlıyorum. Aynı zamanda, Sayın Bakana ve kıymetli Bakanlık bürokratlarına da bu kıymetli sunum için teşekkür ediyorum.

Ben deprem bölgesinin milletvekiliyim ve Osmaniye Milletvekiliyim, Asu Kaya ismim. Deprem bölgesinde depremin acısı ve travması hâlen aşılabilmiş değil çünkü ardından yokluk, yoksulluk devam ediyor, belirsizlik devam ediyor. Dolayısıyla, şiddetin, suç oranının... Elimde bir veri yok ama bizatihi yaşayarak görüyorum. Hatta ve hatta konteyner kentler içler acısı; kadınlar dayağı yiyor, konteynerin içine giriyor ve susuyor; çocuk anneden bir şey istiyor, olmuyor, içeriye giriyor, ağlıyor ve susuyor. Yan konteynerdeki, diğer konteyner, diğer, diğer, diğer konteyner, hepsi, herkes orada birlikte yaşıyorlar, hepsi her şeyden haberdarlar. Orada vahim bir durum var ve deprem bölgesinin yokluğu, yoksulluğu kadınların da sırtına yüklenmiş durumda. Bütün ailenin yükünü orada kadın çekiyor, bunu görelim çünkü Osmaniye’de, Hatay’da çadırların arasında, konteynerlerin arasında gezdiğinizde, benim koluma bir kadın yapıştı, dedi ki: “Bana bir kavanoz yağ.”

Evet, şimdi daha da fazla konuşmak istemiyorum bu konuda ama KADES uygulamasını ben de kutluyorum, çok efektif bir uygulama olduğunu görüyoruz verilerle. Ben şu soruyu yönlendirmek istiyorum: Deprem bölgesinde kaç kadın KADES’e başvurdu, il il bilgi iletebilir misiniz? Deprem sonrası deprem bölgesinde yeni sığınmaevleri açılabilir mi arkadaşlar, Sayın Bakan? Bakanlığınızın deprem sonrası kadına yönelik, çocuğa yönelik, tüm dezavantajlı gruplara yönelik şiddeti önleme noktasında bir çalışması var mı, neler yaptınız, neler yapmayı planlamaktasınız?

Tekrara düşecek ama bir kısa soruda yine dikkatimi çeken bir hususu sormak istiyorum: Az önceki sunumunuzda 79 derneğe milyonlarca maddi destek verildiğini söylediniz, ifade ettiniz. Bu destekten tüm dernekler acaba haberdarlar mıdır, başvurabiliyorlar mı, temel kriterler nelerdir?

Bu iki soruma sizden cevap bekliyorum Sayın Bakan.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Teşekkür ediyoruz Sayın Vekilim.

ASU KAYA (Osmaniye) – Ben teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Son olarak 8 numara, kıymetli vekilimize de soru hakkını verip sonra da sözü Sayın Bakanımıza vereceğiz.

SÜREYYA ÖNEŞ DERİCİ (Muğla) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Değerli milletvekillerim, Kıymetli Bakanım ve değerli bürokratlar; hoş geldiniz, teşekkür ederiz sunumlarınız için.

Sayın Bakanım, öncelikle sizin şahsınızın nezdinde bütün güvenlik güçlerimize, Türkiye Cumhuriyeti devletinin üniter yapısını korumaya çalışan güvenlik güçlerimize sonsuz şükranlarımı sunuyorum; iyi ki varsınız, iyi ki varlar.

Burada kadın cinayetlerinden bahsediyoruz. Sayın Bakanım, aslında yasalarla sağlayamadığımız, bütün sorumluluğun tabii ki içişlerinde olması beklenilmeyecek kronik bir sorun bu elbette. Fakat şu tespiti yapabiliriz: Şahsi değerlendirmem -sanıyorum siz de takdir edersiniz ki- olaya aile açısından baktığımızda kadın-erkek eşitliği açısından bakmanın daha doğru sonuçları vereceğine inanıyorum. Şöyle ki: Hepimiz aile bütünlüğünün devamını arzu ederiz ama bunu gözetmeye başladığımız an kadının adı yok oluyor. Sayın Bakanım, şöyle naçizane bir önerim olabilir: Güvenlik güçlerimizin düzenli eğitimlerden geçtiğini biliyorum fakat bu eğitimlerde özellikle birey olarak kadın-erkek eşitliği açısından olaya bakmalarının sağlanması, eğitimlerin bu yönde devam etmesi göz önünde

bulundurulmalıdır diye düşünüyorum çünkü aile bütünlüğünün devamını sağlamak... Biz genelde ailedekiler, en sevdiklerimiz ve en güvenciklerimiz tarafından öldürölüyoruz Sayın Bakanım, siz bunu çok iyi biliyorsunuz tabii ki.

SİBEL SUİÇMEZ (Trabzon) – Aynen.

SÜREYYA ÖNEŞ DERİCİ (Muğla) – Dolayısıyla devletimiz ve bizler, artık ülkeyi aile bütünlüğünün değil, kadın-erkek eşitliğinin kurtaracağını anlamak ve bu yönde tedbirler almak zorundayız.

Sözlerimi bitirirken tekrar tekrar teşekkürlerimi sunuyorum.

Başkanım, bu oturumun gerçekleşmesi için size de ayrıca teşekkür ederim.

Saygıyla selamlıyorum.

Teşekkürler.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Sayın Bakanım, davetimizi kırmayarak Komisyonumuza teşrif ettiğiniz için hem size hem heyetinize çok teşekkürlerimi sunuyorum. En yakın zamanda GAMER’i ve Elektronik Kelepçe Takip Sistemi’ni yerinde görmek üzere sizleri ziyaret edeceğiz.

Buyurun, söz sizde.

İÇİŞLERİ BAKANI ALİ YERLİKAYA – Evet, Sayın Başkan ve bu Komisyonun kıymetli üyeleri, milletvekillerimiz; üç saati aşkın zamandır buradayız, burada sorulan soruları not aldık ve tekrar ediyorum, Meclis kapanmadan, tatile girmeden önce de bir ev sahipliği yapmak arzusundayız, hem bunları daha teferruatlı konuşmak hem de daha serin bir platformda bunları ifade etmek isteriz çünkü konuşmanın da veya söylemin, istişarenin de hararetli olduğunu bildiğimiz için belki buna da ihtiyaç var.

Sadece şunu söyleyeyim: Kadına şiddet ve daha kabul edilemez, söylemekten bile imtina edeceğimiz saldırılara uğramakla ilgili... Yani bunları yapanın üzerindeki kıyafete biz bakmıyoruz, buna göre biz suçluyu tasvip etmiyoruz; bu iğrenç bir şey. Tekrar ediyorum: Üstündeki elbise, üniforma veya başka bir şey, ne olursa olsun bunun kimden geldiğine bakmıyoruz, böyle bir ithamı kabul etmiyorum. Çünkü benim ismim Ali Yerlikaya, ben göreve geldiğim ilk an “hukuk” dedim, “insan hakları” dedim; bununla ilgili yasanın bize vermiş olduğu yetki, efendim, benim görev yaptığım arkadaşlar, “600 bin nüfuslu İçişleri ailesi” diyorum ben, ben de otuz üç yıl bu ailenin bir neferiydim, çalıştım çeşitli görevlerde ve buraya geldim. Ve dolayısıyla insan canı mukaddes; ister erkek ister kadın ister çocuk, hiç fark etmez ama bugünkü bir araya geliş konumuz kadına şiddetle ilgili. Dolayısıyla bazı milletvekillerinin bizim bu üniformayla ilgili söylediği sözler... Bilin ki biz şu anda huzur ortamında, güven ortamında burada bu çalışmalarımızı yapabiliyor isek, Türkiye’nin 783 bin kilometrekaresinde huzur ve güven ortamında nefes alabiliyorsak, evimize gidebiliyorsak, çocuklarımız biz burada otururken kreşinden tutun da üniversitede bizim sadece görüntülü gördüğümüz zaman onun tebessümünden onun huzurla burada eğitimi öğretimi görebildiğini düşünebiliyorsanız, bunu benim kahraman kolluk güçlerimin sayesinde yapıyoruz. Hiç yani hamaset filan yapmıyorum, doğrusu bu. Ve bu arkadaşlar bir yandan şehit olma pahasına cansıparane çalışıyor ama bunlar içerisinde dili, söylemi, konusu suç olan varsa bizim disiplin kurullarında değil, meslekten, memuriyetten de ihraç ettiğimiz bir küme var, bunlar da var yani hayatın içinde bunlar var. Yani bir yandan bunu da yapıyoruz, bir yandan şehit cenazesinde beraber defin yaparken aileyle beraber oturup ağlıyoruz orada; onun üzüntüsünü, acısını paylaşıyoruz. Hem hayat kitabımızı hem bayrağımızı o örfümüze uygun olarak şehit eşe veya anneye -varsa eşi, yoksa annesine- onlara takdim ederken aynı acıyı biz bu şekilde yaşıyoruz ama bir hata yaptığı zaman ister kadına şiddetle ilgili ister başka bir konuyla ilgili “Aziz milletimize hadim olma şerefi artık senden

sıyılmış.” deyip onu biz memuriyetten ihraç ediyoruz, meslekten demiyorum, bir daha da olamıyor; bunlar da var. Ama bu A belediyesindeki bir çalışanda da karşımıza geliyor, efendim, C kurumunda da oluyor bu yani insanın olduğu her yerde yüz ağartan kahramanlıklar da var, örnek olaylar da var ama mutlaka ama mutlaka hiç duymak istemediğimiz sapmalar da var mı? Var. Zaten hayat da böyle bir şey demek yani biz teenniyle hareket etmek, efendim, doğru bir istikamette bu şekilde şeyi yönetmek zorundayız.

Son bir şey: On bir yıl o bölgede çalıştığım için söylüyorum. Bakın PKK bölücü terör örgütünün kendilerine sayı temin etme cihetinde, 18 yaşından küçük de olmak üzere, yöre çocuklarıyla ilgili, kız çocuklarıyla ilgili neler yaptığını 39 yaşında Şırnak Valiliğimde gördüm ben. Oradaki menkıbe demiyorum, oradaki örnek olayları biliyorum ben. Niye bu istismardan hiç bahsetmiyoruz da yani az önce benim bu açılış cümlemden sonra ikide bir “Efendim, üniforma, üniforma..” diyoruz?

Değerli arkadaşlar, Türkiye Cumhuriyeti devletiyle ilgili... Az önce buradaki sayın milletvekili bunu söyledi illerle ilgili bir değerlendirmesinin şeyinde. Bu devlet bizim devletimiz; biz, her birimiz bu aziz milletin neferleriyiz. Doğarken kendim bir form doldurarak doğmadım, bu zaman dilimini Konya’da -efendim- Ahmet ve Ayşe annenin evladı olarak... Bu takdir benim elimde olan bir takdir değil ki; benim elimde olmayan bir meseleden dolayı üstünlük taslamanın haddime falan olmadığını da çok iyi biliyorum. Ama madem ki ecdadımızdan bize miras olarak bu aziz vatan toprakları kaldı, bir asrını tamamladık, ikinci asrına yelken açıyoruz; bizim çocuklarımızın bizlerden çok daha iyi devralmasını istiyorsak, cumhuriyet değerlerini, toplumumuzun iki bin iki yüz yıldan beri gelen değerlerini en güzel şekilde onlara aktarmak istiyorsak biz dilimizle kalplerimize diken batırmamalıyız, biz birbirimizi incitmemeliyiz. Evet, her türlü meseleyi, her türlü konuşmayı hele şu Gazi Meclis çatısı altında mutlaka ama mutlaka dinlemeliyiz ama kalplerimize diken batırmadan bunu yapmamız lazım; ben bunu söylüyorum.

Dolayısıyla biz, kadınlarla ilgili, kızlarla ilgili o yöredeki kırk yıldan beri yaşanan tedarikle ilgili sıkıntıyı, mezalimi gördük ama şu anda Allah’a şükürler olsun ki ülke içerisinde olabilecek en düşük hâle geldi. İstihbarat, duyum sayıları, katılım sayıları, terör eylemiyle ilgili geline sayılar, yirmi iki yıldan beri geline nokta bu işin artık bitme noktasının olduğu ama ülke dışında -efendim- Irak’ta, Suriye’de de Allah’ın izniyle -bizim Hükümetimiz döneminde de göreceksiniz- biz bu işi, orada bir teröristan adacıkları kurdurmak gibi bir niyetimiz, hedefimiz, devlet olarak politikamız da var; bunu da hep beraber sizlerle beraber başaracağız.

Biz bununla -müsaade ederseniz Kıymetli Başkanım- iktifa edelim ama burada arkadaşlarımız ve ben, Komisyondan sorumlu arkadaşlarım tüm vekillerimizin sorularıyla ilgili açıklamalarıyla ilgili taleplerini aldık, başımız gözümüz üstüne. Tekrar ediyorum: Tarihi belirleyelim ve bizim sadece çay ve efendim, bu ikramların da ötesine geçerek, yine Mehmet Şimşek Bakanımızın da tasarruf tedbirlerini aşmayarak bir ev sahipliği yapacağımıza da söz veriyorum.

Sabırla dinlediğiniz için teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Çok teşekkür ediyoruz.

Tabii, biz kadınlar misafirperverliğiyle ünlüdür, bir daha gelin diye efendim bu sefer çay verdik.

Son cümlemiz şu olsun, kapanış cümlemiz: Polisimize, jandarmamıza, tüm kolluk güçlerimize canları pahasına vatani, milleti, bayrağı korudukları için sizin nezdinize şükranlarımızı sunuyoruz.

İÇİŞLERİ BAKANI ALİ YERLİKAYA – Sağ olun.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Şehitlerimizi rahmetle anıyoruz, gazilerimize can sağlığı diliyoruz. Biz ülkemizi çok seven insanlarız, özellikle buradaki, bu masanın etrafındaki insanlar ülkesi için mücadele eden insanlar. Siz de bugün, burada bize çok önemli katkılarda bulundunuz, Sayın Bakanım, sizlere çok teşekkür ediyorum.

Kıymetli arkadaşlar, oturumun ikinci bölümüne geçmeden bir on beş dakika ara vereceğiz, on beş dakika aradan sonra gündeme devam ediyor olacağız.

Kapanma Saati:17.42

İKİNCİ OTURUM**Açılma Saati: 18.26****BAŞKAN: Çiğdem ERDOĞAN (Sakarya)****BAŞKAN VEKİLİ: Gamze TAŞCIER (Ankara)****BAŞKAN VEKİLİ: Tuba VURAL ÇOKAL (Antalya)****SÖZCÜ: Pelin YILIK (Çankırı)****KÂTİP: Adalet KAYA (Diyarbakır)**

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Değerli Komisyon üyelerimiz, kıymetli milletvekillerimiz; şimdi gündemimizin ikinci kısmına geçiyoruz.

III.- KARARLAR (Devam)

2.- (2/2258) esas numaralı Kanun Teklifi üzerinde tali komisyon olarak yapılacak görüşmelerin tümü üzerinde yapılmasına, maddeler üzerindeki görüşlerin de tümü üzerindeki görüşmelerde açıklanmasına ilişkin karar

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Burada toplantı başında oyladığımız gibi (2/2258) esas no.lu Kanun Teklifi'nin görüşmesini yapıyor olacağız. Bilindiği gibi İç Tüzük'ün 23'üncü maddesi uyarınca “Tali komisyonlar, işin kendilerini ilgilendiren yönü veya maddeleri üzerinde esas komisyona görüş bildiren komisyonlardır. Tali komisyonların hangi yönden veya hangi maddeler hakkında görüş bildirecekleri havale sırasında belirtilmemiş ise bu komisyonlar görüşlerini kendileriyle ilgili gördükleri hususlar üzerinden bildirebilirler.” Bu kapsamda, teklif üzerinde Komisyonumuzda yapılacak görüşmelerin teklifin tümü üzerinde yapılmasını ve üyelerimizin maddeler üzerindeki görüşlerini de teklifin tümü üzerindeki görüşmelerde açıklaması hususunu oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

SİBEL SUİÇMEZ (Trabzon) – Bütünüyle konuşacağız.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Evet, bütünüyle konuşacağız.

VI.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER**A) KANUN TEKLİFLERİ**

1.- Denizli Milletvekili Cahit Özkan ve 133 Milletvekilinin Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/2258) (Tali Komisyon)

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Değerli milletvekillerimiz, kanun teklifiyle ilgili olarak bize çok kısaca sunum yapacak Bakanlık temsilcilerimiz var.

Sözü, Adalet Bakanlığı Mevzuat Genel Müdür Yardımcımız Ahmet Üstünbaş Beyefendi'ye vermek istiyorum.

Buyurun Sayın Üstünbaş.

ADALET BAKANLIĞI MEVZUAT GENEL MÜDÜR YARDIMCISI AHMET ÜSTÜNBAŞ – Teşekkür ederim.

Zatinalinizi ve heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

Kamuoyunda “dokuzuncu yargı paketi” olarak isimlendirilen ya da kamuoyunda böyle bilinen paket, Adalet Komisyonunda yarın görüşülecek. Bu Komisyonu ilgilendiren kısmıyla ve bize bildirilen çerçevede bu paket içerisinde Türk Medeni Kanunu'nun 187'nci maddesinde düzenlenen

kadının soyadına ilişkin düzenleme yapılmaktadır. Türk Medeni Kanunu'nun 187'nci maddesi kadının evlenmekle kocasının soyadını alacağını ancak kocasının soyadı önünde kendi soyadını da kullanabileceğini, daha önce evlenmiş ve boşanmış kadın ise ve boşandığı eşinin soyadını da, eski eşinin soyadını da kullanıyor ise bu soyadlardan ancak bir tanesini yeni evleneceği eşinin soyadının önünde kullanabileceği hükmünü içermekte idi. Anayasa Mahkemesi 2023 tarihinde verdiği bir kararla söz konusu maddeyi iptal etti. İptal gerekçesinde de "Nüfus kayıtlarındaki karışıklığın önlenmesi, soy bağının sağlıklı bir şekilde tutulmasında üstün bir kamu yararı vardır ancak bunun yegâne yolu da kadının soyadının evleneceği kocasının soyadı önünde taşınması değildir." gerekçesiyle bu maddeyi iptal etti. Buna karşılık yeni yapılan düzenlemede şunu görüyoruz gerekçesiyle birlikte baktığımız zaman: Evlenen kadının kendi soyadını, evleneceği kocasının soyadının önünde kullanabileceğine ilişkin bir düzenleme yapıldığını görüyoruz. Gerekçesine baktığımız zaman da Anayasa'nın 41'inci maddesinden hareket edildiğini, ailenin Türk toplumunun temeli olduğunu, özellikle bir aile soyadı olmadığı takdirde, herkesin ayrı soyadı kullandığı takdirde, çocukların aidiyetini, aile bütünlüğü içerisinde o ailenin bütünlüğünü ve çocukların üstün yararını zedeleyebileceği düşüncesinden hareketle evlenen kadının soyadını kocasının soyadı önünde kullanabileceğine ilişkin yeniden düzenleme yapıldığını görüyoruz. Gerekçesinde, ifade ettiğim gibi, Anayasa'nın 41'inci maddesinin temel alındığı görülüyor. Yapılan düzenleme kanunlaşacak olursa evlenen kadın kocasının soyadının önünde kendi soyadını taşıyabilecek, daha önce evlenmiş ve mahkeme kararıyla boşandığı kocasının soyadını taşıyor ise bu iki soyaddan yani kendi aile soyadı veya boşandığı kocasının soyadından bir tanesini evlendiği, evleneceği kocasının soyadının önünde taşıyabileceği ifade edilmektedir.

Kadının soyadıyla ilgili söyleyebileceğim teknik açıklamalar bundan ibaret.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN - Çok teşekkür ediyorum Sayın Genel Müdür Yardımcım.

Şimdi de sözü İçişleri Bakanlığımızdan Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürümüze veriyorum.

Buyurunuz efendim.

NÜFUS VE VATANDAŞLIK İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ İBRAHİM TAŞYAPAN - Sayın Başkanım, değerli milletvekillerimiz; ben de hazırunu ve heyeti saygıyla selamlıyorum.

Sayın Adalet Bakanlığı Mevzuat Genel Müdür Yardımcımızın belirttiği gibi -biz de aynı şekilde- ona ilave edeceğimiz başka bir şey yok -teknik çalışmalar- ve Anayasa Mahkemesinin yürürlük tarihini dokuz ay olarak belirlediği şekilde kanun yürürlüğe girmiş oldu, Anayasa Mahkemesinin kararı. Dolayısıyla kadının soyadıyla alakalı 187'nci maddenin iptal edilmesiyle yeni bir düzenleme getirilmektedir. Adalet Bakanlığımızın koordinatörlüğünde ortak çalışmalar yapıldı ve genel gerekçede de olduğu gibi böyle bir düzenlemeye gidildi. Türk toplumunda ailenin temel oluşu ve hem kütüklerde hem gerek kullanımda ve gerek de ailenin ayrı ayrı soyadlar taşıması gibi bir durumun Türk kültüründe önceden alışılmış bir şey olmadığı gibi gerekçelerle böyle bir düzenlemeye gidildi. Biz de bu düzenlemenin bugün burada tali komisyon olarak bu Komisyonda görüşülmesine de katkı vermek için buradayız. Biz de aynı şekilde düşünüyoruz.

Saygılar sunuyorum, ilave edecek başka bir şeyimiz yok efendim.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN - Teşekkür ediyorum Sayın Genel Müdürüm.

Şimdi, sözü kıymetli milletvekillerimize bırakıyor olacağım. Genel itibarıyla baştan söylemiş olayım: Lütfen, hepimiz kısa kısa fikirlerimizi beyan edersek... Arkadaşlarımızın da telkiniyle söylemiş oldum, baştan söylüyorum arkadaşlar.

Buyurun lütfen.

ÖZGÜL SAKİ (İstanbul) - Tekrar merhaba.

Şimdi, aslında bu dokuzuncu yargı paketiyle gelen ve kadınların soyadının kullanımını düzenleyen maddeyi tartışırken birinci gündemdeki konuştuklarımızla çok bağlantılı olduğunu düşünüyorum ben, çok önemli bu açıdan. Hatırlarsanız eğer, bu soyadı meselesinde Anayasa Mahkemesinin bir kararı vardı ve Anayasa Mahkemesinin bu kararları aslında uygulanmakla yükümlü olunan kararlar ama bunun Anayasa'ya aykırı bir şekilde tekrar önümüze getirilmiş olması yani kadınların kendi soyadlarını kullanamaması meselesi uzun süredir... Biliyorsunuzdur çoğunuz, Eşitlik İçin Kadın Platformu var. Eşitlik İçin Kadın Platformu defalarca bunun sakıncaları üzerine hem Meclise geldi konuşmalar yaptı hem kamuoyunda fikirlerini paylaştı ve TCK'nin 103'üncü maddesi vardı hatırlarsanız, çocuk istismacılarına af gibi bir söylem geliştirilmişti, bu Eşitlik İçin Kadın Platformu aslında o zaman kurulan bir platformdu 2020 yılında ve etkili bir mücadeleyle onu durdurabilmişlik birlikte. Sonra ise İstanbul Sözleşmesi'nin yürürlükten kaldırılması tartışmalarında oldu. 100'ü aşkın kadın grubundan, feminist kadınlardan, bir bütün olarak barolardan, sivil toplum örgütlerinden, demokratik kitle örgütlerinden kadınlardan oluşuyor ve 1 Ağustos 2020'den itibaren kendine "Eşitlik İçin Kadın Platformu" dedi. Dolayısıyla biraz önce İçişleri Bakanı demişti ya hani "Demokratik kitle örgütlerini, STK'leri dinliyoruz." diye ama EŞİK dinlenmedi mesela, bu kadar geniş bir birleşim olmasına rağmen.

Şimdi, burada niye birinci gündemle bağlantılı dedim? Şu açıdan: Bu yasa teklifiyle, yeni gelen yasa teklifiyle kadının evlenmeden önceki kendi soyadını kullanması meselesine tek başına engel getiriliyor, yasaklama getiriliyor. Gerekçesi daha vahim, gerekçesinde diyor ki: "Aile bütünlüğüne tehdit. Ailenin güçlendirilmesi, çocukların üstün yararı..." Şimdi, bir kere, bu hiç samimi değil, bu gerekçe. Neden samimi bulmuyoruz? Bir bütün olarak AKP-MHP iktidarının, müfredattan tutun, Ailenin Korunması ve Güçlendirilmesi Vizyon Belgesi'ne, tüm icraatlarına bakın, demin dediğimiz tartışma var. Kadın-erkek eşitliğine, kadınların özgürlüğüne engel olma politikaları var. Kadının ancak aile içinde tanımlanmasına ilişkin politik perspektifin sonucu tekrar geliyor üzerimize. Yoksa, hem kadının hem çocuğun üstün yararı görülse -aslında, demin dediğim gibi, buna ilişkin çeşitli çözüm önerileri defalarca sunuldu- bunlar dikkate alınır. Hayır, kanırta kanırta, kimseye danışmadan, özellikle bilfiil bunu yaşayan kadınlara, kadın örgütlerine danışmadan tekrar önümüze getirildi.

Şimdi, bakın, burada ne oluyor? Daha, bırakın hani kadının tek başına kendi soyadını kullanmasını, nüfus cüzdanındaki bilgiler tamamen eşinin bilgileri hâlinde geçiyor. Biz oranın tamamen değiştirilmesi gerektiğini düşünüyoruz. Bir sonrakinde aslında bir adım ileri gideceğimizi düşünüürken bir anda tekrar en başa dönüyoruz, tekrar kadınların kendi kararlarını kendilerinin verme kararına engel olunuyor, yine bir vesayetçi politikayla kadını aile içine sıkıştıran bir karar alınıyor.

Bakın, bu, kadın cinayetleriyle çok bağlantılı çünkü siz kadını eşit, özgür bir birey olarak toplumsal yaşamda görmediğiniz takdirde erkekler kadınları öldürmeye devam ediyor. Bu kanun teklifi "Sen birinci olarak eşsin." demek, "Asla eşit, özgür bir birey değilsin." demek. Dolayısıyla bunun çok büyük sonuçlarını göreceğiz. Bu sadece bir madde değil, bir bütün olarak kadınların toplumsal yaşamda nasıl var olacaklarına ilişkin bir karar verilecek. Bu anlamda bizim Komisyonda, Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonunda buna ilişkin ortak bir tutumla bundan vazgeçilmesi gerektiği kararını almamız gerekir diye düşünüyorum.

Sonra, bakın, çocukların yararı meselesine gelince, aileye kapatılmış bir kadınla birlikte ve aile içinde şiddetin sürekli sürekli arttığı bir yerde zaten çocukların yararı söz konusu değil. Kadın sürekli aile içinde tanımlandıkça; eşit, özgür birey, saygın bir birey olarak tanımlanmadıkça çocuklar da bundan zarar görüyorlar. Geçen toplantıda da örnek vermiştim, erkekler artık birinci derecede yakını kadınları öldürürken bir de yanında çocuklarını öldürüyor, hatta bazen kadına ceza olsun diye kadını yaralayıp

bilerek “Çocuğunu öldürdüm.” diyor, sanki kendi çocuğu değilmiş gibi. Şimdi, bunlara ilişkin hiçbir mevzubahis yokken ben hani çocuğun üstün yararı meselesini samimi bulmadığımı açıkça burada ifade etmek istiyorum.

“Kısaca” dendiği için son olarak toparlıyorum. Bu yargı paketinde bu madde tamamen geri çekilmeli. Zaten Meclis Genel Kuruluna geldiğinde kadın örgütleri, feministler falan buna ilişkin görüşlerini bildirmek üzere gelecekler, biz de onlara kulak verelim. Ortaklaşa bir tutumla bunun derhâl geri çekilmesi gerektiğini ve istişareyle yeni düzenlemelerde kadınların kendi yaşamlarına, kendi kararlarına saygılı bir şekilde karar verebiliriz diye düşünüyorum

Teşekkürler.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN - Buyurun Sayın Vekilim.

SEMA SİLKİN ÜN (Denizli) – Teşekkürler.

Çok uzatmadan sadece bir şey sormak istiyorum: Ben ideal olanın çift soy isim olduğuna inananlardayım. Burada da birçok kadınız, muhtemelen bu düzenlemeden tamamen bağımsız, yüzde 90’ımızın, belki 99’umuzun tercih edeceği şey çift soy isim kullanımıdır. Şimdi, merak ettiğim, bu genel kanaat böyleyken yani çift soy ismin kullanımının yaygınlığı, kadınlar tarafından tercih edilmesi, bahsettiğiniz gerekçelerin de toplumda genel kanı olarak kabul edilmiş olması, bu kanıyı taşıyor olmaları gayet normal ve görülebilir bir şey. Şimdi yani nasıl bir istatistiğe karşı geliyor bu sorun alanı da bu konu bizim gündemimize geliyor? Yani İçişleri Bakanlığının ya da Adalet Bakanlığının kayıtlarında vesairede Türkiye’de nasıl bir sorunsal teşkil etti, nasıl bir istatistiki veri var bununla ilgili de “Biz bunun altından kalkamıyoruz.” denerek bir düzenleme yapılma ihtiyacı duyuldu? Yoksa yani benim genel anlamda çift soy isim kullanımının daha ideal olduğu konusundaki kanaatim geçerli ama sorunu merak ediyorum. Yani ne oldu Türkiye’de, ne yaşadık? Ne kadar kadının kendi soy ismini taşıyor olmasından kaynaklı çok büyük meseleler ortaya çıktı? Siz konunun muhatapları olduğunuz için mutlaka biliyorsunuzdur. Bizi bu konuda bir aydınlatırsanız memnun olacağım.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN - Teşekkür ediyorum Sayın Vekilim.

Buyurun.

SÜMEYYE BOZ ÇAKI (Muş) - Öncelikle ben de herkesi tekrardan selamlıyorum.

Aslında evet, tam da değinmek istediğimiz noktaya Sayın Sema Silkin Ün değindi. Nasıl bir toplumsal karşılığı oldu da nasıl böyle bir istatistiksel veri meydana geldi de nasıl bir tablo oluştu ki böyle bir karar alınma gereği duyuldu? Hakikaten bununla ilgili bu karara iten nedenleri merak ediyoruz, bununla ilgili bir bilgi aktarımı da bekliyoruz ancak yasada şöyle bir mesele de var: Şimdi, bütün sosyologların ve antropologların görüş birliği içerisinde olduğu bir mesele var ki toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin temelinde aslında kullanılan kavramlar ve terimler de vardır. Bu kavram ve terimlerin ne kadar hayatta kullanılıyor olduğu aslında bu toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini derinleştiren bir meseledir. Tıpkı bu yasada kullanılan “bekârlık soyadı” “kızlık soyadı” gibi tabirler de aslında burada çok ciddi bir eşitsizliğe, toplumsal cinsiyet dilindeki kavramsal hatalara işaret eder. Aslında burada evlenmeden önceki soyadının kullanılması bunun daha doğru karşılığıdır. Böyle toplumsal cinsiyet yaklaşımını derinleştiren bir dille de yapılmış olması hakikaten kadın derneklerine, kadın örgütlerine ve feminist alanda mücadele veren kişilere danışılmadığının da aslında göstergesi çünkü onlardan şayet bu yasa teklifinde ya da bu yargı paketinin bu maddesinin oluşturulmasında görüş alınmış olsaydı böyle bir kavramsal hataya da muhtemelen düşülmemiş olacaktı. Neden danışılmadı diye sormak istiyorum.

İkincisi, soy bağının devamıyla ilgili bir ifadede bulundu sunumu yapan sayın yetkili ancak şöyle bir durum var: Bu sabah konuşmuş olduğumuz yine kadın cinayetleri meselesi bir yerde de buna işaret eden bir durum, soy bağının devam etmesi bir yerde bir şeye sahip olma, bir şeyi kendisine mal etme, bunun üzerinde hüküm sürme, karar verme yetkisini kendinde bulma cüretini de aslında gösteren bir mevzu. Bu yüzden de boşanma talebi ya da soyadından çıkma meselesiyle ilgili kadının talebi olduğunda yine şiddet vakalarıyla ya da cinayetlerle sonuçlanabilecek üzüntülü meseleler yaşıyoruz ne yazık ki. Bunun da birbiriyle bağlantılı olduğunu, bağımsız olmadığını hatırlatmak gerekiyor. Anayasa Mahkemesi kararına rağmen bu ilkenin çiğnenmesi ve tekrardan gündeme gelmesi de yine de bir kanuna aykırılık, Anayasa'ya aykırılık meselesini tartışma gerekliliğine ihtiyaç olarak doğuruyor yani bu kadar aykırı bir mesele varken bunu tekrardan tartışmak da hakikaten anlamsız. Şöyle bir mesele var: Artık dünyanın her yerinde kadın çalışmaları, feministlerin, aktivistlerin yapmış olduğu çalışmalar doğrultusunda birçok ülkede önemli ve olumlu adımlar atıldı ki öncelikle sadece İspanya'dayken daha sonra birçok ülkede yine kadın mücadelesi ve onların yapmış oldukları faaliyetlerle birçok kazanımlar elde edildi. Sadece İspanya'da varken Danimarka, Fransa, İsviçre, Yunanistan -tabii, aşamalı olarak- Hollanda, Japonya, Çin, ABD gibi birçok ülkede bununla ilgili tek bir soyadı yani kadının evlenmeden önceki mevcut soyadını kullanmaya devam etmesi ya da hangi soyadını kullanmaya devam edeceğiyle ilgili hükmün açık olması, tercihin kişiye bırakılması meselesi gündeme gelen şeyler. Kaldı ki Mısır, Lübnan, Suriye, Ürdün gibi İslamiyet'in tek resmî devlet dini olmadığı, medeni hukukun İslam hukukuna göre düzenlenmediği ülkelerde bile aslında bu konuyla ilgili kişiye bir tercih hakkı sunulduğu, isterse evlenmeden önceki soyadını isterse eşinin soyadını isterse her ikisini birlikte kullanabileceği yasal düzenlemeler yapıldı yani bu kadar kolay, basit, aslında çözümü de açık olan bir mesele varken niçin bunun bu kadar zorlaştırıldığını ve bunun aile kavramına hapsedildiği, ailenin kutsallığı üzerinden bir kılıfa uydurulduğunu merak ediyorum.

Kaldı ki şöyle bir kısma da değinmek istiyorum: “Çocuğun maksimum yararı” dediğiniz şey, sizin baştan beri çocuğun aslında kişisel gelişimini ya da birey olarak gelişeceği evreyi kabul etmediğiniz anlamına geliyor. 18 yaşına geldikten sonra bu tercihin yine kendisine bırakılması da bu sorunu çözebilecek yegâne örneklerden biri. Bu konuda da fikirlerimizi beyan etmiş olalım diyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN - Teşekkür ediyoruz.

Buyurun Sayın Vekilim.

AYÇA TAŞKENT (Sakarya) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Şimdi, maalesef yine her konuda olduğu gibi ailenin kutsal oluşundan başlıyoruz ve biz bu tanımın içine sıkıştırmaya çalışıyoruz gibi geliyor bana. Benim için de aile kutsal ama benim gelecekteki hayatımı belirleyecek bir kriter değil. Şöyle ki: Aynı düşünmediğimiz zaman, ailenin kutsal bir yapı olduğunu söyleyip kadını her şekilde onun içine sıkıştırdığımızda ve buna karşı çıktığımızda sanki biz bu kutsal aileye inanmıyormuşuz gibi algılanıyor. Böyle algılanmasın. Ben hukuku veya Anayasa maddelerini ileri sürüp bir savunma yapmayacağım çünkü bugüne kadar çoğu yerde uyulmayan çok örnek var hem hukuka hem de Anayasa'ya.

Şimdi, bizim Komisyonumuz var, hepimiz bu Komisyona üyeyiz, adı “kadın-erkek eşitliği” veya “fırsat eşitliği” ama ben “kadın-erkek eşitliği” olarak almak istiyorum. Bu Komisyon bence bu konuyu çok fazla bile tartışmadan... Bir erkeğin soyadını kullanmak nasıl aile birliğini bozmuyorsa bir kadının da kendi soyadını tek başına kullanması o aile birliğini bozmaz diye düşünüyorum. Bu, kendi aralarında konuşabilecekleri, anlaşabilecekleri bir şey diye düşünüyorum. Çocukların da -hani sorun eğer çocuklarsa- çift yani iki soyadını birlikte kullanabileceklerini düşünüyorum. Soy konusuna

gelince, soyağacı konusuna gelince hiçbir soyağacı diğerinden üstün değil. Eşimin soyadı benimkinden üstün değil veya benimki ondan üstün değil. Dolayısıyla ben burada Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu olarak alacağımız kararın bize yakışan bir karar olarak alınması gerektiğine inanıyorum. Kadın da erkek de kendi görüşmeleriyle, aile içinde görüşmelerle istediği soyadını da kullanabilir veya birlikte çift soyadını da kullanabilirler ama bu eşitlik erkeğe sağladığı gibi kadına da kendi soyadını kullanabilme hakkını sağlamalıdır diye düşünüyorum ve teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN - Ben teşekkür ediyorum Sayın Vekilim.

Buyurun Sibel Hanım.

SİBEL SUİÇMEZ (Trabzon) - Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum.

Şimdi, meselenin ne olduğuna bakarsak herhâlde ne yapmak istediğimizi daha iyi ortaya koyarız. Bir: Bir kere, Medeni Kanun'un 17'nci maddesi var, bu 17'nci madde iptal edilmeden önce "Kadın evlenince kocasının soyadını almak zorunda." diyordu, ondan sonra da "ya da isterse önceki soyadını da kullanabilir, beyan esasıyla eşinin soyadından önce gelmek üzere" diye devam ediyordu. Şimdi, bu, yargıya taşındı. Yargıya taşındığı zaman bu konuda, Ünal Tekeli davasında aslında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi karar verdi ve o kararı okursanız, bakarsanız, çok detaylı bir şekilde haklar arasındaki yarışmayı da irdelemiş aslında, hani kamu yararı var mı, çocuğun yararı var mı? Bunu sadece eşitlik üzerinden de görmemiş, kamu yararı tartışmasını da ortaya koymuş ve demiş ki: Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin özel hayat ve aile hayatına saygıyı ifade eden 8'inci maddesini ihlal ediyor ama cinsiyete dayalı ayrımcılığı içeren 14'üncü maddeye de aykırıdır bu. Dolayısıyla 8'e gitmeden, onu bile öngörmeden, cinsiyete dayalı ayırım nedeniyle de iptal ediyor, iptal kararı veriyor yani hak ihlali kararı veriyor.

Şimdi, bu böyle duruyor. Bunun yanında, daha sonra Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun da 2014/885 esas, 2015/2011 karar sayılı bir kararı var yani kendi Hukuk Genel Kurulumuzda -hani dersenez orası Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi- Yargıtay Genel Kurulu da gerçekten çok güzel bir irdeleme yapmış, o diğer kararı da dayanak almış ve demiş ki: "Bu olayda kadının kendi soyadını tercih etmesi için haklı bir sebep bulmaya, sebep yaratmaya da ihtiyacı yoktur çünkü bu, açıkça cinsiyete dayalı ayrımcılığı oluşturur." Dolayısıyla bizim iç hukukta da dayanak alacağımız bir maddemiz var. Şimdi, hâl böyleyken Anayasa Mahkemesi de iptal kararı verdi ve dokuz aylık süre verdi, dokuz aylık süre geçmesine rağmen orada bir boşluk oluştu, biz bu oluşan boşluk sırasında açıkça İçişleri Bakanlığının bir genelgeyle -hani o boşluk nedeniyle- bunu zaten buralara taşımadan halledebileceğini düşündük. Yani çok açıkça Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne aykırı bir durum. Dolayısıyla bu yapılmadı ve dokuzuncu yargı paketi içerisine sokularak getirildi. Şimdi, bu, eşitliğe çok aykırı; bunu herhâlde hepimiz kabul ediyoruz.

Bireysel anlamda düşüncelerimizin çok anlamı yok. Bakın, ben yıllardan beri kadın hakları savunucusuyum, eşimin soyadını taşıyorum. Bu benim bireysel tercihim ama bizim hak edilmiş, kazanılmış bir hakkı kaybetmemizde bireysel tercihlerin rol oynamaması gerekiyor. Şunu demek istiyorum: Burada kadın mücadelesi sonucunda elde edilmiş hak var. Bu iptal edilen madde zaten aynen önümüze getirildi. Her iki Bakanlık yetkilisi de bu yasayı savunma konusunda ne kadar böyle tereddütlü, yumuşak geçişli; eminim, onlar da bizimle aynı fikirde. Hukuk hukuktur yani hukukun temel ilkelerinde herhâlde en azından birleşiriz. Dolayısıyla onlar da aslında bu getirdikleri şeyi savunamıyorlar. Yani ne yapılmak isteniyor? Sayın Başkanım, üzülerek söylemek gerekirse Türkiye Cumhuriyeti devletinde bir anayasasızlaştırma metodu uygulanıyor yani Anayasa Mahkemesi iptal ediyor ama getiriliyor. "Ama" yerine "şu kadar ki..." Ya, şimdi, temel haklardan bahsederken, kadın mücadelesinden bahsederken bu kadar da aklımızla alay edilmesini hiçbirimizin kabul etmemesi gerekir. Az önce de söylediğim gibi, bizim Yargıtay Hukuk Genel Kurulumuz "Hiçbir gerekçeye gerek yok." demiş, kesmiş atmış. Hani soy

bağı diyoruz, çocuğun üstün yararı diyoruz, onları da irdelemişler ve hiçbir veri yok. Yani anne-babanın farklı soyadı kullanmasının aile bütünlüğüne nasıl zarar vereceğine ya da çocuk üzerinde, psikolojisini bozacağına dair gerçekten hiçbir etki analizi yapılmamış, bu konuda bir veri yok. Çok açıkça söyleyeyim: Anayasa'daki kadın-erkek eşitliği maddesi bizzatıhi AKP Hükümeti zamanında kondu. Dolayısıyla 41'inci maddedeki "eşler arasında eşitlik" ilkesi üzerinden yürüyoruz. Şimdi, biz bütün bu kazanımlarımızı bununla birlikte kaybetmekle karşı karşıyayız. İşimizin zor olduğunu biliyorum, kalben hepinizin de aynı şeyi düşündüğünüzü biliyorum. Şimdi, dolayısıyla bu kazanılmış hakların ortadan kalkmasına yol açacak yasa maddesini... Gerçekten aile birliğini bizim istediğimiz gibi yani "Eşler soyadlarını seçebilirler..." Bir kere, başlıkta kadının soyadının seçimini belki "aile soyadı" diye değiştirmemiz mümkün olur yani burada bir kadın-erkek ayrımı yapmadan hani aile soyadı üzerinden belki gidebiliriz, o şekilde seçimlik hak tanırız. İsteyen istediğini alsın, öyle mi yapsın, birlikte mi kullansın... Bakın, herhâlde İslam hukukunda da o var yani anladığım, gördüğüm kadarıyla -o konuya hâkim değilim ama- orada da koca soyadı üzerinden gitmiyor yani eğer bir dinî temelle bir değişikliğe gidilecekse orada da İslam hukukuna uygun değil, orada da baba soyadı üzerinden gidiyor. Yani kadın yine babadan gelen soyadını orada da muhafaza ediyor. Dolayısıyla hani hem hukukun genel ilkeleri doğrultusunda, evrensel hukuk doğrultusunda hem İslam hukuku doğrultusunda bu getirilen düzenlemenin hiçbir anlamı yok.

Bir şey daha söyleyeyim: Bu kadar ortada kıyamet kopartacak, tartışma yapılacak bir düzenlemenin toplumda karşılığı nedir? Öteki açıdan bakıyorum. Arkadaşlar, yani bu madde çıktı diye kadınlar koşup koşup... Yani öyle bir şeyin de olmayacağını herkes çok iyi biliyor. Diyelim ki bu ailenin şeyini bozuyor, ya öyle bir şey olması mümkün değil. Ama bu gerçek karşısında... Yani yüzde 10'u geçmez Sayın Başkanım, verilerimiz var, Avrupa ülkelerindeki uygulamalarda yani öyle denildiği gibi çok üst düzeylerde bir kabulle bir soyadı tercihinin yapılması da söz konusu değil. Bu geçtiği zaman yani kadın soyadını alabilme özgürlüğüne sahip olduğu zaman böyle koşup herkes kendi soyadını kullanacak filan da değil. Gerçi kullansın yani ona bir çekince koymuyorum da gerekçeye karşı bir gerekçe sunmak için bunları tırnak içerisinde söylüyorum.

Dolayısıyla bu getirilmek istenen yasal değişiklik bir kere gerçekten ettiğimiz yemine aykırı yani ben anlamıyorum, biz Anayasa'ya bağlı kalacağımıza yemin ettik o Mecliste, eğer yeminin bir anlamı yoksa niye yemin ediyoruz, onu da bilmiyorum ama Anayasa Mahkemesinin kararını uygulamayacak bir düzenleme yapıp "ama" "fakat" "şu kadar ki" denip değiştirilerek böyle bir şey getirilmesi gerçekten ettiğimiz yemine de uygun değil, eşitlik ilkesine aykırı, zaten Anayasa'ya o yüzden aykırı, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne aykırı. Tekrar söylüyorum: Hangi değerler üzerinden bakarsanız bakın, o değerlere de aykırı, İslam hukukuna da aykırı. Dolayısıyla, Sayın Başkanım, ben bugün burada yapılacak toplantı sonucunda KEFEK'in ortak akıl yani hukukun üstünlüğü doğrultusunda sonuç yaratacak bir karara burada imza atmasını umuyorum, diliyorum ama çok eminim ki herkes zaten ruhen, kalben aynı fikirdedir.

Saygılarımı sunuyorum.

ŞENOL SUNAT (Manisa) - Bir şey sormak istiyorum, kayıtlara geçmesi açısından değil, Sibel Hanım'ın da ifade ettiği şeyi sormak istiyorum: Eşler soyadlarını kullandılar farklı farklı, çocuk oldu, bu çocuğun soyadı ne olacak?

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Aile soyadı.

ŞENOL SUNAT (Manisa) - Evlenirken mi anlaşıacaklar yoksa sonradan mı, çocuk olduktan sonra mı?

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Ortaklaşabilirler.

SİBEL SUİÇMEZ (Trabzon) – Anlaşabilirler.

ALİYE TİMİSİ ERSEVER (Ankara) – Anlaşarak evlenebilirler o anlamda. Çocuk olduktan sonra karar verebilirler.

ŞENOL SUNAT (Manisa) – Ama 18'ine kadar karı kocanın kararına göre bir soyadı kullanacaklar, sonra, 18 yaşından sonra...

GAMZE TAŞÇIER (Ankara) – “Aile soyadı” kavramı var. Dünyada şu anki uygulamayı kullanan nadir ülkelerden biri biziz.

SİBEL SUİÇMEZ (Trabzon) – Çok karmaşık gibi gözüküyor da karmaşık değil.

ŞENOL SUNAT (Manisa) – Nasıl? Anlamadım.

GAMZE TAŞÇIER (Ankara) – Yani Avrupa ülkeleri, Türki ülkeler içerisinde kocanın soyadı aile soyadı olan nadir ülkelerden biriyiz.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Buyurun.

GAMZE TAŞÇIER (Ankara) – Teşekkür ederim.

Bir kere, bizim her şeyden önce bir usul tartışması açıyor olmamız gerekirdi ama hani hem sürenin kısıtlılığı hem de zamanı ekonomik kullanmak anlamında şunu ifade etmeliyim ki getirilen teklif çok açık bir şekilde Anayasa'ya aykırıdır. Kaldı ki Anayasa Mahkemesinin bu yöndeki kararı da eşler arası eşitlik ilkesine aykırı olduğunu çok net bir şekilde vurguluyor, vurgulamakla birlikte, Meclise aslında burada bir usul hatası olduğu ve bu usul hatasının düzeltilmesi yönünde bir talepte bulunuyor. Burada sizin getirmeye çalıştığınız hem Anayasa'yı yok saymak hem de açıkçası hukuku arkadan dolanmak, önce bunu ifade edeyim.

Vekilim de ifade etti, bu konuda Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin Ünal Tekeli kararı var. Onun dışında, bir kere şunu ifade etmem lazım: Kazanılmış hak noktasında bir geriye gidiş söz konusu çünkü Medeni Kanun'da önce erkeğin soyadı kullanılıyordu, sonra kadına kendi soyadıyla birlikte erkeğin soyadının kullanılma hakkı verildi. Özgürleşme adına kadına başka bir pencere açmamız gerekirken bir geriye gidiş söz konusu. Dolayısıyla ben bu anlamda siyaseten öyle olmadığını düşünüyorum ama sizin söylemlerinizle de kendiniz çelişiyorsunuz. “Kadını özgürlükler noktasında ileriye götürüyoruz.” derken -bu, tabii, sizin fikriniz, ben yine bunu vurgulamak istiyorum- kazanılmış bir hak noktasında geriye gidiş var.

Bir diğeri, soyadı sadece bir soyadından ibaret değil bir kişinin kimliğidir aynı zamanda yani eşit yurttaş olmanın da bir ön kabulüdür. Soyadı Kanunu nasıl çıktı? Bir birey olma, tebaadan yurttaş olmaya evrilmenin bir ön kabulüdür. Bu nedenle siz kadına “Sen soyadını seçemezsin.” söylemiyle aslında bir anlamda onun eşit yurttaşlık hakkına müdahale etmiş oluyorsunuz ve onun bir kimliğinin olmadığını, onu bir birey olarak görmediğinizi de aslında bu getirdiğiniz teklifle zihniyet olarak da çok açık bir şekilde ifade ediyorsunuz.

Bir diğer gerekçeniz ailenin korunması. Şimdi, ailenin korunmasına biz hiçbirimiz karşı değiliz. Ailenin korunması için önceliğiniz kadının soyadı mı? Yani bu ülkede bu kadar kadın cinayeti yaşanırken, aile içi şiddet yaşanırken, şiddetin en büyük gerekçesinin eş olduğu ortadayken siz aileyi kadının kullanacağı soyaddan mı korumaya çalışıyorsunuz? Ayrıca kadına bir de şunu söylüyorsunuz: “Yarın öbür gün senin yuvan yıkılırsa bunun sebebi sensin.” Niye? “Kocanın soy ismini kabul etmedin, itaat etmedin çünkü kocana.” Bakın, bu anlayışla örnek olarak “çocuğun üstün yararı” diyorsunuz ya... Boşanma? Boşanmada da annenin soy ismi değişiyor. Yarın öbür gün bir sonraki

adımınız şu mu olacak: “Kadın boşanmasın, boşanırsa çocuğun psikolojisi etkilenir, çocuğun üstün yararı nedeniyle kadın şiddet görsün, her türlü şeye maruz kalsın, aman çocuğun üstün yararı...” Bu, aklımızla dalga geçmektir; bu, kadınları birey olarak görmeyen zihniyetinizin bir yansımasıdır.

Bu arada şunu da ifade etmek zorundayım: Burada bulunan bütün kadın arkadaşlarımın parti ayrımı yapmadan benimle aynı düşüncede olduğuna inanıyorum. Bakın, bir kadın hayatı boyunca kaç kere kimlik değiştirmek zorunda? Ben “Gamze Şengel” olarak kendimi bir birey olarak bildim, “Taşcier” olarak devam ediyorum ama benim bugün evliliğim bitse kendimi tekrar tanıtmak için bir zaman harcamam lazım. Başka biriyle evlendim, ben 3’üncü bir kimliğe bürüneceğim. Niye erkekte bunu yaşamıyoruz? Niye bizim kütüklerimiz oradan oraya gidiyor? Diyebilirsiniz ki: “Bir soy birliği sağlansın.” Dijitalleşmenin olduğu bir yerde zaten tuşa basıyorsunuz, bütün soyağacınız, yedi sülaleniz çıkıyor; bunun bir gerekçe olması mümkün değil.

Ayrıca, yine iyi niyetle bakalım, ailenin korunması son çare mi? Hukukta bir son çare ilkesi var, en son başvurunuz gereken bir uygulama var ama siz bunu ne hikmetse kadının hakları, kadının birey olma özgürlüğü üzerinden böyle bir şey yapıyorsunuz.

Peki, dünya örneklerine bakalım. Avrupa’da nasıl, bunlara baktınız mı? Hani diyorsunuz ya: “Bizim Türk geleneklerimizde bu var.” Türki devletlerde nasıl, İslam coğrafyasında nasıl? Avrupa Konseyi ülkelerinin hangilerinde kocanın soy ismi aile soy ismi olarak kullanılıyor? Bir tek Türkiye. O nedenle ben şunu da çok net bir şekilde ifade edeyim: “Ailenin korunması” diyerek emin olun aileye en çok zararı siz veriyorsunuz. Kadını ötekileştirerek, kadını bir birey olmaktan çıkararak, kadını erkeğin korumasında, içgüdüünde görüp bir birey olarak görmediğiniz için, bir meta hâline getirdiğiniz için bunun sonucunda kadına şiddeti de meşrulaştırıyorsunuz ve bir sonraki adımınız da kadının boşanmaması.

“Peki, nasıl olur, çözüm var mı?” Az önce vekilim de söyledi, ben de bu konuda çok özgürlükçü bakıyorum, bu kanun çıkmasa, eşlere özgürce bir karar verme hakkı verilse ben de eşimin soy ismini kullanmak için devam edebilirim. Emin olun, 10 kadından 1 kişi böyle bir şeyi kabul edecek ya da etmeyecek. Ama niye onun özgürlüğünün önüne geçelim? Çocuğun üstün yararını gelin aile içi şiddeti ortadan kaldırarak, ekonomik krizi ortadan kaldırarak -bugün 10-11 yaşında çocuklar “Ben markete gidiyorum, bakkala gidiyorum, 10 liralık tost alamıyorum.” diyor- bir çocuğun içinde bulunduğu olumsuz tablodan etkilenmeyeceği şekilde yapalım. Kadına bu sorumluluğu vermeyelim, kadının üzerine bu yükü yüklemeyelim.

Hemen toparlıyorum Başkanım.

O nedenle, bizim Cumhuriyet Halk Partisi olarak önerimiz ne? Herkes kendi soy ismini kullanmakta özgür olsun, ister eşinin ister kendi ister ortak soy ismini ama günün sonunda da bir “aile soy ismi” kavramı belki ortaya getirilebilir. Ortaklaşarak evlilikte çocuğun hangi soy ismi alacağı konsun. Bakın, emin olun, bu ülkenin yarısı kadınlardan oluşuyor, 42 milyon kadının hepsini evli farz edersek anca 100 kadın bu yöndeki bireysel soy ismini kullanmayı tercih edecektir. O nedenle, bırakın, insanlar özgürce kararlarını verebilsinler. Sadece tek soyadını aile soyadı olarak verelim ve eşin soyadı önünde özgürlükçü bir şekilde kim hangi soy ismi kullanmak istiyorsa onu yapalım, bu utancı hiçbirimiz yaşamayalım. Ben inanıyorum ki burada AK PARTİ’li, MHP’li, DEM PARTİ’li, bütün siyasi partilerdeki kadın arkadaşlarım da aynı şekilde önceliğimizin bu olmadığını biliyor. Eminim, sizin direnmeniz sayesinde de bu, bu kadar, bir buçuk yıl sonra geldi. Bu direnci hep birlikte göstereyim, bu utancı bu çatı altında yaşatmayalım diyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN - Teşekkürler Sayın Vekilim.

Buyurun.

ALİYE COŞAR (Antalya) - Teşekkür ediyorum.

Ben öncelikle iptal edilen Anayasa Mahkemesinin kararına bakmak istiyorum. Anayasa Mahkemesinin kadının evlenmeden önceki soyadının evlendikten sonra da tek başına kullanılması gerektiği hususunda, kadın-erkek eşitliği ilkesine göre Medeni Kanun'da kadının soyadına ilişkin iptal kararına rağmen yine baktığımızda küçük kelime oyunları ile aynı şekilde düzenleme yapıldı. Dolayısıyla bir Anayasa Mahkemesi kararı var, biz normlar hiyerarşisine baktığımızda Anayasa Mahkemesi kararları bağlayıcıdır 153'e göre. Şimdi, buna mevcut hâliyle baktığımız zaman, Anayasa Mahkemesinin kararına açıkça aykırı bir şekilde, tekrar, eski hâliyle, dolambaçlı yoldan karşımıza bir düzenleme getirilmiştir. Şimdi, Anayasa Mahkemesinin kararını tanımamazlık artık bir gelenek hâline mi geldi? Yani Anayasa Mahkemesi bir karar veriyor, bu kanunla ilgili, 187'yle ilgili bir karar veriliyor ve dolambaçlı yönden, tekrar aynı yasa önümüze getiriliyor. Şimdi, baktığınız zaman burada Anayasa Mahkemesi kararı iptal ediyor, düzenleme geliyor ve kadının kendi soyadını kullanmasının yolu açılıyor. Daha önce 187'de kadın evlendiği kocasının soyadını kullanırdı, daha sonra düzenleme oldu, kadın eşinin soyadıyla beraber kendi soyadını kullanmaya başladı ve bu aşamalar birçok kadın mücadelesiyle geldi. Böyle bir durumda yine bir mücadeleden gelen birçok AİHM kararı var, Anayasa Mahkemesi kararı var, gene mücadeleden gelen bir kararda yine başa dönmek isteniyor.

Şimdi, kadın-erkek eşitliği olarak bakarsak bir erkek evlendikten sonra soyadını taşıyor da bir kadın evlendikten sonra kendi soyadını niye taşıyamıyor? Buna bakmak gerekiyor yani bir erkek birey olarak taşıyorsa kadın da bir birey olarak kendi soyadını taşımak zorunda. "Aile bütünlüğü bozulmasın." deniyor. Yani bununla ilgili herhangi bir çalışma var mı? Ya, bunu kesinlikle biz inandırıcı bulmuyoruz, bir soyadıyla aile bütünlüğünün sağlanmasını. Yani çocuğun buradaki psikolojisi, bununla ilgili hiçbir şey yok ve dünyadaki örneklerine bakılırsa dünyada kanunla "Kadının soyadı evlendikten sonra kocasının soyadı olur." diye bir düzenleme yok. Hani, bir şey yapılırken dünya üzerindeki örneklerine bakılır ama bizde örneklerine bakılmadan, yine Anayasa Mahkemesinin kararına aykırı bir şekilde Anayasa tanımamazlık uygulaması karşımıza çıkıyor.

Yani burada bir kadın evlendikten sonra soyadını özgürce kullanmalıdır. Kadınlar dünyada birçok hakkını yıllardan beri bedeller ödeyerek aldı ve mücadeleleriyle aldı. Bu konuda da Anayasa Mahkemesinin böyle bir kararına rağmen bu düzenlemeyi de doğru bulmuyorum.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN - Teşekkür ediyorum Sayın Vekilim.

Komisyon dışından da 2 arkadaşımız söz istedi, ikişer dakikayla bitireceğiz çünkü bugün Komisyon toplantımız oldukça uzadı, Genel Kurul da devam ediyor.

Buyurun.

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Teşekkür ederim.

Yani bu milyonlarca kadının hayatını etkileyecek ve geleceğe imza atacak bir düzenleme, dolayısıyla hani iki dakikanın ötesini hak ediyor, bu konuda görüşlerimizi ifade etmeye ilişkin de hakikaten demokratik bir şeye ihtiyacımız var.

Şimdi, pek çok nokta ifade edildi. İki temel şey: Yani bu "Anayasa tanımıyoruz biz, bildiğimizi okuruz." huyundan derhâl vazgeçmek lazım; bu bir. İkincisi: Medeni Kanun, Ceza Kanunu gibi çok temel kanunlar üzerine torba yasayla hareket etme mantığı yani sadece bu ülkenin hukuk sistemi için değil, toplamda yüzlerce yıldır mücadele verilerek yazılmış kimi şeyler bakımından da çok riskli. Bu torba yasanın kazanılmış hak ve özgürlükleri sürekli torba torba yok etme mantığıyla ortadan kaldırması

özellikle kadın hakları söz konusu olduğunda çok daha ciddi sonuçlara varıyor, arkadaşlarımız pek çok örneği verdi. Çünkü açık bir gerekçe var yani burada, bu soyadı kullanımının önüne geçmek için -herkes ifade etti, ben de söylemek isterim- aile bütünlüğüne zarar verme, çocukların kafasını karıştırma... Gerçek bir tehlike var burada, gerçek bir tehlike, o da kazanılmış bir soyadı hakkına ilişkin aile bütünlüğünü ve çocukların kafasının karıştığını bugün söyleyerek Anayasa'ya aykırı düzenleme yapan herhangi bir iktidar ve herhangi bir Meclis yarın çok daha temel meseleler üzerinden aynı gerekçelerle kadınların çalışma haklarını elinden alabilir, boşanma haklarını elinden alabilir, eğitim haklarını elinden alabilir. Bir kapı açılıyor ve biz bu kapıyı açmak istemiyoruz, kapatmak istiyoruz tam tersine. Dolayısıyla öncelikli olarak bu mesele bu kapıyı kapatma meselesidir bizim için.

Şimdi, şöyle tartışmalar da yapılıyor: “Bunun yerine ne konulacak? Şöyle mi olur, böyle mi sonuçlanır?” Bakın, bu ülkede torba yasa yapma mantığıyla, Anayasa Mahkemesi kararlarını çiğneme mantığıyla, kadınların haklarının üstünde tepinme mantığıyla, dünyada ne oluyor, ne bitiyor, daha ileri düzenlemeler neler olabilir ufkunu bile elinden aldınız siz bu milletvekillerinin ve şimdi, dünyanın her tarafında bambaşka biçimlerde, çok çeşitli yöntemlerle çözülebilmiş bir sorunu biz en geri birtakım değerlerle, en ilkel yöntemlerle “Şöyle olursa böyle mi olur?” diye tartışmak zorunda kalıyoruz. Kadınların elinden hak talep edebilme özgürlüğünü ve ufkunu almamanız için de biz bu kapıyı kapatmak istiyoruz; bu önemli bir şey.

Çocukların kafasını neyin karıştırdığını herkes gayet iyi biliyor, biraz önce konuştuk, pek çok bakanı burada ağırladığımızda ortaya çıkardık. Yani açık bir biçimde çocukların kafasını okula açtiktiklerinde dersi anlamamak karıştırıyor. Bunu hepimiz biliyoruz değil mi?

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Sayın Vekilim, toparlayabilir miyiz.

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) – Örneğin, çocukların kafasını 3-4 yaşında pedagojik olarak uygun bile değilken, psikolojik olarak bu gereksinimler içinde değilken bile ağır din dersleri veriyor olmanız karıştırıyor. O din dersleri içerisinde kadın-erkek eşitliğine ilişkin ortaya koyduğunuz tevatürler karıştırıyor çocukların kafasını.

Dolayısıyla biz bu tartışmalarda kadınların seçme hakkının elinden alınmasıyla, Anayasa'ya, tümüyle Medeni Kanun ve Ceza Kanunu'na aykırı olmasıyla, kadınlar aleyhine başka darbelerle yol açacak biçimde, bu biçimde ele almanın kapısının kapatılması ve bu Komisyondan kadın-erkek eşitliğine aykırı olacak bu düzenlemeye asla olur çıkmaması gerektiğini düşünüyoruz.

Bir de her şeyi biz bilmiyoruz ya yani bu masanın etrafında oturmuş insanlar “Şöyle mi olur, böyle mi olur?” konuşuyoruz, biz milletvekilleri olarak bu konularda uzmanları, akademisyenleri, bu alanda mücadele vermiş araştırmacıları, dünya örneklerini incelemiş ve makaleler yazmış, kitaplar yazmış insanları dinleyerek “Nasıl bir çözüm olur?”u ortaya koymakla mükellefiz ama maşallah her şeyi yasa yapıcılar olarak siz biliyorsunuz. Hiçbir şey de bildiğiniz yok, bu kapı kapanacak.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Teşekkür ediyoruz Sayın Vekilim.

Buyurunuz.

Kısa tutarsanız sevinirim, sonrasında da Cahit Bey'e söz verip oylamamızı yapacağım.

GİZEM ÖZCAN (Muğla) - Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Biraz süre aşımı olursa... Diğer komisyonlarda da komisyon üyesi değildik ama sağ olsunlar, Adalette, Millî Eğitimde, diğerlerinde ihtimam gösterdiler, o hassasiyeti göstereceğinize eminim. Teşekkür ediyorum bunun için.

Şimdi, aslında konuyu iki yönden değerlendirmek lazım, pek çok görüş de ileri sürüldü, usul ve esas yönünden. Usulden baktığımız vakit Anayasa Mahkemesi bir karar verdi ve diyor ki: “Bu, şu anki uygulama kadın-erkek eşitliğine aykırı.” Ve bu eşitliğin sağlanabilmesi için bunu da gerekçelendirerek tekrar buraya gönderdi. Tabii, burada bir dokuz aylık süre verildi, bu süre aşılmasına rağmen de bu süreç içerisinde getirilmedi ve aylar geçmesine rağmen, aylar geçtikten sonra bu teklif önümüze getirildi, yarın da Adalet Komisyonunda görüşülecek.

Şimdi, burada iki şeye karar vermemiz gerekiyor, anayasasızlaştırma sürecinin izlendiği bu süreçte iki şeye karar vereceğiz: Biz yemin ettik, Anayasa’ya uygun şekilde davranmak ve etkin bir yasama sürecini burada işletmek zorundayız. Dolayısıyla gelecek teklifin Anayasa Mahkemesinin ihlal gerekçelerini tatmin etmesi ve karşılaması gerekiyor. Bizim burada yasama faaliyetini etkin sürdürebilmemiz için asıl önemli soru ve sorun buradadır çünkü aksi takdirde aynı şekilde geçtiği vakit... Ki ben bunu bir yasama kurnazlığı olarak niteliyorum çünkü oradaki kelimeyi “ve fakat” şeklinde değiştirerek aynı mahiyete gelecek şekilde, Anayasa Mahkemesinin ihlal gerekçelerini karşılamadan buraya getirmek ancak bir yasama kurnazlığı olarak nitelendirilebilir ve bu şekilde de tekrar Anayasa Mahkemesine biz götürmek durumunda kalacağız ve aynı sonuçla karşı karşıya geleceğiz, o zaman da biz Meclis olarak etkin bir yasama faaliyeti yapmamış olacağız. Keza, burada Medeni Kanun hiçleştirilmeye çalışılıyor.

Ben bir de şu pencereden, esas yönünden bakmak istiyorum burada tartışılan konular üzerinden: Şimdi, “aile” kavramı ne zaman oluşuyor? Burada gerekçelendirilen konuda ne var? “Aile” kavramına atıfta bulunarak eşitlik ilkesinin karşılanmaması gerektiği üzerine bir vurgu yapılıyor. Ne zaman kadınlara yönelik, kadın haklarına yönelik bir konu olsa ve eşitlik vurgusu olsa hemen “aile” kavramına atıfta bulunuluyor. “Aile” kavramının korunmasıyla ilgili hiçbir sorun yok, bununla ilgili hepimiz hemfikiriz, hiçbir tartışma bu konuda yok fakat şuna dikkat çekmek istiyorum: Bizler eş olduğumuz vakit aile cüzdanını alıyoruz. Bakın, çiftlerin çocuk yapıp yapmama özgürlüğü de var yani “aile” kavramı eş olmakla birlikte kuruluyor. Dolayısıyla oradaki kadının kendi soyadını kullanıp kullanmamak noktasındaki özgürlüğüne de aslında bir ipotek konmuş oluyor. Yani burada da bir başka mağduriyet eğer bu düzenleme bu hâliyle geçerse ortaya çıkmış olacak. Keza şu anda, şu anki sistemle kadın kendi soyadını kullanmak istediği vakit dava açmak, dava cihetine gitmek durumunda kalıyor ve bu davanın yüküyle de karşı karşıya. Neden böyle bir yükü karşı karşıya kalıyor?

Bu madde Anayasa Mahkemesinin izlediği prosedürle, onun gösterdiği şekilde, o ihlal gerekçeleriyle, eşitlik ilkesine uygun şekilde düzenlensin, geçsin; çocuğun üstün yararını hep birlikte zaten koruruz, buna ilişkin düzenleme de getirebiliriz, hiçbir engel yok. Kaldı ki bunu daha detaylı çalışırız, orada deniyor ki: “Çocuğun üzerinde olumsuz etki yaratabilir.” Şimdi, böyle bir gerekçeyi oluşturabilmek için bununla ilgili elimizde veri, done, çalışılmış herhangi bir etkin çalışmanın olması gerekiyor, bunun da sunulması gerekiyor. Şayet varsa böyle bir çalışma biz bunun da sunulmasını istiyoruz ve talep ediyoruz.

Çok kısa kaldı, çok az, affınıza bu noktada sığınıyorum.

Böyle bir çalışma olmadan, farazi bir şekilde “Çocuğun üstün yararı korunacak, bu şekilde bir düzenleme gelirse çocuk olumsuz etkilenecek.” demek ancak, olsa olsa farazi, gerçeğe aykırı bir betimleme olabilir bu noktada çünkü bununla ilgili çalışma yapılması gerekiyor. Çocuğun üstün yararını da hep birlikte koruruz, bununla ilgili düzenleme yaparız ama öncelikle Anayasa Mahkemesinin ihlal kararındaki eşitlik ilkesini bizim sağlamamız gerekiyor. Ondan sonraki kısmı yine hep birlikte değerlendirip bunu çok rahatlıkla çözebileceğimize inanıyorum. Bu konuda da herkesin ortak fikirde olduğuna canıgönülden inanıyorum.

Tekrar saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Çok teşekkür ediyoruz tüm milletvekillerimize, çok önemli katkılar verdiler.

Kanun teklifimizin ilk imza sahibi kıymetli Cahit Özkan Vekilimize sözü bırakıyorum.

SİBEL SUİÇMEZ (Trabzon) – Siz misiniz ilk imza sahibi?

CAHİT ÖZKAN (Denizli) - Bütün zor görevler hep bana gelir, onun için böyle bir görev de benim yani.

Kıymetli Başkanım, değerli milletvekili arkadaşlarımız, kıymetli hazırun; hepinizi ben de saygıyla sevgiyle selamlıyorum. Toplantımızın hayırlara vesile olmasını temenni ediyorum.

Tabii, demokrasi dediğimiz zaman burada yaptığımız müzakerelerde kümülatif olarak bizi ulusal anlamda bir araya getiren, başta anayasal düzen, hukuk düzenimiz olmak üzere bizleri birbirine yaklaştıran en önemli müzakere süreçlerinin içerisinde geçiyoruz. Yani burada yapılan müzakereleri, oylamaları, sonucu ne olursa olsun, ben yürekten inanıyorum ki bugün yaptığımız bu müzakereleri bizleri belirli bir noktada bir araya getirmeye katkı sağlayacak müzakere süreçleri olarak görüyoruz. Yani anayasal hukuk düzeni dediğimizde sadece bir metni ifade etmek, sadece bir metni esas alarak hukuk düzenini bundan ibaret saymak doğru değil. Öyle bir şey olsaydı eğer, bugün iyi işleyen anayasal rejimlere bakıp o anayasal rejimleri aynen iktibas ettiğimizde bütün sorunlarımız çözülmüş olurdu. Oysaki bizlerin bu müzakere ortamında bir masada, masa etrafında bir araya gelmek suretiyle yaptığımız müzakereleri ,bizleri gelecekte çok daha barışçıl, bir arada, hukuka, adalete aynı istikamette bir arada bakabilen, belirli bir hukuk düzeninin içerisinde birlikte hür ve kardeşçe yaşama irademizin anlayışını tesis edecek bir süreç olarak görüyorum. Bunu hasbi, samimi bir yaklaşım olarak ifade etmek isterim.

Kaldı ki bugün içerisinde bulunduğumuz KEFEK, yine son yirmi iki yıllık süreç içerisinde canlanmış, ete kemiğe bürünmüş ve bu müzakereleri yapmak üzere kurulmuş Komisyondur. Bu Komisyonun varlığı bile, bizlerin aslında kadın ve erkek fırsat eşitliği konusunda ve içerisinde ateşli tartışmaları yaptığımız, bu konunun da bütün toplum kesimlerini bir araya getirebilecek bir müzakere zemini olarak inşa edilmiştir. Onun için bugün burada sonuç, değerlendirmeler yapıldıktan sonra verilecek kararın inanın hiç kimseyi üzmemesi gerektiğini düşünüyorum çünkü bu inşa süreci, önümüzdeki süreçte yeni Anayasa müzakere edilirken, Anayasa Mahkemesinin vereceği bundan sonraki kararlar, Parlamentonun yapacağı yasal düzenlemeler yapıldığı süreçte bunlar da mutlaka müzakere edilecek. Bunlar evrende kaybolan konuşmalar değil, kayıt altına alınan ve vakti saati geldiği zaman mutlak surette hayata geçen düzenlemelerdir. Şöyle Türkiye’nin son yirmi, elli, yüz yıllık, hatta iki yüz yıllık sürecine baktığımızda, yapılan bu müzakerelerin, gelecek hukuk düzenini, biz hukukçuların “de lege ferenda” ve “de lege lata” karşısında yani müesseses, mevcut mevzuat karşısında ideal hukuku inşa etme sürecinin birer vesilesi, birer aracı olarak bu müzakerelerin hayata geçtiğine, hukuk düzenimizin bir parçası olduğuna tanık olduk. Bu anlamda hem bu Komisyonun varlığı, bugüne kadar başta anayasal düzenlemeler olmak üzere, yasal düzenlemeler olmak üzere ve yine idari pratiklerle kamu kurumlarına, özel sektöre yüklemiş olduğumuz kadın-erkek fırsat eşitliği noktasındaki uygulamalara ilişkin çalışmalarla, bu konuda bizim hasbi, samimi bir hassasiyetimizin olduğunu ve bütün hazırunun ifade etmiş olduğu yaklaşımlar konusunda en yüksek hassasiyete sahip olduğumuzu -teklif sahipleri olarak ifade ediyorum her şeyden önce ve yine parti grubumuz adına da bunu ifade edebilirim- gösteriyor. Burada kadınların toplumsal yaşamda, sosyal, ekonomik, siyasi, akademik, her alanda, sanatsal faaliyetlerde etkinliğinin, görünürlüğünün ve pozitif ayrımcılık noktasında hak ettikleri mevkiyi elde etme konusunda yaklaşımlarımızın olduğunu ifade etmek isterim.

Tabii, diğer taraftan, konuya doğrudan girecek olursak şunu ifade etmek isterim: “Anayasa” dediğimiz zaman hani tabiri caizse kırk başlı bir ejderha gibi. Hani ben fil örneğini vermek istemiyorum, “fil” dediğimizde denir ya, karnını, ayaklarını, hortumunu elleyen farklı fil tanımları yapılabilir. Anayasa’da -ki arzuya istiyoruz, büyük bir arzuya istiyoruz; yeni, sivil, demokratik bir anayasada, hepimizin “Evet, bu benim anayasam.” dediği bir anayasa zemininde buluşmak istiyoruz- işte, böyle farklı değerlendirmelerin olduğu, içinde iç bütünlüğünü kaybetmiş mevcut anayasal sistemimizde bile sadece bir maddeye yani kadın-erkek eşitliğiyle ilgili maddeye bakarak bir Anayasa’ya aykırılık iddia edilmesi de Anayasa’nın iç bütünlüğü açısından farklı değerlendirilebilir. Şöyle ki: Mesela anayasanın...

SİBEL SUİÇMEZ (Trabzon) – Cahit Vekilim...

CAHİT ÖZKAN (Denizli) - Müsaade ederseniz... Üstadım, bakın, şimdi siz oraya geçtiniz, ben buradayım; eskiden siz burada oturuyordunuz. Hatırladınız mı? Daha dün gibi ya. Şimdi, onun için, burada yani şu anda zaten eziliyoruz, bir de bizi ezmeyin, sözümüzü hür, serbest ifade edelim.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Konular değışse de hukuk değışmez.

CAHİT ÖZKAN (Denizli) – Evet, şunu demek istiyorum: İşi başka şeylere götürmek için eskiden beri yaptığımız, kadınların akademide, hukukta, siyasette, diplomasideki görünürlüğüyle ilgili yaptığımız hani istatistiksel verileri paylaşmak istemiyorum ama konuştuğumuz konunun özü bana göre şu: Yani bir taraftan eşitliğin bir soyut değerlendirmeye nasıl burada uygulanacağını konuşurken diğer taraftan da yine Anayasa ailenin korunmasına ilişkin hüküm serdetmiş. İşte, yapılan tüm bu müzakereler neticesinde salt bir hukuk kurumu olan Anayasa Mahkemesi aynı konuya ilişkin 2011’de farklı değerlendirme yapmış, hatta çok daha farklı bir oy farkıyla demiş ki: “Bu düzenleme Anayasa’ya aykırı değildir.” Sonra, aradan geçmiş on üç yıl, yine Anayasa Mahkemesi bu kez yaptığı değerlendirme neticesinde bu kez 9’a 6 oy oranıyla farklı bir değerlendirme yapmış. Şimdi, ben diyorum ki hasılıkelam: Bizim yaptığımız bu değerlendirmeler, ki biraz önce kıymetli Daire Başkanımızın da ifade ettiği üzere eski düzenleme, Anayasa Mahkemesinin kararı, şimdi mahkemenin vermiş olduğu karar, bu noktada Anayasa’nın bizlere icbar ettiği diğer Anayasa hükümleri çerçevesinde baktığımız zaman diyebiliriz ki şu yapılan müzakereler çerçevesinde geleceği inşa etme noktasında bir istikamete doğru yürüyoruz ama kanun koyucu olarak Parlamentoda yapacağımız düzenlemelerde, Adalet Komisyonunda da bunlar yarın tartışılacak, Genel Kurulda da tartışılacak, teklif sahibi olarak yapmış olduğumuz değerlendirmeler çerçevesinde, hem Anayasa Mahkemesinin 2011 yılında vermiş olduğu karar, 2023 yılında vermiş olduğu karar, 2023 yılında vermiş olduğu kararda karşı oy yazıları, karşı oy görüşleri bütün bir şekilde değerlendirdiğimizde Anayasa’nın ailenin korunması ve kadın-erkek fırsat eşitliği, kadın-erkek eşitliği çerçevesinde, teklifimizin özünün Anayasa’ya uygun olduğuna inanıyoruz ve yapılan bu müzakerelerle Adalet Komisyonunda -sizleri yarın bekliyoruz, yalnız bırakmayın orada da- beraberinde Genel Kurulda yapacağımız çalışmalarla inşallah bizleri bir arada tutan, hepimizin sahipleneceği bir düzenlemeyle süreci tamamlamayı temenni ediyorum.

Yani dinlemediklerim var, kusura bakmayın, bizim de başka çalışmalarımız vardı, herkesi dinlemek isterdim ama yetişebildiklerimden de çok esinlendiğimi, etkilendiğimi ifade etmek isterim. Her birinize ayrı ayrı teşekkürlerimi sunuyorum.

Sayın Başkanım, heyetinize saygılar sunuyorum.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN - Sayın Vekilim, hiç merak etmeyin, yarın arkadaşlarımız Adalet Komisyonunda da size eşlik ediyor olacaklar. Dolayısıyla bugün dinlemediğiniz konuşmaları tahmin ediyorum yarın orada dinleyeceksiniz.

SEVDA ERDAN KILIÇ (İzmir) - Hemen tek şu soruyu soracağım.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Ben bir soru sorabilir miyim? Eşitlik adına ne umdular?

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN - Kıymetli arkadaşlar, bitirelim de sonra soralım.

SİBEL SUİÇMEZ (Trabzon) – Çocuğunuz var mı Vekilim?

CAHİT ÖZKAN (Denizli) – Var, var.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Var tabii, gördüm ben.

SİBEL SUİÇMEZ (Trabzon) – O zaman bu akşam gidiyorsunuz, kızınıza bu soruyu soruyorsunuz.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN - Komisyon uzmanlarımız Komisyon toplantısında belirttiğiniz tüm hususları Komisyon raporumuza ekliyorlar. Aynı zamanda muhalefet şerhinde de toplantıda sözlü ifade ettiğiniz hususları yazılı olarak eklerseniz çok memnun oluruz.

Komisyonumuzun teklif hakkındaki genel uygunluk görüşünün muhalefet şerhlerimiz de eklenerek esas Komisyona bildirilmesini teminen teklifi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Teklif ile ilişkin muhalefet şerhi vermek isteyen üyelerimiz şerhlerini 11 Temmuz 2024 Perşembe günü saat dokuza kadar Komisyon uzmanlarımıza iletebilir.

Kıymetli milletvekilimize bizlere eşlik ettiği için çok teşekkür ediyoruz.

Hepinize katkılarınızdan dolayı çok teşekkür ediyoruz.

Ben Başkan Vekilimiz olarak Gamze Hanım’a söz vereyim.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Arkadaşlarım da sorsun Başkanım birer cümleyle.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Buyurun, çok hızlıca.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Ben şunu merak ediyorum: Bu teklifi verirken “kadın-erkek eşitliği temelinde” dediniz, neyi umarak verdiniz?

İki: Ailenin korunması noktasında neyi koruyacağımızı düşünüyorsunuz ailede?

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN - Teşekkür ediyoruz Gamze Vekilim.

Buyurun, çok kısa.

SEVDA ERDAN KILIÇ (İzmir) - Teşekkür ederim Başkanım.

Şimdi, Cahit Başkanın konuşmasına bakarsak benim de konuşmaya Magna Carta’dan falan başlamam gerekiyordu ama size kıyamıyorum.

Ya, ben gerçekten şunu merak ediyorum: Yani ülkede bir sürü, birçok konuda sorunlu şeyler yaşıyorken, ekonomik sorunlarımız varken, eğitimde birçok sorun varken, bunca yoksulluk varken ülke gündemine yine maalesef bir eşitsizlik örneği olarak, bir kara leke olarak bu kanunu getirip yine ülke gündemine kadınları oturtmanın Anayasa’ya mı faydası var, hukuka mı faydası var, ülkeye mi faydası var; kime ne faydası var, ben gerçekten bunu çok merak ediyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN - Çok teşekkür ediyorum.

ELİF ESEN (İstanbul) – Son bir cümleyle ben bir soru sorayım, söz almadım katıldığım hâlde, rica ediyorum.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Buyurun.

ELİF ESEN (İstanbul) – Çok teşekkür ediyorum.

Ben de şunu sorayım hiç uzatmadan: Biz gerçekten yeminimizi Anayasa'ya uymak üzere verdik, ben arkadaşlarımın sözlerine, yorumlarına katıldığım için bu toplantıda söz almadım, genellikle söz almadan bırakmam, kendime de şaşırmıştım ama yine almak durumunda kaldım. Şunu soruyorum ben de: Anayasa Mahkemesinin iptal kararından sonra, dokuz ayın üstüne de zaman geçtikten sonra bir değişiklik olarak “ya da” kelimesinin yerine “ve fakat” kelimesinin gelmesi sizin için bir değişiklik midir? Ben bunu bir değişiklik olarak görmüyorum ve aynı şekilde kaldığını düşünüyorum; bunun da cevabını bekliyorum sizden.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN - Buyurun Sayın Vekilim.

CAHİT ÖZKAN (Denizli) - Çok teşekkür ediyorum.

Şimdi, önce ben 2'nciden başlayayım, 2'nci gündem maddesinden: Şimdi, Magna Carta gibi hukukun evrensel prensiplerine, tarihin arkaik dönemlerine inerek bir şeyi savunmaya çalışmak savunulacak bir şey olmadığını gösterir. Oysaki biz biraz önceki konuşmamızda ne dedik? Böyle adres göstererek, nokta vuruşu yaparak delillendirmeye gayret ettik.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Hiçbir şey demediniz.

CAHİT ÖZKAN (Denizli) - Onun için, biz böyle Magna Carta'ya inemeyiz.

SİBEL SUİÇMEZ (Trabzon) – Elinizde veri var mı, merak ediyoruz.

CAHİT ÖZKAN (Denizli) - Yarın Adalet Komisyonunda da bunları konuşacağız. Bakın, biz istatistiklerimizi de bu konularda şey yapacağız. Şimdi, çocuk gelişimi, pedagoji, kişisel gelişim ya da toplumsal anlayış yani bu konuları bir bütün olarak yarın orada konuşalım; özellikle bekliyorum.

Şimdi, Anayasa'ya bağlılık yemini ettik arkadaşlar, zaten konu bu. Benim gerçekten biraz önce buradaki konuşmaların, müzakerelerin bizim en önemli, en kıymetli hazinemiz olduğunu ifade etmemdeki anlayış da budur.

SİBEL SUİÇMEZ (Trabzon) – Ama bir manası yok.

CAHİT ÖZKAN (Denizli) – Hayır, var. Şu anda benim 10'uncu yılına giren bir milletvekili olarak gördüğüm tablo...

SEVDA ERDAN KILIÇ (İzmir) – Maddeyi geri çekerseniz bir manası olur.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN – Buyurun Sayın Vekilim, lütfen, siz devam edin.

CAHİT ÖZKAN (Denizli) – Başkanım, şöyle: Anayasa'ya bağlılık yemini ettik yani zaten konu da bu. Müzakere niçin önemli? Ya, Anayasa'ya bağlılık yemini ettik çünkü biz 600 milletvekilinden oluşan bir Parlamentoyuz. Eğer sadece tek bir doğru olduğuna inanmış olsaydık 1 kişilik Parlamentomuz olurdu, o da Anayasa'ya yemin ederdi, tek bir bakış açısıyla ülke yasal düzenlemelerini yapardı. 599 milletvekilimiz var ve hepimiz farklı bakış açısıyla bizleri Anayasa konusunda bir araya getirmek için müzakereler yapıyor ve buna göre de yasal düzenlemeler yapıyoruz. Zaten şu anda bizim bütün anlatmaya çalıştığımız konunun özü, farklılıklarımız nedeniyle Anayasa dâhil her konuda farklı bakış açıları var, parlamenter sistemde yani Montesquieu'nun dediği gibi, kuvvetler ayrılığında farklı görüşlerimizin bir bütün olarak Parlamentoda inşa edildiği süreci yaşıyoruz.

“Kadın-erkek fırsat eşitliği konusunda nasıl bir katkısı olacak, kadın-erkek eşitliğine ne sunacak?” dendi. Ailenin korunması, kadın-erkek eşitliği, toplumsal inanış, yaklaşım ve kadının toplumda görünürlüğünün artırılması konusundaki istatistiklerimizi, verilerimizi de inşallah yarın Adalet Komisyonunda sizlerle paylaşıcağımı ifade ediyor, yeniden anlayışınız için teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN - Sayın Başkanım, çok teşekkür ediyoruz, katkılarınızdan dolayı çok teşekkür ediyoruz.

Değerli üyelerimiz, gündemimizde görüşülecek başka bir konu olmadığından toplantıyı kapatıyorum.

Kapanma Saati: 19.38

